

The Journal of The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library

EDITED BY
N. KANDASWAMY PILLAI,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library, Thanjavur.

Vol. XXIII

Nos. 2 & 3

**PUBLISHED ON BEHALF OF
THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF THE LIBRARY**

A. D. 1970

Saka 1892

Annual Subscription Rs. 4

The following back numbers of the Journal of
The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal
Library are available for sale :—

Vol. VIII	„	1, 2 & 3	...	„	2—00
„ IX	„	„	...	„	2—00
„ X	„	„	...	„	4—00
„ XI	„	„	...	„	4—00
„ XII	„	„	...	„	4—00
„ XIII	„	„	...	„	4—00
„ XIV	„	„	...	„	4—00
„ XV	„	„	...	„	4—00
„ XVI	„	„	...	„	4—00
„ XVII	„	1	...	„	2—00
„ XVIII	„	1 & 2, 3	...	„	4—00
„ XIX	„	1 & 2, 3	...	„	4—00
„ XX	„	1, 2 & 3	...	„	4—00
„ XXI	„	1, 2 & 3	...	„	4—00
„ XXII	„	1, 2 & 3	...	„	4—00
„ XXIII	„	1	...	„	2—00

(Postage Extra)

As only a very few copies are available, book
your orders early.

Copies can be had of :—

The Honorary Secretary,

T. M. S. S. M. Library,

THANJAVUR.

(Tamil Nadu) India.

The Journal of The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library

EDITED BY
N. KANDASWAMY PILLAI,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library, Thanjavur.

Vol. XXIII

Nos. 2 & 3

**PUBLISHED ON BEHALF OF
THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF THE LIBRARY**

A. D. 1970

Saka 1892

Annual Subscription Rs. 4

FORM IV

(See Rule 8)

1. Place of Publication : Thanjavur.
2. Periodicity of its publication : Three issues a year.
3. Printer's Name : The Sri Vani Vilas Syndicate Ltd.,
Srirangam.
- Nationality : Indian.
- Address : Srirangam, Tiruchirapalli-6.
4. Publisher's Name : Honorary Secretary,
Thanjavur Maharaja Serfoji's
Sarasvati Mahal Library,
Thanjavur.
- Nationality : Indian.
- Address : Thanjavur Maharaja Serfoji's
Sarasvati Mahal Library,
Sarasvati Mahal, Thanjavur.
5. Editor's Name : N. Kandaswamy Pillai
- Nationality : Indian.
- Address : Honorary Secretary,
Sarasvati Mahal Library, Thanjavur
6. Names and addresses of individual
who own the newspaper and partners
or shareholders holding more than
one per cent of the total capital : Administrative Committee.
Thanjavur Maharaja Serfoji's
Sarasvati Mahal Library,
Thanjavur.

I, N. Kandaswamy, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

N. KANDASWAMY,
Honorary Secretary.
(Signature of Publisher)

Date: 26-3-'70.

CONTENTS

	Pages
1 Editorial ...	i-ii
2 சுமிருதி சுந்திரிகை ...	1-20
—V. Chockalingam, Vidvan, Tamil Pandit, Sarasvati Mahal Library.	
3 காஞ்சி மன்னன் அம்மாலை ...	17-40
—M. Seeralan, Assistant Librarian, Sarasvati Mahal Library.	
4 கிப்பிணி ரகசியம் ...	1-27
—C. Rajarajeswara Sarma, Ayurveda Siromani, Junior Research Officer, L. R. U., Sarasvati Mahal Library.	
Title Page, Preface, முன் குரை.	
5 मोहिनीनटेशपरिणयनाटकम्—श्रीशरमेन्दविरचितम् ...	1-27
—T. R. Bhima Rao, Marathi Pandit, Sarasvati Mahal Library.	
6 विवेकसारसंग्रहः ...	17-29
—P. M. Padmanabha Sarma, Siromani, Sanskrit Pandit, Sarasvati Mahal Library.	
7 इन्दुमती परिणयम्—शिवाजीमहाराजविरचितम् ...	41-52
—V. Gopala Iyengar, M. A., Librarian, Sarasvati Mahal Library.	
8 कोमलाम्बास्तवः—महाकवि शेषशायि विरचितः ...	1-8
—N. S. Devanathachariar, Siromani, Sanskrit Pandit, Sarasvati Mahal Library.	
9 शङ्करकालीनटनसंवादानाटकम्—शाहमहाराज प्रणीतम् ...	81-88
—N. Visvanathan, Telugu Pandit Sarasvati Mahal Library	
10 From Our Visitors' Book ...	i-ix

The Journal of
The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library

Vol. XXIII.

A. D. 1970

Saka 1892

Nos. 2 & 3

EDITORIAL

With this issue, comprising numbers 2 and 3, Volume XXIII of our Journal comes to a close. With the next volume onwards, it shall be our endeavour to bring out the three issues of the year at fixed intervals, in July, November and March.

The Tamil section of this Journal begins with a new serial article entitled, *Smṛti Candrikai*. It is a rendering in easy Tamil of the collection of various essential points of legal procedure as prescribed in the eighteen original Sanskrit Smṛtis, composed by ancient sages like Manu, Vasiṣṭha and Yājñavalkya. The work is contained in one of the paper manuscripts in the Tamil section of our library. We hope it will interest our readers, as it will provide them with a glimpse into the legal codes of our ancients which were the fore-runners of 'Hindu Law.' The serial poem, *Kānji Mannan Ammānai* is continued.

As a sequel to the compendium of the rules of health and hygiene, Ayurvedopadeśa, which was completed, in our last issue, the author of the same work has contributed a small hand-book on ancient Maternity Science, *Garbhini Rakṣā*, treating with the tending and nursing of ladies during their state of pregnancy, to which is attached a small work called *Sūtikopacaryā*, on the post-maternity treatment of the mother.

Our Marathi section presents to the readers still another drama, entitled *Mohini Maheśa Pariṇaya* from the royal pen of the scholar-king Rajah Serfoji.

The small thesis in Sanskrit on Advaita called *Vivekasāra Sangraha*, which was introduced in our last issue is completed here and it will be followed in subsequent issues with similar short pieces from our manuscripts dealing with Advaita philosophy.

The *Yakṣagāna* drama, entitled *Indumati Parīṇayam*, believed to have been written by Rajah Sivaji, son of Serfoji is completed in this number and in the next one a detailed introduction to the work and some useful indices will be added.

From the great literary treasure which the Library recently acquired, namely the unpublished manuscripts of the original Sanskrit compositions of the famous poet and scholar of Kottayur, Mahākavi Seshasayee, we are publishing a sweet lyrical hymn, *Komalāmbāstava*, which will be followed by other gems from this treasure in due course.

The multilingual dance drama by Shahaji Rajah, *Śankara Kālī Nāṭana Samvāda Nāṭaka* is continued and it will run on for two more issues.

With this brief introduction, we take leave of our readers wishing them a pleasant time with the modest literary treat which we have provided for them in this issue.

Thanjavur, }
27-3-70. }

N. KANDASWAMY,
Honorary Secretary.

சுமிருதி சந்திரிகை.

— 0 —

இறை வணக்கம்

தாயுமானவர்

அங்கிங் கெனாதபடி எங்கும் பிரகாசமாய்,
ஆனந்த மூர்த்தியாகி,
அருளொடு நிறைந்ததெது, தன்னருள் வெளிக்குளே
அதிலாண்ட கோடியெல்லாம்
தங்கும் படிக்கிச்சை வைத்துயிர்க் குயிராய்த்
தழைத்ததெது, மனவாக்கினில்
தட்டாமல் நின்றதெது, சமயகோடிகளெல்லாம்
தந்தெய்வம் எந்தெய்வமென்றோ
எங்கும் தொடர்ந்தெதிர் வழக்கிடவும் நின்றதெது,
எங்கணும் பெருவழக்காய்
யாதினும் வல்லவொரு சித்தாகி, இன்பமாய்
என்றைக்கும் உள்ளதெது,மேல்
கங்குல்பக லறநின்ற எல்லையுள தெது,அது
கருத்திற் கிசைந்தததுவே
கண்டன வெலாமோன உருவெளிய தாகவும்
கருதியஞ் சலிசெய்குவாம்.

நூன் முகம்

“சுமிருதி சந்திரிகை” என்னும் இஃது மனு முதலிய பதினெட்டு தரும் சாத்திரங்களால் இயற்றப்பட்ட, தரும் சாத்திரங்களின் சாரங்களைத் திரட்டி “சுமிருதி சந்திரிகை” என்றோர் நூலாகச் செய்யப்பட்டது. இதில் உள்ள விதி விலக்குகளில், பெரும்பாலும் விலக்கிச் சிலதைச் சேர்த்து, இக்காலத்திற் கேற்ப விதிவிலக்குகள், பெரும்பாலும் கற்பித்து “இந்து லா” வெனப் பெயரிடப் பட்டு வழங்கி வருகிறது.

அப்படிச் செய்வதற்கு விதி: குத்திரம்.

பழையன கழிதலும் புதியன புதுதலும்
வழுவல கால வகையினானே.

பத்திரங்கள்

வசிட்டன்

ஆக்கினைப் பத்திரமாவது: ¹சாமந்தர், வேலையாளர், நாடு புரப்பவ ரிவர்கள் முதலானவர்களுக்கு, இக்காரியஞ் செய்யவேண்டுமென் றெழுதப்படுங் கட்டளையாம்.

அறிக்கைப் பத்திரமாவது: வேள்வித் துணையினர், புராகிதர், ஆசாரிய ரிவர்கள் முதலான நன்கு மதிக்கத் தக்கவர்களுக்குக் காரியங்களை அறிவித்தற் பொருட்டு எழுதப்படுவதாம்.

யாக்குவற்கியன்

நிபந்த பத்திரமாவது: அரசனுக்கினையினுலே வாணிகஞ் செய்பவர் முதலானவர்களால் தேவர்கட்கேனும், அந்தணர்க்கேனும், மாதந்தோறும் அல்லது வருடந்தோறும் இவ்வளவு பொருள் கொடுக்கத் தக்கதென்று எழுதப் பட்டுக் கொடுக்கப்படுவதாம்.

²பிரகற்பதி

அருள்புரி பத்திரமாவது: அரசனானவன் ஒருவனுடைய சேவகஞ் சௌகரிய முதலானவைகளை வியந்து கொண்டாடி, அவனுக்குக் கிராமம் முதலானவைகள் கொடுத்து, அதற்குச் சாதனமாக எழுதிக்கொடுப்பதாம்.

பலமுனிவர்கள்

தேசத்தமைப்பு: தன்கைப்பத்திரம் முதலாகப் பலவகைப்படும். அது வருடம், மாதம், பக்கம், திதி, கொடுத்தவன், வாங்கினவன் இவர்களுடைய சாதி, ³காத்திரம், பெயர், தந்தை முதலானவர்கள், பொருளின் விதம், அளவு, இருவரொப்பினுற் செய்த வட்டி, சான்றினர் பெயர், ஒற்றி, தானம், தேசாசாரம், வரம்பு, அரசனுடைய மரபின் முறை, நிலையாயிருக்குமிடம், அப்பொழுது இருக்கும் இடம் இவை முதலான விசேடணங்களை யுடையது.

இந்த விசேடணங்களிலே கடன் முதலான விடயங்களில் அவ்வவற்றிற்கு வேண்டிய விசேடணங்களை யெல்லாம் எழுதப்பட்ட பின்னர், இன்னான் மைந்தனாகிய எனக்கு இது சம்மதம் என்று வாங்கினவன் தன் பெயரைத் தன் கையாலும், தேச வழக்கப்படி இரட்டித்த தொகையினராயேனும், ஒற்றைப்பட்ட தொகையினராயேனும் இருக்கின்ற சான்றினர், தங்களுக்கு வழக்கமான எழுத்தினுலே, இவ்விடத்தில் இன்னான் மைந்தனும், இன்ன பெயரினையுடைய

1. பெருந்தனக்காரர்கள். 2. வியாழன் (தேவகுரு). 3. மரபு.

வனும் ஆகிய நான் சான்றினன் என்பதைத் தனித்தனியே தங்கள் கையினாலும், இருவராலும் வேண்டப்பட்ட இன்னொரு கையின்னாலும் இஃது எழுதப்பட்டதென்று, வரைபவனாலும் எழுதப்படவேண்டும். சான்றினன் எழுதத் தெரியாதவனானால், அயற்சான்றினனால் எழுதுவிக்கவேண்டும்.

காத்தியாயனன்

தன்கை பத்திரமாவது : பொருளை வாங்கினவன் சான்றில்லாமல் தன் கையால் எழுதிக் கொடுப்பதாம்.

ஒப்புப்பத்திரமாவது : கடன் கொடுத்தவன் கையால் எழுதக் கடன் வாங்கினவனாலே ஒப்பப்படுவதாம்.

நாரதன்

ஈட்டுப்பத்திரமாவது : 1. தனிகன் ஆயலவனுடைய அசைச்சுப்படு பொருளையேனும், அசைச்சுப்படாத பொருளையேனும் ஈடாக வைத்துக்கொண்டு தன் பொருளைக் கொடுக்கும்பொழுது, அவ்வயலவன் வைத்த ஈட்டுப்பொருள், காக்கத் தக்கதென்றேனும், 2. துய்க்கத்தக்கதென்றேனும் எழுதப்படுவதாம்.

பிரகற்பதி

தொடரீட்டுப் பத்திரமாவது : தனிகன் முன்பு தான் வைத்துக்கொண்ட ஈட்டைக்கொடுத்து, முன்பு கொடுத்த திரவியத்துக்காகவே வேறு ஈட்டை ஏற்றுக் கொண்டதற்காகவே எழுதப்படுவதாம்.

விலைப் பத்திரமாவது : வீடு, விளைகிலம் முதலான அசையாப் பொருளேனும், மற்றெந்தப் பொருளேனும் விற்கப்படுகிறபொழுது, விற்பதற்காகத் தக்க விலையுடன் எழுதப்படுவதாம்.

காத்தியாயனன்

நிலைமைப் பத்திரமாவது : வித்துவான்கள், பதினெண் சாதியார், 3. கணத்தினர், பட்டணத்தார் இவர்கள் முதலானவர்களுக்கு உரிமையேற்படுத்தி அவ் வரிமை சித்திப்பதற்காக எழுதப்படுவதாம்.

சேர்க்கைப் பத்திரமாவது : சிறப்புடையோர்க்குப் பழிமொழி நேரிட்ட போது, அது நீங்குவதற்காக அவருடைய முன்னைய நன்னடக்கைகள், பின்னர் நன்றாக விளங்குதற்பொருட்டு எழுதப்படுவதாம்.

பரிசுத்தப் பத்திரமாவது : மாந்தராலே பரிகாரஞ் செய்யப்பட்டுப் பழி நீங்கி இருப்பவர்க்குச் சான்றினனோடு கூடியதாக எழுதப்படுவதாம்.

1. செல்வமுடையவன். 2. அனுபவிக்கத்தக்கது. 3. ஒருவகைக் கூட்டத்தினர்.

விபாகப் பத்திரமாவது : தாயத்தார் தம்மிலொத்துப் பங்கிட்டுக் கொண்டதற்காக ஒருவருக்கொருவர் எழுதிக் கொடுப்பதாம்.

பிரகற்பதி

தான பத்திரமாவது : ஒருவன் சூமிதானம் பண்ணும் பொழுது, இது 1 இரவி மதி உள்ளவரையும் அனுபாதிக்கத் தக்கது. இடை யூ¹ 1 னும், கவர்ச்சியேனும் செய்யத் தக்கதன்று என்று எழுதிக் கொடுப்பதாம்.

சம்மதப் பத்திரமாவது : ஊராறேனும், நாட்டாறேனும் தம்மில் ஒத்து, அரசனுக்கு மாறுபாடுருமல் தம்பொருட்டு எழுதுவிப்பதாம்.

அடிமைப் பத்திரமாவது : ஒருவன் ஆடை, உணவு இன்றி, வருத்தப் பட்டுக் கொடிய வழியிற் போகும்போது, தனது துன்பம் தீரும்பொருட்டு, 'நான் உனக்கு அடிமை; உன் பணியைச் செய்குவேன்' என்று ஒருவனுக்கு எழுதிக் கொடுப்பதாம்.

கடன் பத்திரமாவது : வட்டி ஏற்படுத்திப் பொருளைக் கடனாக வாங்கினவனாலே, எழுதப்பட்டு ஞாபகத்தின் பொருட்டுத் தனிகனிடத்தில் வைக்கப் படுவதாம்.

காத்தியாயனன்

எல்லைப் பத்திரமாவது : எல்லை வழக்கைத் தீர்த்து, அதற்காக எழுதப் படுவதாம்.

விசுத்திப் பத்திரமாவது : கடன் வாங்கினவன், கடனைக் கொடுத்தபோது கிழிக்கவேண்டிய பத்திரம், தேசாந்தரத்திலிருப்பதினாலேனும், கேடுற்ற தினாலேனும் கிழிபடாவிடில் கடன் தீர்த்ததற்காக எழுதப்படுவதாம்.

பற்றுப் பத்திரமாவது : கடன் வாங்கினவன் சில பொருள் கொடுத்த போது, தனிகன் அந்தப் பொருளைப் பற்றிக் கொண்டதற்காக எழுதிக் கொடுப்பதாம்.

மேற்சொல்லிய பத்திரங்களில் கொடுத்தவன், வாங்கினவன், சான்றின ரிருவர், வரைபவன் இவ் ஐவருமேவப்பட்டிருப்பது, பஞ்சாருட பத்திரம் எனப்படும்.

பத்திரப் பிரயோசனம்

மரீசி

தாவா விடயத்தில் விறற்றல், ஒற்றி, தானம், விபாகம் இவற்றிலும், கடன் முதலியவற்றிலும், பத்திரத்தால் ¹சித்தி அடைவார்கள்.

வேறு பத்திரப் பிறப்பித்தல்

பல முனிவர்கள்

பத்திரமானது தேசாந்தரத்திலிருப்பினும், வருத்தத்தால் அறியத்தக்க எழுத்துடையதாயிருப்பினும், கேடுறினார், கவாப்படினார், ஒடியினார், நெரியினும் இரண்டு துண்டாகினும், வேகினார், அழுக்கு வியர்வை இவற்றால் எழுத்து அழியினார், துளைபடினார், நெடுநாட்பட்டுப் பழையதாயினும், தேசாந்தரத்திலிருப்பதை அழைப்பித்தந்த ஏற்படுத்திய காலவரையில் அழைப்பிக்கப்படாவிடினும் வேறு பத்திரம் பிறப்பிக்கலாம்.

² இலேக்கிய பரிசோதனம்

காத்தியாயனன்

அரசன், ³ கிரியையை அழைப்பித்துப் பத்திரத்தைப் பரிசோதிக்கும்போது அவ்வப்பத்திரங்களுக்குக் காட்டிய இலக்கணங்களோடு கூடினவைகளும், அப்பொழுது நடக்கின்ற விவகார விடயங்களுக் கொப்பானவைகளுமாய் இருக்கின்ற பத்திரங்களைச் சாதனங்களாகக் கொள்க.

பல முனிவர்கள்

முன்னர் அரசனமைப்பு, தேசத்தமைப்பு என்னும் இலக்கியங்களுக்குக் கூடிய விசேடணங்கள் மாறுபட்டிருப்பதும்; வலிமை, உலோபம், பயம், மதம், வஞ்சனை இவற்றால் செய்யப்பட்டதும், ஈற்றிலிருக்கவேண்டிய எழுத்துக்கள் இடந்தப்பியும், விளக்கமில்லாதவிடத்திலும், ஐயப்படத்தக்கனவாகவும், இலக்கணம் வழுவினவாகவும் இருந்தால் அதுவும்; உடையவனல்லாதவனால் பண்ணப்பட்டதும், காக்கைக் கால்போலக் கீறப்பட்டதும், நெடுநாட்பட்டது விளக்கமாயிருந்தால் அதுவும், சிலநாட்பட்டது மழுங்கினதாயிருந்தால் அதுவும், தெறிபட்டும் அழிவுற்றும் இருக்கிற எழுத்தை உடையதுவும், மூண சமயத்திற் பொறிகலங்கினவன், சிறுவன், அச்சமுற்றவன், ⁴ பீடிக்கப்பட்டவன், துக்கத்தாற்றுன்பமுற்றவன், வழக்குத் தொடரப்பட்டவன், ⁵ உன்மத்தன், பெண், உரிமையின்மையன் இவர்களாற் செய்யப்பட்டதுங் காரியசித்திக்குச் சாதனமாகாது.

1. வெற்றி. 2. எழுத்து (பத்திரம்). 3. ...? 4. துன்பப்படுவோன். 5. பித்தன்.

காத்தியாயனன்

பத்திரத்தில் எழுதப்பட்ட சான்றினன் நித்திக்கப்பட்டவனானுங் கொடிய செய்கையுடைய ஹோபனுமிருந்தாலும் அப்படியே, கொடுத்தவனும், வாங்கினவனும், வரைந்தவனுமிருந்தாலும், அந்தப்பத்திரம் காரியசாதனமாகாது.

இந்தப் பத்திரத்தில் எழுதப்பட்ட ¹ இலேக்கனால் இஃது எழுதப்பட்ட தன்றெனவும், இந்தச் சான்றினராலே இது காணப்பட்டதன்றெனவும் சபையினர்க்கு வெளிப்படாத, இப்படிப்பட்ட குற்றங்களை வாதி வெளிப்படுத்துக.

இப்படி வாதி சொன்ன குற்றத்தைச் சபையினர் எதிர்வாதிக்குத் தெரியப் படுத்தினபோது, அவன் அந்தக் குற்றத்தைப் பொய்ப்படுத்தினால் வாதிக்குத் தண்டமும் விவகாரத் தாழ்வும் உண்டாம்.

இஃதென்னுடைய கையெழுத்து அன்று எனவும்; இந்தப் பத்திரம் என்றோ செய்யப்பட்டது அன்று எனவும் சொல்லுதலால் ஐயமுற்றவிடத்து அந்தப் பத்திரத்திற் காட்டிய சான்றினர், வரைந்தவனிவர்களால் அவ் ஐயத்தை நீக்குக.

ஆரீதன்

தன் கைப்பத்திரமானால் அவனாலெழுதப்பட்ட வேறொரு பத்திரத் தெழுத்தோ டொப்புநோக்குதலானும், செய்யுந்தொழில், ² சம்பந்தம், குறிகள், இவனுக்கு இவ்வளவு பொருளுண்டாயிருக்கலாமென்று யுத்தி பண்ணுதலால் இவை முதலான வேதுக்களினாலும் நிச்சயஞ் செய்க.

நாரதன்

பத்திரத்திற் கையெழுத்திடாத சான்றினரிலும், வாங்கினவன் கையெழுத்து வலியுடையது.

காத்தியாயனன்

கொடுத்தவன், வாங்கினவன், சான்றினர், வரைந்தவன் இவர்களெல்லாரும் இறந்தபோது இவர்களுடைய கையெழுத்தினாலே நிச்சயஞ் செய்க.

அப்படியே இராச சாசனம், வெற்றிப்பத்திரம் இவற்றிற்கும், இராச முத்திரை, கைபெழுத்து இவற்றுலே நிச்சயமாம்.

மிருதீயந்தரம்

உடையவன் பதினாறு வயதிற்கு மேம்பட்டவனும், அறிவுடையவனும், திறமுடையவனுமாயிருக்கும்பொழுது அவனுக்கெதிரே இருபது வருடம் தடை

யின்றிப் பூமி, எந்தப் பத்திரத்தினால் அனுபோகிக்கப் பட்டதோ, அந்தப் பத்திரமும், அப்படியே அனுபோகிக்கப்பட்ட எலையும் பத்திரமும் பிரமாணமாகும்.

ஒற்றியோடு கூடிய கடன் பத்திரமானது அதிலெழுதப்பட்ட சான்றினர் முதலான எல்லாரும் இறந்தபோதும், அனுபோகம் அற்பமானாலும் பிரமாணமாகும்.

நாரதன்

வெண்ணிலைக் கடன் பத்திரமானது, தனிகள் சில பொருளைப் பற்றிக் கொண்டும், அடுத்தடுத்துப் பத்திரத்தைக் காண்பித்தும், கேட்பித்தும், நினைப்புண்டாக்கியும், இருந்தால் சான்றினர் இறப்பினும் பிரமாணமாகும்.

பல முனிவர்கள்

அயலான் பெயரால் எழுதப்பட்ட பத்திரத்தைக் குறித்து, எழுத்தறியாத பெண், இளமையன், பீடிக்கப்பட்டவன் இவர்களுடைய ¹ தாயாதன் முதலான சுற்றத்தார் இவர்களை வஞ்சித்துச் செய்துகொண்ட பத்திரத்தைக் குறித்தும் சந்தேகம் வந்தபோது, முன்பு பொருள் கொடுக்கல் வாங்கல் முதலான சம்பந்தத்தினாலும், ஆகமம், யுத்தி, யேது, இவற்றாலும் நிச்சயஞ் செய்க.

கால தேச காரியங்களையறிந்து கண்ணாடியிற் காணப்படுகின்ற உண்மையல்லாத உருவம் போலவும், மெய்மையான பத்திரம்போலவும், சித்திரத்து உருவம் போலவும், பொய்ப் பத்திரத்தை உண்டாக்கத்தக்க ² மிண்டர்களும், மிகுந்த பொருளாசையாற் காரியத்தை மாறுபாடாகச் சொல்லுந் துட்டர்களும் இருக்கின்றார்கள். ஆகையால் அப்படிப்பட்ட பத்திரங்களைப் பார்த்து, ஆகமம் முதலியவற்றாலும், யுத்தியினாலும், இஃது இப்படிப்பட்ட பத்திரமென்று நிச்சயிக்க.

பிரகற்பதி

ஒருவன் பத்திரத்தில் எழுதப்பட்ட கையெழுத்து, பெயர், கோத்திரம், சாதி, குறிகள் இவை முதலான எல்லாவற்றையும் பார்த்து, இன்னான் பிரதிவாதியாய் இருக்கலாம் என்றெண்ணி ³ அபியோகம் பண்ணினபோது பிரதிவாதியானவன், நானிந்த விடயத்தில் பொருள் வாங்கினதில்லை; ஒருவிதத்திலும் சம்பந்தப்பட்டவனல்ல; இந்தப்பத்திரத்திலிருக்கிற கையெழுத்து என்னால் எழுதப்பட்டதன்று என்று உறுத்யாகச் சொல்லுதலினாலே சபையினருக்குப் பலவகை ஏதுக்களினாலும், யுத்திகளினாலும் சந்தேகம் தீராதபோது, அந்தப் பத்திரம் இருபது வருடத்திற்கு மேற்பட்டதாயினும் அதைத் தள்ளி ⁴ திவ்வியத்தினாலே நிச்சயஞ் செய்க.

-
1. பங்காளிகள். 2. திண்ணியர்களும். 3. வழக்குத் தொடுத்தல்.
4. ஆணையினாலே; தெய்வீகத்தினாலே.

காத்தியாயனன்

இந்தப் பத்திரம் பொய்யென்றேனும், சான்றினரும் வரைந்தவனும் பொய்யென்றேனும் சொல்லிச் சொன்னபடி சாதியாதவனுக்கு ¹உத்தம சாகச தண்டம் விதிக்கப்படும்.

தாவா விடயத்தில், விறற்றல், ஈடுவைத்தல், இவற்றைப் பொய்யென்று சொல்லிச் சாதியாதவனுக்கு அவனுடைய நாக்கையுங் கையையும் அறுத்தல் தண்டமாக விதிக்கப்படும்.

வியாசன்

ஒருவனுடைய பத்திரம் ஒருவனிடத்திலிருந்தால், அந்தப் பத்திரம் தன்னிடத்தில் வந்ததற்குக் காரணத்தை அவன் சொல்லவேண்டும்.

பத்திரங்கள் ஒன்றுக்கொன்று மாறுபடுமளவில் தன் கையால் எழுதப்பட்டது, பிறன் கையால் எழுதப்பட்டது, இராச பத்திரம், இராச சாசனம் இவை குற்றமற்றிருந்தால் ஒன்றிலுமின்று வலியுடையது.

சம்வர்த்தன்

சான்றினனுடைய சொல்லினும் இலேக்கியம் வலிவுடையது.

காத்தியாயனன்

சான்றினாலும், திவ்வியத்தினாலும் இலேக்கியம் தள்ளப்படாது.

பல முனிவர்கள்

முப்பது வருடஞ் சென்ற பத்திரமும், முதற் பொருளின் தொகைக்கு வட்டி சம்ப்படுமளவில், திறமுடையவனாகிய தனிகனுவன் பொருளுடையவனாகிச் சமீபத்திலிருக்கின்ற கடனுடையானக் கேளாமலுர், பத்திரத்தைக் காட்டாமலும் இருந்தால் அந்தப் பத்திரஞ் சித்திபடையாது.

உன்மத்தன், மூடன், இளமையன், அரசனுக்கு அஞ்சினவன், ஊரைவிட்டு ஓடிப்போனவன், திறமில்லாதவன், பயத்தினாலே பீடிக்கப்பட்டவன் இவர்களுடைய பத்திரங்கள் நெடுங்காலங் கடப்பினும் தாழ்வடையாது.

அனுபோகம்

நாரதன்

அரசனானவன், உத்தரத்தைக் கேட்டுச் சாதன விசாரணை செய்யும்போது;
1சாமந்தர்கள் அறிந்திருக்கிற, நெடுங்கால அனுபோகத்தைச் சாதனமாகக்கொள்க.

காத்தியாயனன்

சாமந்தரது இலக்கணமாவது: வீடு விளைநிலம் முதலியவற்றிற்கு
நாற்பாலிலும் அடுத்திருக்கின்ற வீடு விளைநிலம் முதலியவற்றிற்கு உடையவர்களா
யிருத்தல்.

நாரதன்

வீடு விளைநிலம் இவற்றிற்கு அடுத்த சாமந்தர்களாலே நிச்சயஞ் செய்க.

காத்தியாயனன்

வீதி, வெளி, தலைக்கடை வாயில், நீர்ப்போக்கு இவை முதலானவைகளிலே
தோன்றிய வையத்தில் அனுபோகம் பெரிதாம். அவ்வனுபோகத்தினாலே
அவைகட்கு நிச்சயமாம்.

நாரதன்

தாவா விடயத்தில், பத்திரம் இருப்பினும், சான்றினிருப்பினும்
அனுபோகம் இல்லையாயின் அஃது உறுதியுள்ளதன்று.

பிரகற்பதி

ஒரு சாசனத்தில் எழுதப்பட்ட கிராமம், விளைநிலம், தோட்டம் இவற்றுட்
சிலவற்றிற்கு அனுபோகம் இருப்பினும், அவையெல்லாம் அனுபோகிக்கப்
பட்டனலேயாம்.

யாக்கு வல்கியன்

பூமி முதலான அசையாப்பொருள், இருபது வருடம் வரையும் உடைய
வனுக்கெதிரே, காரணமின்றி அவ்வுடையவனாலே கேட்கப்படாமல், அயலவனால்
அனுபோகிக்கப்பட்ட விடயத்தில், விவகாரத்தினாலே நிச்சயிக்கும்போது,
இலேக்கியத்தாலுண்டான வலி மாத்திரமே குறையும். அந்தப்பூமி முதலிய
பொருளும் அவற்றிலுண்டாகிய பலனும் கெடாமலுடையவனை அடையும்.

தனம் முதலான அசையும் பொருள் பத்து வருடம் வரையும், மேற்சொல்லிய
படியே அனுபோகித்தால், அந்த விடயத்திலும் அப்படியேயடையும்.

1. இதன் பொருள் கீழே காத்தியாயனரால் விளக்கப்பட்டுள்ளது.

பல முனிவர்கள்

கேளாமல் இருந்ததற்குக் காரணமிருந்தால், எவ்வகைப் பொருளாயினும், அயலவனால் எத்தனை காலம் அனுபோகிக்கப்பட்டாலும், அப்பொருள் உடையவனை அடைவதற்கு ஓர் இடையூறுமில்லை.

மேற்காட்டிகளினாலே வலி குறையும்தாம், தகுதியான அனுபோகத்தோடு கூடியதுமாகிய பத்திரமும் சான்றும், வீடு விளைநிலம் முதலான விடயங்களிற் பிரமாணங்களாம்.

பிதாமகன்

அனுபோகமாவது, ஆகமத்தோடு கூடியதும், நெடுங்காலமுடையதும், இடைவிடாததும், தடைமொழி முதலானவை இல்லாததும், எதிர்வாதிக்கெதிரானதும் என்னும் ஐந்தங்கங்களையுடையதாம்.

நாரதன்

ஆகமமானது தந்தையிடத்தினின்றேனும் நிதியைக் கண்டெடுத்தலினாலேனும் அடைவதும், தானத்தால் அடைவதும், கிரயத்தால் அடைவதும், 1 செளரியத்தாலடைவதும், மனைவியாலடைவதும், சந்ததியில்லாத 2 தாயாதன் முதலானவனிடத்தினின்று அடைவதும் என அறுவகைப்படும்.

பிரகற்பதி

நெடுங்காலமுடைய அனுபோகமானது முப்பது வருடத்திற்குக் குறையாத காலமுடையதாகும்.

முப்பத்தைந்து வருட காலத்திற்குப் புருடகாலம் என்று பெயர்.

பல முனிவர்கள்

ஒருவன் பூமி முதலானவைகளின் விவாதத்திலே, அனுபோகத்தைப் பிரமாணமாகச் சொல்லும்போது, அவ்வனுபோகம் முப்புருட காலமாகிய நூற்றைந்து வருடத்திற்குட்பட்ட காலத்திற்குள்ளே தொடங்கப்பட்டதானால், அதை மேற்காட்டிய ஆகமத்தோடு கூடியதாகவே சொல்லவேண்டும்.

ஆகமத்தை இலிகிதத்தினாலேனும், சான்றினராலேனும் மெய்ப்படுத்துக.

அனுபோகமானது நூற்றைந்து வருடத்திற்கு முற்பட்ட காலத்திலே தொடங்கப்பட்டதானால் அவ் அனுபோகம், ஆகமவிரூப்பில்லாமலே பிரமாண

1. பராக்கிரமத்தாலடைவது அல்லது திருட்டுத்தனத்தாலடைவது.
2. பங்காளிகள்.

மறும். ஆனால், அனுபோகத்தின் அங்கங்களுக்கு வீரோதமாகிய வர்க்கமின்மை முதலானவைகளைக் குறித்துச் சந்தேகம் தோன்றும்பொழுது ஆகமவிசாரணை செய்யலாம்.

ஆகமத்தோடு கூடின அனுபோகமே பிரமாணமாம். அனுபோகம் ஆகமத்தை மூலமாக உடையது. ஆகமி வேர்; அனுபோகம் கிளை. ஆகையால் வேர் இன்றிக் கிளை தோன்றாதாம்.

மேற்காட்டியவைந்தங்கங்களிலொன்று குறையினும் அனுபோகம் பிரமாணமாகாது.

நாரதன்

ஒருவன் ஆகமத்தைவிட்டு அனுபோகத்தை மாத்திரம் சொன்னால் அவன் திருடனாவான்.

ஆகமப் பத்திரம் இல்லாமல், அனுபோகத்தைச் சொல்பவன், தானமுதலான ஆகமத்தையும் நெடுங்காலமுடைமை முதலான அனுபோகத்தையும், நிலத்தை உழுகிறவர்களும், தொன்று தொட்டு வருகிற கிராமத் தலைவர்களும், ¹ கேத்திர சாமந்தருமாகிய சான்றினரால் தெரியப்படுத்துக.

ஒருவன் இன்னனுக்குக் கொடுவென்று மற்றொருவன் கையில் கொடுத்ததும், கவரப்பட்டதும், காப்பதற்காக ஒருவனிடத்தில் வைக்கப்பட்டதும், அரசனுடைய ² சராபு முதலான வலிமையினால் அனுபோகிக்கப்பட்ட கிராமம், விளைநிலம், தோட்டம் இவை முதலானவைகளும், இவ்வலாக வாங்கப்பட்டதும், உடையவன் அறியாமல் அனுபோகிக்கப்பட்டதுமாகிய இவை முதலிய எல்லாம் எத்தனைகாலம் அனுபோகிக்கப்பட்டினும், இவைகளை அனுபோகித்தவர்கள் அடைவார்கள்.

சம்வர்த்தன்

அரசனால், ஒருவன் பூமி மற்றொருவனுக்குக் கோபம், உலோபம், வஞ்சனை இவற்றால் கொடுக்கப்பட்டதும், துட்டனாலே கொடுக்கப்பட்டதும், நெடுங்காலம் அனுபோகிக்கப்பட்டினும், அவ்வனுபோகம் அந்தப் பூமிசித்தியின் பொருட்டுக் காரணமாகாது.

பிரகற்பதி

முறையே முப்புருட்காலமாகிய நூற்றைந்து வருடம் அனுபோகிக்கப் படினும், அவ்வனுபோகம் சாசனத்திற்கு வீரோதமாயிருப்பின் அது சித்தியாது.

1. விளைநிலங்கையுடைய பெருந்தனக்காரர்கள்.

2. ஊர்த்தலைவன்.

பல முனிவர்கள்

விவாதப்பட்ட காரியத்தின் சித்தியிலே முதற்றலை புருடனுக்கு ஆகமமும், நடுவில் இரண்டாந்தலைமுறை புருடனுக்கும், மூன்றாந்தலைமுறை புருடனுக்கும், ஆகமத் தாடு கூடிய அனுபேசகமும், நாலாந்தலைமுறை புருடனுக்கு இடைவிடாத நெடுங்கால அனுபேசகம் ஒன்றும் பிரமாணமாம்.

சான்றினர் இலக்கணம்

பல முனிவர்கள்

ஒருவன் அயலவனுடைய காரியத்தை எதிரே பார்த்ததினாலேனும், கேட்டதினாலேனும் சான்றினனாவான்.

பிறப்பு, தொழில், பொருள் இவற்றிற் சுத்தியும், நன்னெறி நடையுமீ, தாய்மை, பழிப்பின்மை, நற்புத்தி இவற்றத்திருத்தல், மைந்தருடைமை, பரவச மின்மை, அறிவு, அறங்கூர்ந்தல், உண்மையுரைத்தல் இவற்றினை உடையவராயும், பொருட்பேராசை, பகை, அழுக்காறு இவை நீங்கினவராயும் இருப்பவர் மூவர் முதல் பதினொருவர்வரையும் சான்றினராவர்.

இன்னொருக்கின்னார் சான்றினர்

நாரதன்

அந்தணர் முதலிய வகுணத்தோருள்ளும் ¹அனுலோமன் முதலிய சாதியோ ருள்ளும், பலவகைச் சாதிப்போருள்ளும், வகுக்கத்தோருள்ளும், சேனைக் கூட்டத் தோருள்ளும், மேற்காட்டிய இலக்கணம் உடையவர்களாயிருப்பவர்கள் அவர்களுக் கவர்களும், மாதர்க்கு, மாதரும், சான்றினராவார்கள்.

யாக்குவல்கியன்

மேற்கூறியபடியல்லது, எல்லாருக்கும் எல்லாருஞ் சான்றினராகலாம்.

சான்றினரல்லாதார்

பல முனிவர்கள்

²சுரோத்திரியன், திருடன், தானே சொல்பவன், சொல்நிலைமை இல்லாத வன், மிகுதாந்தரன் என்னும் ³மரித்த வாதியின் சான்றினன் இவ்வகையினர்

1. உயர்குலத்தந்தைக்கும், இழிகுலத்தாய்க்கும் பிறந்தவன்.
2. வேதங்களைக்கேட்டறிந்தவன்.
3. இறந்த

சான்றினராகார். இவர்களைப் போலவே ¹பிரமசரியன், ²வானப்பிரத்தன், ³சந்நியாசி, சாத்திர விருத்தமான கருமஞ் செய்பவன், தருமம் தவறினவன் இவர்கள் ⁴மிருதி வசனங்களால் விலக்கப்பட்டவர்களாகையாலும் ; அரசன், நாடு, நகர், ஊர் ⁵புரக்கும் அதிகாரியர், இராசமனிதரிவர்கள் பலகாரியக் கவலை முதலிய வற்றை யுடையவர்களாகையாலும் ; சினத்தன் கொடுந்தொழில் செய்பவன், மகா பாதக முதலான செய்கையினாலே நிந்திக்கப்பட்டவன், ⁶பதிதன், விட மிடுபவன், நெருப்பிடுபவன், பகைவரிடத்தில் சஞ்சரிப்பவன், வலிமை செய்பவன், கோள் சொல்பவன், தந்தையுடன் வழக்காடுவோன், தப்புச்சான்றுரைத்தவன் என்றறியப்பட்டவன், இவர்கள் கொடுமை முதலான வன்செய்கையுடையவர் ஆகையாலும், தட்டான், சிற்பியன், கூத்தன், புகழ்வேன், தானுய்தற்குத் தன் மனையாளை வேசையாக்குவோன், கள் விற்பவன், தன்னை விற்பவன், விடம், புலால், அன்னம், ⁷அபூபம் முதலான சிற்றுண்டி, மது, பால், வெண்ணெய், நெய், இவைகள் விற்பவனும், வட்டிப் பொருளாலுய்பவனுமாகிய அந்தணனியவர்கள் பொருளாசையுடையவர்கள் ஆகையாலும் ; ⁸ஆசாரவின், புறம்பு செய்யப் பட்டவன், தன்னில் இழிந்தோர்பாற் சேவிப்பவன், கடல் வரணிகன், ஓயா நடையினன், நிலையில்லாதவன், பெண், இளமையன், மும்பிறற்றளர்த்த சிந்தையன், தரித்திரன், நோய், பசி, தாகம், காமம், அயர்ச்சி இவற்றால் வருத்த முற்றவன், பானம், ⁹முப்பிணி, ¹⁰சன்னிபாதம், பேய் இவற்றால் மதங் கொண்டவன், குட்ட நோயினன், குருடன், செவிடன், ¹¹தூர்த்தன், ¹²சழக்கன், துக்கமுடையவன், கடைச்சாதியன் இவர்கள் அறியாமை முதலான இழிகுண முடையவராகையாலும் ; விவாதப்பட்டிருக்கிற பொருளில் சம்பந்தமுடையவன், விவகாரிகளுடைய விருத்தியாலுய்பவன், அவர்களிடத்திற் சேவிப்பவன், அவர்களால் ஏவப்பட்டவன், அவர்களுடைய காரியம் பார்ப்பவன், சுற்றத்தான் வேலை செய்வோன், ¹³பிணையினன், அடிமை, அவர்களுடைய பாத்திரம், உணவு முதலிய வற்றிலுதவி பெற்றவன், அவர்களுக்குத் தவி செய்பவன், ¹⁴அனுசூலன், அவர்களுடைய தாய் தந்தையர், தந்தையருடன் பிறந்தவர், குலத்திற் பிறந்தவன், ¹⁵ஞாதியன், நன்மாமன், நன்மாமன் மைந்தர், பெண்மாமன், உடன் பிறந்தவளுடைய கணவன், உடன் பிறந்தவளுடைய மைந்தன், ஆசாரியன், கிராமப்புரோகிதன் இவர்கள் தத்தமக்கேற்ற சம்பந்தமுடையவராகையாலும் சான்றினராகுதற்குரியரல்லர்.

-
1. திருமணமாகாதவன். 2. மனைவியோடு காட்டில் வசிப்பவன். 3. துறவி. 4. அறநூல் கூற்றுக்களால். 5. காக்கும். 6. குலம் சமயம் முதலிய ஒழுக்கத்திற் றவறினோன். 7. ஆப்பம். 8. முறைதவறி நடப்பவன். 9. வாத பித்த னினோற்பனம் இவற்றிலேற்படும் நோய். 10. ஒருவகைச் சுரநோய். 11. காழகன் ; வஞ்சகன். 12. குற்றவாளி. 13. இரட்டைப்பிணை. 14. நண்பன். 15. பங்காளி

சான்றினர் பேதம்

பிரசாபதி

சான்றினர் பண்ணப்பட்டாரும், பண்ணப்படாதாருமென இருவகைப் படுவர்.

நாரதன்

பண்ணப்பட்ட சான்றினர், இலிகிதன், நினைக்கப்பட்டவன், தன்னிச்சையில் வந்தவன், கூடன், உத்தரன் என்னும் வகையர்.

அவருள்

பிரகற்பதி

இலிகிதன் : பத்திரத்திலே தன் சாதி, பெயர், இடம் முதலியவற்றோடு எழுதப்பட்டவன். நினைக்கப்பட்டவன் : அழைக்கப்பட்டுச் சான்றினனாகப் பண்ணப்பட்டவன். தன்னிச்சையில் வந்தவன் : காரியஞ் செய்யுமளவில் அழையாமல் தன்னிச்சையில் வந்தபோது சான்றினனாக நியமிக்கப்பட்டவன்.

கூடன் : மறைவிலிருந்து கடன் முதலான சொல்லைக்கேட்டவன்.

உத்தரன் : முன்னொரு விடயத்தில் சான்றினனாகியிருந்தவன் ஒருவன், தேசாந்தரஞ் செல்லும்போதேனும், மரணசமயமுற்றபோதேனும், 'இதை நீ அறிந்திரு' என்று அவனால் கேட்பிக்கப்பட்டவன்.

இவ் ஐவகையினரும், கடன் முதலான எல்லா விடயங்களிலும் சான்றினராவர்.

நாரதன்

பண்ணப்படாத சான்றினர் கிராமத்தார், பிராட்டு விவாகன், அரசன், செயலிலிடையுற்றவன், குல்லியன், உபயானுமதன் என்னும் அறுவகையினர்.

அவருள்

பிரகற்பதி

கிராமத்தார்:— கிராமத்து எல்லைக்குள் உண்டான கொலை, திருட்டு இவ்விடயங்களில் சான்றினராவார்.

பிராட்டுவிவாகன்:—தனக்கு மேலானவிடத்து மறுவிசாரணையில் சான்றின ராவான்.

அரசன்:—தன்னிடத்தில் உபயவாதிகள் சொன்ன சொல்லைக்கேட்ட விடயத்திற் சான்றினனாவான்.

செயலிலிடையுற்றவன்:—காரியம் நிகழும்பொழுது பயவாதிகளால் அவர் களுடைய காரியங்களை நம்புதலினாலறிவிக்கப்பட்ட விடயத்திற் சான்றினனாவான்.

குல்லியன்:—இருவர்க்கும் ஒத்தவனும், நன்மையனும், சுற்றத்தானு மாயினேன். அவன் கடன், தாயபாகம் இவற்றிற் சான்றினனாவான்.

உபயானுமதன்:—உபயவாதிகளுக்குச் சம்மதனும், தருமம் தெரிந்தவனு மாயினேன். அவனொருவனுமே கடன் முதலான விடயங்களில் சான்றினனாவான்.

யாக்குவல்கியன்

மேற்காட்டிய இலக்கணம் உடையவர் கிடையாவிடத்தில் கடன் முதலான விடயங்களிலும் வன்செய்கை, சொற்கொடுமை, தண்டகக்கொடுமை, ¹ தையற் பற்று, திருட்டு இவற்றிலும் ஏனையோர் எல்லோருஞ் சான்றினராவர்.

சான்றினரிடத்தும் குற்றம் காட்டல்

—o—

பிரகற்பதி

வாதியருடைய சான்றினரிடத்தில் பகை முதலான மறைவான குற்றம் இருப்பின் அதனை அப்பொழுது எதிரி வெளிப்படுத்துக.

காத்தியாயனன்

வெளிப்பட்ட குற்றங்களைச் சபையினரே சொல்லுக.

பிரகற்பதி

சான்றினரிடத்தில் காணப்பட்ட குற்றங்கள் பரிசோதிக்கப்பட்டதற்குமேல் விவகார நிச்சயம் ஆரம்பிக்கப்படுகையில், சான்றினருடைய குற்றங்களைக் குறித்து வாதியர் விவாதப்பட்டால் அரசன் அதனைத் தள்ளிவிட்டு நிச்சயத்திற்கு உத்தரவு செய்க.

காத்தியாயனன்

குற்றமுடையரல்லாத சான்றினரை, நிந்தித்தாலும், சொன்ன குற்றத்திற்குக் காரணங்காட்டாவிடினும், அவனுக்குப் 'பூருவசாகச தண்டம்' விதிக்கப்படும்.

இல்லறமின்மை முதலான குணமின்மையைக் குற்றமாகச் சொல்லற்க.

சான்றினன் ஆவதற்கு விரோதமாகிய அடிமை முதலான சம்பந்தத்தைக் குற்றமாகச் சொல்லுக.

வியாசன்

குற்றத்தினாலே சான்றினர் தள்ளப்பட்டால், வாதி வேறு பிரமாணத் தினாலே சாதிக்க.

எதிர்வாதியானவன், சான்றினரைக் குறித்துச் சொன்ன குற்றத்தைச் சாதித்தற்காக வேறு சான்றினனைக் காட்டல் கூடாது. அப்படிக் காட்டினால், வரம்பு கடந்துபோம்.

சான்றினன் வேறோரிடத்தில் பொய்ச்சான்று உரைத்தவனென்பது முதலான குற்றமுடையவனானால், அவனுக்குத் தள்ளப்படுதல் மாத்திரமேயல்லாமல் தண்டம் இல்லை.

வாதியானவன் தன்னைச் சார்ந்த சான்றினர் தள்ளப்பட்டபோது, வேறு பிரமாணங்களையேனும், 1 திவ்வியத்தையேனும் விரும்பாவிடில், அவன் வெல்லப் பட்டவனாவான். தண்டதையும் அடைவான்.

பிரகற்பதி

விவகார விசாரணை நடக்குமளவில், பிரமாணங்களைக் குறித்துக் குற்றங் காட்டினால், அதனை முன்னர் சோதித்துப் பின்னர் விவகாரத்தை முடிக்க.

சான்றினர் சோதனை

பல முனிவர்கள்

2 அரசனானவன், சான்றினரிடத்தில், துட்ட குணங்களாகிய குற்றம் இல்லாதவன்போல் காணப்படுதல், காரணமின்றி மிகவும் கூப்பிடல், அடுத்தடுத்து மிகவும் பெருமூச்செரிதல், கால்களாலே நிலத்தைக் கீறுதல், கைகளையும் ஆடையையும் உதறுதல், நின்ற இடம்விட்டுப் பெயர்ந்து திரிதல், கடைவாயை நக்குதல், உதடுகளை மெல்லுதல், முகத்தின் நிறம் மாறுபடல், நெற்றி வெயர்த்தல் வாய் தடுமாறல் இவை முதலாகக் காணப்படுகின்ற குணங்களையும், விலக்குதற்கு ஏதுவான காணப்படாத சொல் நிலைமையின்மை முதலானவற்றையுஞ் சோதித்து அறிந்து, அவ்வகைக்குணமுடைய துட்டரைச் சான்றுரைத்தலினின்றும் நீக்குக.

சான்றினர் உண்மை சொல்லுப்படி செய்தல்

— 0 —

பல முனிவர்கள்

1 அரசனானவன் சபையில் உபயவாதிகளுக்கு எதிரே சான்றினரை நோக்கி இனிய சொற்களினாலே நீயிரிவ்விருவரிடத்தில் நிகழ்ந்த காரியங்களை அறிந்தபடி உண்மையாகச் சொல்லுவிடாக. உண்மை சொல்லுபவன் இம்மையிற் பொருளையும், மறுமையிற் புண்ணிய உலகத்தையும் அடைவான். சத்தியம், மேலான தானமும், தவமும், தருமமுமாம். தேவர்கள் சத்திய வடிவினர்; மானுடர் அசத்திய வடிவினர். எவனுடைய புத்தி சத்தியத்தில் நிற்குமோ, அவன் இஃத்திலே தெய்வத்தன்மையை அடைவான். சத்தியத்தின் மேலான தருமமும், அசத்தியத்தின் கீழான பாவமுமில்லை. பாவினன் தாம் செய்கின்ற காரியத்தினைப் பிறர் அறியார்கள் என்று எண்ணுகிறார்கள். தேவர்களும், இந்திரன் முதலான எண்மருள், ஐர்பூதங்களும், இரவியும், மதிபுர், மனமும், அறக்கடவுளும், உலகத்தில் உள்ளார் எல்லாறையும் பார்க்கிறார்கள். ஆகையால், ஒருவன் செய்த வஞ்சனை வெளிப்படும். பொய்ச் சான்றுரைத்தவன், தன்னுடைய ஏழு மரபில் உள்ளாரையும் கீழான நரகத்தில் வீழ்த்துவான். ஏழு பிறப்பில் ஈட்டிய எல்லா புண்ணியங்களையும் கெடுத்தவனாவான். பிரம்ம வதையும், சிசு வதையும், தந்தை வதையும் செய்தவனாவான். மிகவும் கொடிய ரௌரவம் முதலான நரகங்களையும் அடைவான். பின்னுர் ஊர்ப்பன்றி, சுமுதை, நாய், நீர்க்காக்கை, புழு, ஆகிய பிறப்பிற் பிறந்து, பின்பு மானுடப் பிறப்பிலே, பிறவிக்குருடன், செவிடன், குட்ட நோயினன், ஊமை ஆகியோராகியும், மிகுந்த பசி தாகமுடையவனாகி, தனது பகைவன் வீட்டிற்றன் மனையாளோடும் பிச்சை இரப்பவனாகியும், பிறப்பான் என்று, இப்படிப் பொய்ச் சான்று உரைத்தவனுக்குக் கொடுமையான பயன்களைத் தெரிவித்து, உண்மை சொல்லுப்படிச் செய்க.

சான்றினரை வினாவல்

பல முனிவர்கள்

2 அரசனானவன், சபையிலிருந்து, சான்றினரை அழைப்பித்து, முற்பகல் பொழுதில் கிழக்கு முகமாகவேனும், வடக்கு முகமாகவேனும் நிறுத்தி, அப்படி நிறுத்தப்பட்டவன் அந்தணனானால், 'நீ பொய் சொல்லுவையாயின், உன்னுடைய சத்தியத்தினாலுண்டாகின்ற புண்ணியங்கள் எல்லாம் கெடும்' என்றும்; ஊத்திரியனானால், அவனை 'நீ பொய் சொல்லுவையாயின், உன்னுடைய ஆயுத வாகனங்கள்

1. நீதிபதி.

2. நீதிபதி.

உதவாது ஒழியும்' எனவும்; வைசியனானால், அவனை, 'நீ பொய் சொல்லுவையாயின் உன்னுடைய பசுவும், விதையும், பொன்னும் பலியாது அழியும்' எனவும்; சூத்திரனானால், அவனை, 'நீ பொய் சொல்லுவையாயின், மறையோனை, பெண்ணை, மகவைக் கொன்றவன், மித்திரத் துரோகம் பண்ணினவன், செய்கின்றி மறந்தவன் இவர்கள் அடையும் உலகத்தை அடைவாய். நீ பிறந்தகாலம் முதல் இதுவரையும் செய்த புண்ணியம் வீணாகும்' எனவும்; 'நீ ஓர் ஆட்டைக் குறித்துச் சொன்ன பொய், உனது சுற்றத்தாரில் ஐயாரையும்; ஒரு டசுவைக் குறித்துச் சொன்ன பொய், பதின்மரையும்; ஒரு மானுடனைக் குறித்துச் சொன்ன பொய், ஓராயிரவரையும்; பின்னுர், பூமி தடாகம் முதலான நீர் நிலைகள், பெண் போகம், புணர்ச்சி, முத்து முதலிய மணிவகைகள், கல்லின் பேதங்கள் இந்த விடயத்தில் சொன்ன பொய், உனது சுற்றத்தார் எல்லாரையும் கொல்லும்' எனவும் சொல்லி, உண்மை சொல்லும்படி வினாவுக.

அப்படியே, பசு, வாணிகம், வட்டிப்பொருள், சிற்பத் தொழில் இவற்றுல் உய்ப்பவனும், சேவிப்பவனும், பாடுவோனும், தனது கருமத்தை விட்டவனும், அன்னியன் சோற்றால் உய்ப்பவனும் ஆகிய பார்ப்பாளைச் சூத்திரனைப் போலவும், அம்பட்டன் முதலானவர்களைப் போலவும் வினாவுக.

சான்றுரைத்தல்.

காத்தியாயனன்

சான்றுரைத்தல்: இராச சபை, அந்தணச் சபை, தேவ சந்நிதி இவ்விடங் களில் செய்யத் தக்கது. தனம், தாவரம், நாற்காலுயிர், இருகாலுயிர், இவ் விடயத்தில் இராச சபையிலும்; உயிர்க்கொலை விடயத்தில் அந்தணச்சபை, தேவ சந்நிதி இவற்றில் சான்றுரைத்தல் தக்கது.

பிரகற்பதி

சான்றினன், ¹தலைச்சாத்தையும், சுழற்காப்பையும் சுழற்றி வைத்து, ²உத்தரீயத்தை, ³உபவீதம்போல் தரித்து கிழக்கு முகமாகவேனும், வடக்கு முகமாகவேனும் நின்று, பொன், கோமயம், தருப்பை இவற்றைக் கையிலெடுத்தித் துக்கொண்டு, மேற் சொல்லிய சான்றின ⁴சப்தங்களைக் கேட்டவனாகி உண்மையைச் சொல்லுக.

உண்மையைச் சொல்லாதவன் பாவ பயன்செனை அடைவான்.

1. முண்டாக, தலைப்பாகை முதலியன. 2. அங்கவஸ்திரம், மேல் அங்கி.
3. பூணூல். 4. மொழிகளை, சொற்களை,

கௌதமன்

சான்றினர் தனித்தனியே கேட்கத்தக்கவர்.

காத்தியாயனன்

1 அரசனானவன், குற்றநிலலாததும், இயல்பினால் சொல்லப்பட்டதும் ஆகிய சான்றினர் மொழிகளைக் கேட்டறிக.

கடன் முதலான விடயங்களில் 2பிரதிக்கினை பண்ணப்பட்ட பொருளுக்கு அதிகமாகவேனும் சொன்னாலும், தேசம், காலம், சாதி, உருவம், வயசு, 3 திரவியம், அளவு இவற்றை மாறுபாடாகச் சொன்னாலும் அச்சான்றினனுடைய மொழி தள்ளப்படும்.

வாதியேனும், எதிர்வாதியேனும் காட்டிய சான்றினர், விடயத்திற்கு ஒப்பாகச் சொன்னால் அந்த 4சாத்தியஞ் சித்தியடையுர்.

பெண் கவர்ச்சி, திருட்டு, வன்செய்கை, இவ்விடயங்களிலே 5மேகதேசஞ் சொல்லப்பட்டாலும், முழுவதுஞ் சொல்லப்பட்டதாகும்.

மனு

ஒரு விடயத்தில் சான்றினருடைய மொழிகள் இருவிதப்படி, அவர்களில் உயர்ந்த தொகையினர் மொழிகளைக் கொள்க. அவர்களுடைய மொழிகள் இருவிதப்படி, குணத்திற் சிறந்தோர் மொழிகளைக் கொள்க.

நாரதன்

குணத்திற் சிறந்தோருடைய மொழிகள் மாறுபாடடைந்திராதவிடத்துச் சான்றினரை விலக்குக.

பிரகற்பதி

மேற்சொல்லிய இலேக்கியத்திலும், சான்றினர் மொழியிலும், ஐயந்தோன்று மிடத்து, அனுமானத்தினாலும், அவ்வனுமானமும் பொருந்தாவிடத்துத் 6 தீவ்வியத் தினாலும் நிச்சயம் செய்க.

பல முனிவர்கள்

ஒருவன் பிணி முதலிய பீடை இல்லாதவனாகித் தான் சான்றினனானதை அயலார்க்கு அறிவித்துச் சான்றுரைத்தல் செய்யாவிடினும், அழைப்பிக்கப் படுகையில் வராதிருப்பினும், அவன் பொய்ச் சான்றினனாவான். அவன், காவல்

1. நீதிபதி. 2. உறுதி. 3. பொருள். 4. உண்மை. 5. ஒருசார்பாக. 6. தெய்வீகம்.

முதலானவை செய்யப்பட்டு, மூன்று பக்கத்துக்குள் உண்டென்றேனும், இல்லையென்றேனும் சொல்லாவிடில், கடன் பொருளையுடையவனுக்கும், கடனிற்பத்திலொரு பங்கு அரசனுக்குத் தண்டமாகவும் கொடுக்கத்தக்கவனாவான்.

வசிட்டன்

ஒருவனால் நியமிக்கப்படாதவனும், ஏவப்படாதவனுமாயினான், பொய்யென்றேனும், மெய்யென்றேனும், சொன்னால் அவன் பாவியும் இழிஞனுமானவன், கொடிய தண்டத்தினாலே தண்டிக்கத் தக்கவனாவான்.

காத்தியாயனன்

ஒருவன், கடன் முதலான விடயங்களில் இப்படிச் சொன்னால், தருதியான தண்டமும், கடன் பொருளும்; சொற்கொடுமையிலும், அதர்ம வழக்கிலும் இப்படிச் சொன்னால், அரசன் பொருட்டு முன்னுறு பணம் தண்டமும் கொடுப்பிக்கப்படுவான்.

அரசன், சான்றினரிடத்தில் உண்மையை அறிதற்காகத் தக்க கால அளவு கொடுக்கலாம்.

ஐயம் இல்லாதபோது, சான்றினரை அப்பொழுதே விசாரணை செய்க. அப்படிச் செய்யாமல் ²காலவிலம்பஞ் செய்தால், தருமத்தைக் கெடுக்கின்ற மிகுதியான பாவமுண்டாம்.

அந்தணன் முதலான நான்கு வானத்துச் சான்றினன், பொருளாசையாலே பொய்ச்சான்று உரைத்தால் ஆயிரம் பணம் தண்டமும், மயக்கத்தால் உரைத்தால் 3பூருவச்சாகச தண்டமும், நட்பால் உரைத்தால் நான்கு பூருவச்சாகச தண்டமும், காமத்தால் உரைத்தால் பதின்மடங்கு பூருவச்சாகச தண்டமும், கோபத்தால் உரைத்தால் முடிமடங்கு பூருவச்சாகச தண்டமும், அறியாமையால் உரைத்தால் இருநூறு பணம் தண்டமும், இளமையால் உரைத்தால் முன்னுறு பணம் தண்டமும், அவனுக்கு விதிக்கப்படும்.

யாக்ருவல்கியன்

இவையும் அன்றி, மறையவனுக்கு, ஆடை உரிதலும், வீட்டை இடித்தலும், தேசத்தினின்று ஓட்டுதலும், முதலானவையும் தண்டமாம்.

மற்றை வருணத்தார்க்குப் பல்பையுடைத்தல், நாக்கை அறுத்தல், உதட்டை அறுத்தல், முதலானவற்றைப் பொய்ச்சான்றுரைத்த விடயங்களைத் தழுவி விதிக்க.

1. (யட்சம்) 15 நாட்கள் கொண்டது. 2. காலதாமதம்.

3. ஒருவகைத் தண்டனை.

பச்சைக் கணையோல் பணையுத்தை விட்டகன்று
 குத்து விளக்கான குகைக்கு ளிருப்பேனோ
 அரவின் படம்போன்ற அல்குல்தனைக் காணாமல்
 இரவும் பகலும் இருப்பேனோ வன்சிறையில்
 பொன்னையொத்த மேனியுமுன் பூமுடியுங் காணாமல்
 மன்னற் கழகோ மறைய இருப்பதுதான்
 ஒருவற் கொருவர் உள்ளாசை யால்மயங்க
 இருவற்கு மொக்க எழுந்ததுவே இன்பமையல்
 இப்படியே தம்மில் இன்ப நலம்விளைத்து
 காமப் புணர்ச்சியிலே கட்டி யுறத்தமுவி
 பூசற் கலவி பொருந்துகின்ற அந்நேரம்
 கூவிறேறே கோழி குவலயத்தோ ரெல்லோர்க்கும்
 ஆடை குலைய அழகாக வேர்வைசிந்த
 வாடை யெதிர்மதனன் வாதினைகள் காணாமல்
 மிக்கமணிக் கோர்வைசிந்தி மெல்லணையின் மேற்கிடக்க
 மேலோதி தான்குலைந்து மேனியெல்லாந் தான்மறைக்க
 வஞ்சிக் கலாபமயில் போலே யெழுந்திருந்து

காஞ்சியனுக்கு அறைக்குள் அன்னமிடல்

அழகுடைய காஞ்சியனை யறைக்குள்ளே கொண்டுபோய்
 புறம்பாய் படுத்தநல்ல பூம்பட்டுத் தான்விரித்து
 சேனைக்கால் வைத்துநல்ல செம்பொன் கலம்பூசி
 அன்னம் படைத்தா ளழகுகறி தான்படைத்தாள்.
 தித்திக்கப் பால்வார்த்து சீனியும் மேல்விசிறி
 உண்ணுமுண்ணு மென்று உடம்பை மிகத்தடவி
 போதுமென உண்டதற்பின் பொற்கலத்தில் நீர்வார்த்து
 திருக்கை தனைவிளக்கிச் செழுநிலத்தில் நீர்படுத்தி
 பழுக்கா யரிமிளகும் பாகுமுடன் தேன்போல
 கற்பூரச் சுண்ணாம்பும் காச்சுண்டை வெற்றிலையும்
 திருக்கை தனில்கொடுத்துத் திருமேனி யைத்தழுவி
 வேந்தன் தனைப்போற்றி விளக்கினுள்ளே தான்விடுத்தாள்.
 அப்போது மன்னன் அணிவிளக்கி னுட்புகுந்து
 செம்பொன் கதவடைத்துச் சிறுதாழைப் பூட்டியபின்
 பஞ்சணை மெத்தையின்மேல் பள்ளிகொண்டார் காஞ்சியனார்
 காலம் புலர்ந்து கதிரோனும் தோன்றியபின்
 மாளிகை வாசல் மணிக்கதவைத் தாழ்த்திறந்தாள்.

பொழுதுபுலர்ந்து தோழியர்கள் பணி

தோழியர்க ளெல்லோரும் தோன்றவந்து நின்றார்கள்.
அரங்கும் விளக்கி யடுக்கையுந் தான்விளக்கி
முத்தம் விளக்கி முறைத்தொழிலுஞ் செய்தார்கள்.

கன்னிக் கருவுறுதல்

இப்படியே தாங்கள் இனிதிருக்கும் நாளையிலே
உள்ளறையிற் கள்ள னொளிந்திருக்கும் நாளையிலே
பூம்பாளை நாளும் புரிசுழலார் தன்னுடனே
வாய்ப்பாக உள்ளறையில் வாழுகின்ற நாளையிலே
அற்ப சலம்பாய்ந்து அமுதக் கருவினைந்து
வெண்முத்துப் போலும் விழுதாவின் காய்போலும்
வீங்குநெல்லிக் காய்போலும் விளாவின் கனிபோலும்
உந்தி மலர்குளுந்து உள்கருப்பந் தாங்கியபின்
முலைக்கண் ண துகறுத்து மூன்றுதிங்க ளானதுவே.
பேதை திருமேனி பெரும்பசுலை பூத்ததுவே.

தோழியர்கள் ஐயுற்றுக் காரணம் கேட்டல்

மேனிதனைக் கண்டளவே மெல்லிகல்லா ரென்சொல்வார்
செம்பவள மேனியெல்லாம் சேரப் பசுலையதாய்
வெண்பவளம் போலே வெணுப்பானேன் மெல்லியரே
கோமா னறிந்தக்கால் கொல்வரோ மெல்லியரே
உற்றா ருடனே உறமுறையார் தானறிந்தால்
சித்திரம் போல்நீதான் ¹ சிரிக்கவுடம் பாயிற்றே
வெற்றிதருங் கொம்பே வேந்தன் திருமகளே
கற்றவரைக் கூட்டிக் கருமருந்து நாங்கன்தர
இக்களவு செய்தவர்கள் ஆரென் றெனக்குரையீர் !

பெண்கொடியார் மாற்றம்

உரையுமென்று சொன்னீரே வொண்ணுதலே தாதியரே
சிறுதாய் எனக்குத் திருப்பூத்த நாளையிலே
திரட்டிக் கலியாணம் செய்தீரே யெல்லோரும்
அன்றுமுத லின்றளவும் அசலகத்திற் போவதுண்டோ
ஐநூறு தாதியர்கள் அருகே யிருப்பீரே

முந்நூறு தாதியர்கள் முறைக்காவல் வைப்பீரே
 எங்ஙனே வந்ததுதான் இக்களவு தானெனக்கு
 மண்ணகத்தி னுள்ளே மனித ரறியாமல்
 விண்ணகத்தில் நின்று விழுந்தானே கள்வனென்றான்.
 மற்று மற்றுமுள்ள மரங்களா யுள்ளதெல்லாம்
 காய்த்துப் பழுத்ததெல்லாங் கள்ளந்தான் கொண்ட துவோ
 குந்தி விலக்கமதாய்க் குளித்துநல்ல மாத்துடுத்து
 அந்தியினர் தென்றல் அடித்துக் கருப்பிடித்து
 வீமன் பிறந்து வெகுசமத்த னாகிலையோ
 அஞ்சனையே தானு ¹ மசலப்புறப் பட்டிருந்தும்
 மஞ்சநீ ராடிநல்ல மாற்று மெடுத்துடுத்து
 வஞ்ச நெடுங்கரத்தில் வாடை யனைந்திடவே
 உள்கருப்பந் தாங்கி உகந்திரண்டு கெர்பமதாய்
 அனுமான் பிறந்து அடல்வீர னாகிலையோ
 பெண்ணரசு நாடுதன்னில் பெண்பிறந்தார் ஆனவற்கு
 மண்ணுலகில் காற்றலவோ மணவாள னானதுதான்
 கோடை யடித்துக் குளிர்ந்ததென்றல் தான்வீச
 வாடை யடித்து வளர்ந்ததுகாண் துலெனக்கு
 தாதியர்கள் சொல்லிலுமாம் தகப்பனார் சொல்லினுமாம்
 சேதி இதுகாணும் தேன்மொழியீ ரென்றுரைத்தாள்.

தாதியர்கள் அச்சம்

அப்போது தாதியர்கள் அனைவோருந் தான் கலங்கி
 இதுக்கேது செய்வோம்நாம் என்றே மிகக்கலங்கி
 மன்ன னிதைக்கேட்டால் நம்மை வதைத்திடுவான்
 என்று கலங்கி எழில்தாதி மார்களைல்லாம்
 நின்று கலங்கி நெடுமூச்சுத் தானெறிந்தார்
 இனிநாமே யஞ்சினால் இனிப்போமோ செய்ததெல்லாம்
 என்று மனந்தேறி எல்லோருந் தான்கூடி
 சொல்வோ மெனநினைந்து துணிந்தார்கள் தங்களிலே
 மன்னனுக்குப் ² பின்சொலுவோம் மாதவிக்கு முன்சொல்வோம்
 சென்றார்கள் தேவியின் செல்வமணி மாளிகையில்
 மாதாநல்லாள் தானிருக்கும் மாளிகையிற் சென்றுபுக்கார்
 மாளிகையிற் சென்றுபுக்கு மன்னவனார் தேவியரை
 சே! சே! யெனப்போற்றித் தெண்டனிட்டா ரெல்லோரும்

1. மகலப்பிறப்பட்டிருந்தும் என்றுளது. 2. 'பின்சொலுவேற்' என்றுளது.

போந்தீ ரழகான பொற்கொடியீர் எல்லோரும்
வேந்த ரருளாலே விக்கினங்கள் வந்ததுண்டோ ?
1 நாதன் வெறுப்புமில்லை நம்மாலே குற்றமில்லை
பேதைநல்லாள் செய்தகுற்றம் பேர்ந்துப் பறையவந்தோம்
மன்னவனார் தேவி மனது துணுக்கிடவே
செய்ய நுதலி சிறுக்கிசெய்த குற்றமெல்லாம்
பைய அவர்செவியில் பகரும் படிப்படியே
என்றுசொன்ன வப்பொழுதே யெழுந்திருந்தாள் மூதாதி
கீதமொழி வேதங் கிடக்குந் திருச்செவியில்
மேதினியோர் தாமறியா மெள்ள உரைத்தனளே.

செய்தி கேட்ட அரசியின் மாற்றம்

பைய உரைத்துப் பகர்ந்த மொழிகேட்டு
கையை நெரித்துக் கலங்கிநெடு மூச்செறிந்து
ஏங்கி மனந்தளர்ந்து எல்லா மிருந்தாலும்
பாங்கியர்க ளில்லாமல் பயிலுமோ இக்களவு
நெருப்பைக் குவித்துநல்ல நெய்காய்ச்சி கைவிடுங்கோள்
வேந்தன் திருச்செவியில் விண்ணப்பஞ் செய்ததுண்டால்
அங்கே பெருமாள் அழைத்தக்கால் வாருமென்று
செங்கை மடமாத் செப்பி விடைகொடுத்து
சேவிக்கும் பெண்களுக்குச் சேர விடைகொடுத்துப்
போனாரே தாதியர்கள் புத்தியொத்துத் தங்களிலே

பாண்டியன் வேட்டையாடி மாளிகைக்குத் திரும்புதல்

போன பிறகேதான் பூபாலன் மாளிகையில்
மானும் மரையும் மயில்வேங்கை தானாடி
சேனையுடன் வேட்டைபோய்த் திரும்பினான் மன்னவனும்
மன்னனும் மாளிகையில் வந்தே யினிதிருந்தான்.

பாண்டியனுக்குச் செய்தி கூறல்

வேந்தனுந் தேவியுமாய் வீற்றிருக்கும் வேளையிலே
யெந்தன் பெருமானே 2 யேருத விண்ணப்பம்
சொல்லப் பயப்படுவேன் சுந்தர பாண்டியனே
ஏது பயந்தா னிளங்கொடியே யுந்தனுக்கு
உன்மனதி லுள்ளதெல்லாம் உற்றுரையீர் பெண்கொடியே !

செல்ல மகளார் திருவயிறு வாய்த்ததுகாண்
வம்பெனனும் காற்றடித்து மாயத் துகில்பறந்து
கொம்பனையார் தன்வயிற்றில் குமாரனுமுண் டானதுவே.

பாண்டியன் தாதியர்களை அழைத்துவரக் கட்டளையிடுதல்
அப்போது கோமான் அதிகோபங் கொண்டானே
தாதியர்கள் தன்னை யெல்லாந் தானழைத்து வாருமென்றார்.
ஒற்றன் தனையழைத்து ஓடவிட்டான் கோமானும்
சென்றானே ஒற்றன்தான் சேயிழையார் வாசனிலே
தாதியர்கள் எல்லோரும் சடுதிக்கு வாருமென்றான்.
கூட்டி மறித்துக் கொண்டுவந்தான் கோமான்முன்

பாண்டியன் சினந்து கூறல்

வந்த பொழுதேதான் வாழ்வேந்தர் கோமானும்
சின்தை யழன்றுபொங்கிச் சேயிழையார்க் கென்சொலுவான்
எட்டுமிரண் டங்கூட்டி எத்தனைதா னென்றாலும்
பத்தென்று சொல்லப் பயனறியாப் பாலகளை
ஆசார மாக அடங்கவே நீர்கூடி
கூசாமல் நீங்களெல்லாங் கூட்டி முடித்ததுதான்
வைத லுடனே வயிற்றில்வடு வானதெல்லாம்
செய்தபுத்தி யானதெல்லாந் திட்டெனவே கட்டுரையீர்.

தாதியின் பதில்

அப்போது மங்கை யதிலொருத்தி யென்சொல்வாள்
1 காலிதான் தின்னாமல் காத்திடவே காவல்செய்தோம்
வேலி பயிரழித்தால் ன்ணையுமோ எம்பெருமான்
பெருமானே யெங்கன்மொழி பிரமாணந் தானாக்கி
நெய்யிலே கைவிடுவோம் நெருப்பிலே தான்நடப்போம்
வேண்டும் பிரமாணஞ் செய்திடுவோ மெங்கோவே

பாண்டியன் தீர்ப்பு

கைப்பொருள் ஆனதுதான் கையிலே தானிருக்க
நெய்யிலே கையிடவும் நீதியோ பெண்கொடியே !
சம்பந்த னன்று சமணர் தனைப்பிடித்து
நிர்பந்த மாக நிரைக்கழுவில் வைத்தானே
உங்கனையுஞ் சேர உயிரக்கழுவில் வைத்திடுவேன்.

தாதியின் மாற்றம்

அப்போது மங்கே அதிலொருத்தி யென்சொல்வாள்
வாய்ப்பாக நல்ல வசனம் உரைத்தாலும்
காற்பாரிற் கள்ளன் வலியவன்காண் காவலனே
கள்ளனைத்தான் நாங்களினிக் காத்துப் பிடித்தாலும்
தேவரீர்க்கு மாறா வடுக்காணு மன்னவனே
பாடும் பறைச்சியையும் பாணிச்சியைக் கையாளும்
பாண்டியர்கள் தங்களுக்குப் பண்டுவடு வானதுதான்

பாண்டியன் கட்டளை

ஏதுவடு வாகிலுமாம் இனிப்பிடித்து வாருமென்றான்.
பூவையரைப் போக விடைகொடுத்தான் பூபாலன்

களவைக் காண தாதியர்கள் முனைதல்

போனாரே தாதியர்கள் புத்தியொத்துத் தங்களிலே
இக்களவு தன்னை யாம்பிடிக்க வேணுமென்று
தங்களிலே புத்தியொத்துச் சம்மதித்துக் கொண்ட தற்பின்
சம்பா வரிசியிலே தண்ணீரைப் போதவைத்து
சோற்றைக் குழைத்துச் சுடச்சுடவே தானிறக்கி
சுண்டைக்காய் தூதுளங்காய் குரைக்காய் தன்னுடனே
கூடவதை வேகவைத்துக் கொட்டினார் தாதியர்கள்
இலுப்பைக்காய் கோவைக்காய் பறித்து இளம் பிஞ்சுடனே
ஒக்க அதைக்காய்ச்சி ஒரு கறியாய்த் தான்படைத்தார்.
குளத்துச் சிறுமீனைக் குடலுடனே தான்திருத்தி
அதுவும் ஒரு கறியாய் அடைவே படைத்துவைத்தார்
பச்சைப்பால் தன்னை பகலோ நெதிர்வைத்து

1 கும்பவதைக் காய்ச்சி குழம்பென்று தான்படைத்தார்
உப்பிலி யாக்கி யுகமையுடன் தான்படைத்தார்
செப்புக் குடங்கொண்டு சேற்றுநீர் தானெடுத்து
அப்புச் சிறந்த அமுதுநீர் ரென்றுவைத்தார்
குற்றேவ லெல்லாம் குறைவறவே செய்ததற்பின்
வெற்றி யிரவி விழுந்தான் படுவானில்
எங்குமெங் குஞ்சேர இருள்வந் தடைந்ததற்பின்
போனாரே தாதியர்கள் பொன்னரங்கு மாடம்விட்டு
காஞ்சிப் பெருமானும் கடுகவிளக் கேயிருந்து

மெள்ள இறங்கி மெல்லணைமேல் தானிருந்தான்
 பண்டுபோல் மாது படைத்தாள் அமுதுதன்னை
 சோறுகறி தன்னிற் சுவையுள துங் கண்டுமன்னன்
 கச்சது பாகற்காய் கசந்ததென்று சொல்லாமல்
 உண்டாரே காஞ்சியனார் ஒன்று முரையாமல்
 அமுது செய்தபின்பு அருள்காஞ்சி மன்னவனும்
 கூடி விளையாடிக் குளிர்ந்தங் கிருந்ததற்பின்
 பொழுது விடியப் புகலேழு நாழிகையில்
 மணிவிளக்கின் மீதேறி மன்ன னிருந்தானே
 பொங்கு கதிரோனும் புகழ்ந்துவெளி யானதற்பின்
 தாதிமா ரெல்லோரும் சடுதியிலே வந்துநின்று
 பார்த்தார் அசுவைதன்னைப் பைய்யவே தாதியர்கள்
 காணாமல் எல்லோரும் கண்டு மனம்வெதும்பி
 இதுக்குமொரு மாற்றங் கண்டிலோ மென்றுசொல்லி
 தாதியர்க ளெல்லோருந் தங்களிலே தான்கூடி
 அற்றைப் பகற்போந்த அடுத்தரசர் சென்றதற்பின்
 அடிக்காண வேண்டுமென்று ஆயிழையா ரெல்லோரும்
 மணிவிளக்குச் சூழ மணலைப் பரப்பினரே
 மணலைப் பரப்பிவைத்து வல்லியர்கள் போனாரே
 போனாரே தாதியர்கள் பொன்னரங்கு மாளிகையில்
 காஞ்சிப் பெருமானங் கடுகவிளக் குள்ளிருந்து
 பாய்ந்திறங்கி காஞ்சியனார் பைய்யஅமு துண்டதற்பின்
 கூடினார் காஞ்சியனார் கொங்கையின்மே லேயிறுக
 ஈருடனு மோருடலாய் இன்ப நலம்விளைத்து
 எரி(யும்) மணிவிளக்கு இல்லில் மறைந்ததற்பின்
 மாதேவி அம்மணலை மன்னனடி காணாமல்
 தலைமுடியா லேயழித்தாள் தானடிகள் காணாமல்
 அந்த மணலை யழித்தாளே மாதேவி
 பொழுது விடிந்து புலர்ந்துவெயி லானதற்பின்
 பரப்பிவைத்த வெண்மணலைப் பார்த்தார்கள் தாதியர்கள்
 துய்ய மணல்மீது துணையடிகள் காணாமல்
 அங்கே அடிபார்த்து ஆயிழையா ரெல்லோரும்
 அதிலும் ஒருகளவு கண்டிலோ மென்றுசொல்லி

தாதியர்கள் கள்வனைக் கண்டுபிடித்து அரசனிடம் ஒப்புவித்தல்

அந்தநாள் போயங் கடுத்தநாள் ஆனதற்பின்
 ஈல்ல உறக்கத்தே நடுச்சாமஞ் சென்றதற்பின்

கபாடமத னைத்திறந்து காண்போமே யென்றுசொல்லி
அடைத்த கதவுதனை யார்தான் திறக்கிலுமாம்.
அடித்துத் திறந்ததென்றால் ஆரப் படுவதுண்டே
தாளருகில் மண்ணையொரு சற்றே பறித்துவைத்து
சுவரைத் துளைத்துத் திறப்போம்நா மென்றுசொல்லி
மண்ணைத் துளைத்து மலர்த்தாளைத் தானொட்டி
தாளைத் திறந்துவைத்துத் தள்ளினார் பொற்கதவை
தேறித் தெளிந்து திருமாலுந் தேவியரும்
ஏறிக் கிடந்தளரே இன்பவனை மெத்தையின்மேல்
கள்ளையுங் கள்ளியையுங் கண்டோமே பென்றுசொல்லி
வள்ளிப்பெருங் கண்ணாளை வளைத்துப் பிடித்தனரே
அப்போது மங்கே யதிலொருத்தி யென்சொல்வாள்
தட்டாணர் கூடவந்த தம்பிகாண் என்பாரும்
கெட்டேனே மன்னவர்க்குக் கேடு விளைந்ததுகாண்
பெருமையுள்ள கோமாளுர் பெற்று வளர்த்தெடுத்த
அருமை மகளார் அவசாரிப் பட்டதென்றால்
இருவரையுங் கூட இனிக்கொல்வா னென்பாரும்
மருவனைய பூங்குழலார் மன்னன் மகளாரை
பழுதற்ற சீர்வடிவைப் பார்க்கப் பசிதீரும்
கள்ளிக்கு வாய்த்தநல்ல கணவனைக்கண் டெல்லோரும்
வள்ளிக்கு வாய்த்தசெந்தில் வாழ் முருக னென்பாரும்
இரதியுங் காமனும்போல் இருவரையுந் தான்கண்டு
மாரொட்டிப் பாய்வார்காண் மண்ணை திரப் பாய்வார்காண்
சீதையும் நல்லசீ ராமனுங்கா னென்பாரும்
வீணிலே சாக விதித்ததுவோ வென்பாரும்
பழிமுடிக்க வந்ததொரு பாலன்கா னென்பாரும்
வழிவலைக் குள்ளே யகப்பட்டா னென்பாரும்
தண்டிறல்சேர் சொக்கர் திருப்பதியில் வாழவென்று
பண்டே இருவருந்தான் பழியென்று வந்தீரோ
கோதையுடன் கூடஇன்று கொல்வரே யென்பாரும்
உற்றாரும் உம்முடைய ஊரும் உடன்பிறப்பும்
பெற்றாரும் காணாமல் புறஞ்சாய்ந்து போரீரோ
நாளின் கொடுமையோ நாழிகையின் பொல்லாங்கோ
ஆளான மன்னன் அவதாரப் பட்டதுதான்
வேதா விதித்த விதிப்படியோ வென்பாரும்
கோமான் சமயத்தே கொண்டுசெல்ல வேண்டுமென்று
கையினால் தீண்டாமல் காஞ்சிய் பெருமானை

முன்னேபோ மென்று முனியாமல் எல்லோரும்
அண்டர் பெருமாள் அயோத்தியர்கோன் போனாற்போல்
கொண்டுசென்று விட்டாரே கோமான் திருமுன்பே

பாண்டியன் சீற்றம்

தட்டா னுடன்பிறந்த தம்பியென்று வந்தவன் தான்
வெட்டுமென்று சொல்லி வேந்தன் எழுந்திருந்தான்.

காஞ்சியனை யாரென்று அறிய ஏற்பாடு செய்தல்

மற்றுமந்த மன்னவனை மந்திரிமார் தான்விளக்கி
ஆரென்று கேட்டு அறிந்துகொல்லோ மென்றுசொல்லி
தட்டானைக் கொண்டு சடுதிக்கு வாருமென்றார்.
முண்டுவினை வாரதெல்லாம் முன்னே யறிந்துதட்டான்
கூடுவிட்டுக் கூடு கோரக்கன் பாய்ந்தாற்போல்
வீடுவிட்டுக் காடுறைந்து விட்டானே தட்டானும்
போய்விட்ட தட்டானார் புக்கிருந்த வாழ்மனையில்
ஈக்கூட்டைப் போட்டு இருட்போலக் கிடந்ததுவே
போனானே ஒற்றன் பூழியனார் வாசலிலே
தட்டானு மில்லையவன் சாதியார் தானுமில்லை
சேர ஒளிந்தோடிச் செடியிலே போனார்காண்

பாண்டியன் மழுவரசனை அழைத்துவரப் பணித்தல்

இயலுடைய ஒற்ற னிவ்வா னுரைத்ததற்பின்
அப்போது கோமா னைன்று விழிசிவந்து
மழுவரசன் தன்னை யழைத்தோடி வாருமென்றான்
ஒடினான் ஒற்றன் ஒருநொடியில் தாளாமல்
ஆன 1 மழுவரசே யருளிப்பா டும்மையென்றார்.

மழுவரசன் ஐயமும் ஒற்றன் தெளிவும்

ஏதுக்குக் கோமான் எனையழைத்த காரணந்தான்
மன்னன் மகளுக்கு வாய்த்தகள்ள னங்கொருவன்
கன்னி வயிற்றில் கருப்பமுந் தான்வளர
கண்டு பிடித்தார்கள் கள்ளனைத்தான் தாதியர்கள்
வெட்டிவைக்க வேண்டுமென்று வேந்தன் முனிந்ததனால்
கூட்டி மழுவரசைக் கொண்டோடி வாருமென்றார்.

மழுவரசன் புறப்பாடு

அந்த மொழிகேட்டு ஆன மழுவரசன்
துய்யகருங் கச்சைகட்டித் தோள்மேலே காசமிட்டு
பார மழுவெடுத்துப் பாண்டியன்முன் வந்து நின்றான்

பாண்டியன் கட்டளை

வீர மழுவரசே வெண்பாமா லைத்தலைவா !
ஆரமுட னல்ல ஆபரணம் நான் தருவேன் .
கழுவன் திடல்தனிலே கள்வனை நீ கொண்டுசென்று
மழுவாலே வெட்டியவன் மார்பைப் பிளந்துவைத்து
கீழ்நரிகள் தின்னக் கிழித்துழக்கி வாருமென்றார்
களளிக்கு வாய்த்தநல்ல காஞ்சிப் பெருமானை
கட்டி மழுவரசன் கைக்கொண்டு போனானே
கோவலனைக் கொண்டு கொலைக்களத்தில் தானிறுத்தி

காஞ்சியனிடம் மழுவரசன் செய்தி கேட்டல்

மன்னர் பெருமானை மழுவரசன் தான்பார்த்து
தேச முமக்கெது திருப்பதியுந் தானேது
பேரு முமக்கெது பெருமானே யென்றானே
பேருதான் சொல்வானேன் பிறந்தஊர் சொல்வானேன்

காஞ்சியன் மறுப்பு

மட்டிருக்குந் திண்புயனே மாறன் முனியாமல்
வெட்டிவைத்துப் போடாஉன் வேந்தன் முனியாமல்

மழுவரசனின் மயக்கம்

ஆதிக் கலைமதிபோல் அழகுதன்னைக் கண்டதென்றால்
தீயில் மெழுகதுபோல் சிந்தை யுருகுதுகாண்
வரைசேரும் திண்புயனே வரைதனிலே யுட்புகுந்து
மரையோடே மானைவெட்டி மழுநிலரத்தங் காட்டுகிறேன்
அரசே நீ போடா அவ்வூர் மலையருகாய்

காஞ்சியன் கூற்று

தக்க மனைவியுடன் தலைவனும் பட்டுதென்றால்
சொக்கர்பத முண்டெனவே சொல்லவும்நாம் கேட்டிருப்போம்

1 ஆறணியாப் பெண்கொடியை அடிக்களவு செய்தவர்தான்
 புறஞ்சாய்ந்து போனால் பெருநரகில் வீழ்வர்கண்டாய்
 கானைய ரச்சங் கலங்கி உயிரோம்பும்
 கோழையரைக் கொல்லாய் கொடிய மழுவரசே
 மட்டாருஞ் சோலை மதுரையிலே பட்டுதென்றால்
 அட்டாலைச் சொக்கர் அமுத பதந்தருவார்
 வெட்டாய் மழுவரசே வேந்தன் முனியாமல்

மழுவரசன் காஞ்சியனை அரசன்முன் மீண்டும் நிறுத்தல்

கையாரத் தீண்டுவனோ கணுக்கையினால் வெட்டுவனோ
 கோலத் திருமுகமுங் கொஞ்சுகிளி வாய்மலரும்
 சீலொத்த மேனி திருவழகுங் கண்டெனக்கு
 கையெழுந்து வெட்டக் கருதுகிலே நென்மனது
 என்று மழுவரசன் இராசாவைத் தான்போற்றி
 கோமான் திருமுன்பே கொண்டுவந்து விட்டானே
 மழுவாலே நீரெனது மார்பைப் பிளந்திடினும்
 கையினால் தீண்டேனென் காவலனே பென்றுரைக்க
 சங்குவனை கோர்க்கும் சாரைக்குடல் நானெனவே
 எங்கும் மழுவெடுத்து யான்திரிந்தே னித்தனைநாள்
 என்று சொல்லித் தம்மி லிராதபுத்தி தான்பேசி
 என்று சொல்லிப் போனா னிராச மழுவரசன்

பாண்டியன் சேவகரை வரப்பணித்தல்

அப்போது கோமா னதிகோபந் தன்னுடனே
 சேவிக்குஞ் சேவுகரைச் சென்றழைத்து வாருமென்றார்
 ஓடினான் ஒற்றன் ஒருநொடியில் கில்லாமல்
 சிறந்த கடைத்தெருவுஞ் சிங்கார வீதிகளும்
 சென்றுபோய் ஆராய்ந்து சேவுகரைத் தான்கூட்டி,
 கூட்டிவந்து சேவுகரைக் கோமான்முன் னேவிடுத்தான்

பாண்டியன் கட்டளை

அப்போது கோமான் அவர்களைப்பார்த் தென்சொல்வான்
 துங்கவடி வாட்காரர் சொட்டைச்சுரி கைக்காரர்
 இங்கிவனைக் கொல்லுமென்று ஏவினான் கோமானும்
 காலாட்கள் மேலாட்கள் கள்ளர் கொலைசாரர்

மேலாட்கள் தான்கூடி வெட்டு மிவனையென்றார்.
ஒன்றென்று சொல்ல (எ)வர்க்கு மனமுந்கும்
சேவத்த சேவுகரைச் சேர அழைபுமென்றான்
சேர அழைத்துவந்து தென்மதுரைக் கோமான்முன்
வந்துநின்று சேவுகர்தான் வார்த்தைபல தானுரைப்பார்

சேவகர் மாற்றம்

என்தம்பி ரானே இவனைநாம் கொல்வதற்கு
எங்கள்கையி னூலிவனைக் கொல்லமன தெண்ணுதே
ஒன்றுரைக்கக் கேட்டருளாய் யுற்றதொரு பாண்டியனே
கள்ளமரும் பூங்குழலாள் கண்ணகியின் காற்சிலம்பைக்
கொள்ளவென ¹ வஞ்சிக் கொலைமுடித்தான் கொற்றவனை
மற்றுமந்தத் தட்டான் மறுபிறவி தான்பிறந்து
இன்றுமக்குத் தானே இழுக்குவைத்தான் தட்டானும்

பாண்டியன் ஆணை

என்று பலசொல்ல இராசப் பெருமானும்
எத்தனைநீர் சொன்னாலும் இவனைநான் கொன்றிடுவேன்
கலையாரும் தென்மதுரைக் கள்வனை நாம் கொல்வதற்கு
கொலையாளை தன்னையிங்கே கொண்டோடி வாருமென்றான்.

பாகனின் ஐயம்

அப்போது பாகன் அரசனைப்பார்த் தென்சொல்வான்
போராணையோ வெற்றிப் பொருப்பைப் பிடுங்கியதோ
தூரனையும் வென்றதொரு சுப்பிர மணியனையோ
செம்பொற் சடைமனையோ சீர்பரம நாதனையோ
கோட்டை யிடி(த்)தானே குழல்குடிக் கையனையோ
பட்டத்தில் வாய்த்தானே பனையைப் பிடுங்கியதோ
ஒற்றை மருப்பனையோ(ர) உறங்காப் பிளியனையோ
கொல்லமது கொண்டானே கொல்மத வாரணமோ
படைகண்டா ர(ய்)யனையோ பாலைக்காட் டய்யனையோ
அமருலகங் கொண்டானே ஆலவாய்ச் சொக்கனையோ
சோணாடு காத்தானே சுல்தானை வென்றானே
சீரங்க ராயனையோ திருக்காளத்தி நாதனையோ
பட்டுருவத் தொட்டானே பகர மடக்கியையோ

மண்டலிகர் போற்றியையோ மயிலக் குருவியையோ
 ஈழத்திறை கொண்டானோ இராசா திடுக்கையோ
 இராசகும்ப நாதனையோ எமதுத நாதனையோ
 ஒன்னலரைக் கொன்றானோ உலகதிரப் பாயந்தானோ
 கண்டா (கண்ட) கண்டனையோ கந்துக் களிறனையோ
 படையுடைய (கை)தானோ பராசுர நாதனையோ
 இன்னமின்ன மெண்ணத் தொலையாத யானையிலே
 எந்தானை யாண்டவனே யான்பிடித்துக் கொண்டுவர

பாண்டியன் பதில்

துச்சினர் கொண்டுவந்தால் சுருட்டி எடுத்தடிக்கும்
 அச்சுறுத்து மாவை அழைத்தோடி வாருமென்றார்
 ஓடினான் ஒற்றன் ஒருநொடியில் தாழாமல்
 சென்றானே ஒற்றன் திருவேட கந்தனிலே
 மன்னர் பணிவிடைதான் மறவாமல் கண்டுசென்று
 யானையும் பாகனையு மருளிப்பா டென்றுரைத்தான்.

பாகனும் ஒற்றனும் உரையாடல்

அப்போது பாகன் ¹ அறியாமல் கூறெனவே
 கோமான் மகளார் கொம்பனையார் தன்னுடனே
 கண்டு பிடித்ததற்குக் கள்வனைநாம் கொல்லவென்ன
 கொண்டோடி வாருமென்று கொற்றவன்தான் கூறினனே.
 அங்கொருவர் தானிலையோ அவனைத்தான் கொல்வதற்கு
 இங்கேதான் வந்தா யெனக்கவனோ பாரமென்றான்
 மழுவரசன் தன்னுடனே மற்றுமற்று முள்ளோரும்
 கோமான் படைகளெல்லாங் கொல்லோமே யென்றார்கள்.
 மத்தகரி யானைதனை மதப்படுத்து நீயெனவே
 சினக்கப் படுத்தித் திட்டெனவே வாருமென்றான்.

யானையை மதப்படுத்துதல்

அப்போது பாகனுந்தான் யானை மதப்படுத்த
 மத்தங்காய் தன்னுடனே மதமத்தங் காய்தீற்றி
 பெருங்கோரை மூரியுடன் பேய்க்கரும்பு வேர்தீற்றி
 பக்கி நிணத்துடனே ² பகர்காயி னூலூட்டி.

1 ஒளியாமல் எனல் பொருத்தம்

2. 'பகர்காயி என்று' காப்பிடுநூலிலும், 'பாணியி' என்று கவடியிலும் உள்ளன

சாராயந் தன்னுடனே தலைவிரிச்சான் வேர்தீற்றி
 இஞ்சிவேர் தீற்றி எலுமிச்சம் வேர்தீற்றி
 கோழி நிணந்தீற்றி கொழுகொழுப்பான் வேர்தீற்றி
 பிச்சியிலை தீற்றி பெருங்கரும்பு வேர்தீற்றி
 நாரத்தி முல்லை நற்குரை வேர்தீற்றி
 காழ்மருதி இலையுங் காக்கணான் வேர் தீற்றி
 குறிஞ்சி யிலைதீற்றி கோவைவேர் தான்தீற்றி
 குப்பைமணி வேருங் குறுங்கரும்பு தான்தீற்றி
 கஞ்சாவைத் தீற்றி களிப்பித்தான் யானைதன்னை.

யானையின் மதச்செயல்கள்

வெறியா(ல்) மதங்கிளம்பி வீரிட்டு வென்றுழக்கி
 தலைதழைத்து நின்றதொரு தள்ளரிய வேங்கைதனை
 முறிய வெடுத்தடித்து மூட்டோடே தாண்டிளம்பி
 சாத்தி வெகுண்டுழக்கிச் சங்கிலியைத் தாண்முறித்து
 கூற்றுவன்போல் பாகையுங் கொல்ல 1 வெருட்டி
 ஓடுவான் பாகன் 2 உறுக்கி யெதிரிடுவான்
 கூடுவான் சென்று குதிதனிலே குத்திடுவான்
 யானை ஓடித்தடித்து ஆனைப் பிடுங்கியதே
 சோலைவி ளாகமெல்லாந் துய்தாய்ப் பறித்தெறிந்து
 குத்திக் குலைத்தெடுத்துக் குன்றுதனைத் தான்பிளந்து
 வருமே மதவானை வானிடிகள் போலதிர
 சிற்றாரும் மற்றச் சிறுகடிகள் உள்ளதெல்லாம்
 வெற்றிமத யானைகண்டு வெருண்டுகுடி வாங்கிடுமாம்
 எதிர்த்தாரைக் கொன்று இடிபோல மிகமுழக்கி
 சென்று புருந்ததுகாண் தென்மதுரைக் கோட்டை யுள்ளே

மதயானையைக் கண்டு மக்கள் செயல்

ஆவென்பார் கோவென்பார் யானை வருகுதென்பார்
 ஓடுவென்பார் தானுமங்கே ஓடஇடம் பார்த்திடுவார்
 பிள்ளை தனைஎடுப்பார் பெண்டுகளை ஓடுமென்பார்
 பேதையர்க ளெல்லாரும் பெருமூச்சுத் தானெறிவார்
 ஐயோதான் அவர்களைத்தான் யானைகொல்லப் போகுதென்பார்
 விதிப்படி தான்வந்து மெள்ள அகப் பட்டானே
 பெற்று உளர்த்த பெரும்பாவி தானிலையோ

எவ்வூரி லுள்ளவனோ எங்கே பிறந்தவனோ
 மன்னர் குலமோ மந்திரிகள் தங்குலமோ
 தென்னர் குலமோ தென்காஞ்சி யுள்ளவனோ
 ஏதுகுல மென்றறியோம் ஏந்திழையே யென்பாரும்
 சிங்காரம் போலே சிறந்த சிங்க மானவனை
 கொல்லவென்று போகுதுகாண் கோலமத யானையல்லோ
 தள்ளி நடந்திடுவார் சங்குவனை கோத்திடுவார்
 தேனார் மதுரைத் தெருவே நடந்ததுவே

மதயானையைக் கண்டு பெண்கொடியாள் செயல்

யானை வருகிறதை ஆயிழையுந் தானறிந்து
 தெருவேதா னோடிவந்து தேன்மொழியார் வாசலிலே
 அங்கே வரவழைத்தாள் யானைப் பெருமானை
 சென்றுகண்ட தப்பொழுதே தெய்வமத வாரணந்தான்
 காரிழையைத் தானோக்கிக் கையெடுத்து நின்றதுவே
 ஆனைப் பெருமானே அறிவுடைய அண்ணாவி
 நானுனக்கு நல்லதங்கை நாயகனும் மைத்துனன்காண்
 மாது தனக்குநீ வாய்த்தமகன் தானலவோ
 மண்டலத்தை யாளவொரு மன்னரில்லை யானாலும்
 கண்டெடுத்துக் கொண்டுவந்து ¹ காசினியில் வைப்பாயே
 அரசர் மரபுநிலை யெல்லாம்நீ தானறிவாய்
 வம்பாரும் கொங்கையின்மேல் வைத்தனைந்த மன்னவரை
 ஷோம்பாலே குத்திக் குலையாதே யானையரே
 கையாலும் அணைத்த காஞ்சிப் பெருமானை
 மெய்யாகத் தீண்டாதே மிக்கமத வாரணமே
 அப்பாதான் உம்மை யழைத்து பணிவிடைதான்
 இப்போதே போமென் றினிய கனிதீற்றி
 அப்போது பெண்கொடியாள் யானைதனைப் போகவிட்டாள்.

மதயானை மன்னன் மாளிகை அடைதல்

பண்டுபோல் சிறிப் பனையை முறித்தெடுத்து
 கொண்டுபோய்க் கோமானற்றன் கோயில்முன்னே போட்டதுவே
 கண்டு பயப்பட்டு கருத்துடைய கோமானும்
 வெண்டு வெதுப்பியுள்ளே வேகித்து மெய்சொர்ந்து
 ஒக்கநின்ற மந்திரிக ளோடவழி பார்ப்பார்கள்

சாகப்பயத்து தனித்தனியே ஓடி நிற்பார்
பாகரெல்லாந் தூரப் பதியிலே பார்த்துநிற்பார்
ஆனபடை வீரரெல்லாம் அப்பாலே பார்த்துநிற்பார்
பாகனுந்தான் தூரப் பதியிலே தானழைத்து
வாகன் கிடக்கும் வழியிலே கொண்டுசென்று
மன்னவனைக் காட்டி மதகரியை ஏவினனே

யானை காஞ்சியனைத் தன்மீது அமர்த்திக்கொள்ளல்

சென்று கண்ட அப்போதே தெய்வமத வாரணந்தான்
வெட்டவெளி தனிலே வெதும்புகின்ற கோமானை
கட்டையெல்லாந் தானவிழ்த்துக் கயிற்றைப் பொடியாக்கி
தொட்டெடுத்து மெல்லமெல்லத் தூசியெல்லாந் தான்துடைத்து
அடுத்து வணங்கி அழகாய்ப் படிகொடுத்து
எடுத்துத்தன் மத்தகத்தில் இராசாவை வைத்ததுவே
மகமேரு போலுயர்ந்த மத்தக் கரியானை
சுகமேதான் சென்றதுவே சொக்கருட சன்னதியில்
திக்கெனவே யானை தெருவே நடந்ததுவே

யானையின் செயல்பற்றி அறிவுடையோர் கூற்று

அப்போது மந்திரிகள் யானையைப்பார்த் தேதுசொல்வார்
ஓத்தபுகழ் பாப்பாரும் உயர்ந்தமறை யோர்களையும்
தய்ய ¹ வயித்தியரைச் சூத்திரரைக் கைதொழுமோ
நலந்தழையா யுள்ளதெல்லாம் நாள்தோறும் வெட்டியிடும்
பத்தியத்தை ² மெந்திழைக்கும் பாகனையுங் கைதொழுமோ
நன்னாட்டை யாளவோர் நாயகனில் லாதிருந்தால்
எந்நாட்டில் போயு மிராசாவைக் கொண்டுவரும்
யானையல்லோ கொண்டு அரசுக்கு வைப்பதுதான்
எந்நாட்ட னுகிலுமே அவனுமொரு ராசாக்கான்

பாண்டியன் காஞ்சியனைப்பற்றி அறிய ஏவுதல்

பெயரும் அவனாரும் பெரியநல்ல ராச்சியமும்
சென்றுபோய்க் கேளுமென்றுத் திறல்வேந்தன் சொன்னானே
சென்றுபோய்த் தூதன் திறல்காஞ்சி மன்னவனை
எவ்வூர் ராசாந் எந்தப் பதியுனக்கு

காஞ்சியன் கூற்று

நிச்சயமாய் கேட்டபின்பு நீள்புகழா னென்சொல்வான்
மாணிடமா யுள்ள மரபுநெறி யத்தனையும்
கல்வெட்டி நாட்டிருக்கும் காஞ்சியர்கோன் தானென்றான்

பாண்டியன் கட்டளை

என்ற மொழியை இராசாவுந் தான்கேட்டு
அன்று மறையோ னறிவித்த வேந்தனின்
நன்றுகுறை யில்லைஇனி நாம்பெண் கொடுப்பதற்கு
என்றுசொல்லி வேந்த னிடுங் காவ ணங்களென்றான்

பந்தல் அலங்கரிப்பு

பொற்றாணை நாட்டிடுவார் பொற்பலகை சேர்த்திடுவார்
பந்த லலங்கரிப்பார் பாளை குலைவிரிப்பார்
பண்டந் தனையிட்டுப் பேரரசு தானாட்டி
பூரண பொற்சயனம் போத வலங்கரித்து
பலவிளக்கு நின்றெரியப் பார்ப்பார்கள் தந்தழ
மணிவிளக்கு முத்து லைடுரியம் சிறந்து
ஆணிப்பொன் னாலே ஆழகு பலகையிட்டார்
வண்ணவண்ணப் பூவணையை வட்டவணை மேல்விரிப்பார்
மேற்கட்டி கட்டி வெளியடையுந் தான்தொடுத்து

காஞ்சியனை அலங்கரித்தல்

யானைப் பெருமானை அடிதொழுதங் கெல்லோரும்
எந்தன் பெருமானை இறக்கியங்கே கொண்டுவந்து
செய்ய பெருமானைத் திருமஞ் சனமாட்டி
கத்தூரி சுண்ணங் களபங்கள் தான்பூசி
ஒப்பித்து பட்டுடுத்து உடைவாளுங் கைகொடுத்து
கண்டங்கா றைசவடி கடுக்கன் பலபூட்டி
சேர்ந்திருக்கும் வேள்வி திருமுடிக்குச் சாந்தனைந்து
மார்புக் கிசைந்தலல்ல மாணிக்க மாலையிட்டு
செம்பொன் பலகையின்மேல் திருந்த இருத்தினரே

பெண்கொடியின் ஒப்பனை

கோமான் திருமகளைக் குற்றமற ஒப்பித்து

தாதியர்கள் கொண்டு சடுதிக்கு வாருமென்றார்
 ஓயியப்பூங் கொம்பணையை ஒப்பணைகள் செய்யலுற்றார்
 கோதி மயிர்முடித்துக் கூர்விழிக்கு மையெழுதி
 தாதியர்கள் தானும் சவ்வாதுசந் தனம்பூசி
 காதையுடன் நாணும் கழுத்தில் மிகவணிந்து
 ஒப்பமுடன் நல்ல ஒளிவயிரந் தான்பூட்டி
 கைக்கேற்ற நல்ல கருவணியல் தானுமிட்டு
 நெற்றிக்குப் பட்டமுடன் நித்தசங்கு தானுமிட்டு
 தோள்வணியல் தன்னுடனே தய்யநல்ல பொன்மணியும்
 பாடகமும் நூபுரமும் பரிபுரஞ்சேர் காலாழி
 பீனி மயிலடியும் பின்னுநல்ல கிண்சினியும்
 கோர்வைக் கிசைந்த குடமணியுந் தானணிந்து
 சிற்றிடைக்க வாய்க்தநல்ல செம்பட்டுங் கொய்துடுத்து
 விரும்பிமிகச் சந்தணமும் ¹ வேரித்த குங்குமமும்
 கருப்புனுகும் பன்னீரும் காதலுடன் தான்பூசி
 வல்லிக் கொடியை வகைவகையே ஒப்பிவித்து
 பல்லக்கின் மீதே பரிவுடனே தானிருத்தி
 வில்லைப் பொருநுதலார் விரையவே கொண்டுவந்தார்

மண விழா

மன்ன னிடமாக மடக்கொடியை வைத்தனரே
 இயலுடைய மாமறையோர் இட்ட முகிழ்க்தமதில்
 பொற்கொடியை யாளுமினிப் போர்வேந்தே யென்றுசொல்லி
 கைப்பிடித்து நீர்வார்த்துக் கட்டிக் கொடுத்தனரே
 வகைவகையாய்ச் சீதனங்கள் வார்க்கத் துடங்கினரே
 யானையோ ராயிரமாம் அடப்பரிகள் ஆயிரமாம்
 தானங்க ளங்கிருக்குந் தாதிமார் ஆயிரமாம்
 என்று முடிவேந்தன் இயல்புடனே நீர்வார்த்தான்
 பெண்கொடியாள் தானும் பிரமாண மாயிருந்தாள்
 மங்கை யுடனே மணவறையி லுட்புகுந்தான்

பாண்டியனிடம் காஞ்சியன் வேண்டுகோள்

அன்றாக ழித்தங் கடுத்தநாள் ஆனதற்பின்
 மன்னர் பெருமாள் மாமனாற் கேதுரைப்பான்
 பொன்னில்கள் காஞ்சிவிட்டுப் போந்தேன் பாதேசம்

காஞ்சிப் பதிபுகந்து கடுக வருவேன்னான்
வேந்தர் பெருமானே விடைதாரும் போய்வாறேன்

பாண்டியன் வீடை

என்னுசை மருகா! அழகுடைய காஞ்சியனே!
என்பேதை மணவாளா பிரிந்திருக்க மாட்டேனே
புண்ணியத்துக் கொத்தவண்ணம் போய்வாரீ ராமாகில்
எண்ணிஎட்டு நாளைமீலே இங்கேதான் வாருமென்றான்

காஞ்சியன் ஊர்திரும்ப யானை கேட்டல்

மாமுடியே கேளாய் மறுத்துமொரு விண்ணப்பம்
இச்சுவத்து மாக யென்னுமிரை மீளுவித்த
அச்சுவத்த மாவான் ஆனையுந் தாருமென்றான்
யானையுந் தான்கொடுத்தான் அரசர் பெருமானும்

யானைபெற்ற காஞ்சியன் செய்கை

யானைவந்த நாழிகையில் அப்போது காஞ்சியனார்
அன்றொளிந்த தட்டானை ஆராய்ந்து கூட்டிவந்து
சென்றுமிக்க கோமான்முன் சீர்பாதம் போற்றிவித்தான்
போற்றிநின்ற தட்டானைப் பூழியர்கோன் தானோக்கி
வேண்டுந் திரவியமும் வெண்பட்டுந் தான்கொடுத்தான்
தண்டு பரியும் சகலபாக் கியங்கொடுத்தான்
கரும்படா கந்தனையே காரானை மேற்போட்டு
அந்தயா னைமேலே அரசனுந்தா னேறினனே
மொய்குழலார் தன்னைநல மூடரசன் மீதுவைத்து
துய்ய சிவியார்கள் தோள்மே லெடுத்தார்கள்

வழியனுப்புதல்

யானை குதிரை அணியணியாய்த் தான்கடக்க
ஆலாத்திக் காரி அடியாரு முன்னடக்க
தாரை தவிரி தவிலமுரசு மல்லாரி
மூரிமுரல் வாத்தியங்கள் முழங்க நடந்தனரே
செய்ய தமிழ்மணக்குந் தென்மதுரை நாடுவிட்டு
நாடு நகரியும் நல்லபொன்னி யாறுவிட்டு

காஞ்சியன் வருகையும் ஊர்மக்கள் அதிர்ச்சியும்

சென்றூரே மன்னவரும் தென்காஞ்சி நாடருகே
பாண்டிய ராசாக்கள் படைதான் வருகுதென்று
வேண்டுதலாம் நங்குடிதான் வேறுமொரு நாட்டிலென்பார்
எங்கள் பெருமாள் இயலுடைய காஞ்சியனார்
இருந்தாரே யாகிலுமே(ர்) இப்படியும் வாராதே
அஞ்சலென்பார் தானுமில்லை யானை குதிரையில்லை
வேலி யில்லாத வெளியிலப் பயிரதுபோல்
காலிபுக்குத் தின்னுங் கதையா யிருந்ததுவே
இன்றுகண்டாய் காஞ்சி இறந்ததுகாண் என்பாரும்

காஞ்சியனின் ஆறுதல்

மற்றுமந்த நாட்டார் மலங்கும் அந்நேரம்
கலங்காமல் காஞ்சியனார் காளவிறு தூதுமென்பார்
உடலு முயிரும்போல் உற்ற மனுவேந்தன்
நாட்டுக்கு வாய்த்த நரசிங்க மூர்த்திவந்தான்
கோட்டைப் பெரும்புலியான் கொற்றவர்கோ டாலிவந்தான்
தக்கவர்கள் கண்டன்வந்தான் சாமந்தகோ டாலிவந்தான்
என்றுசொல்லி நல்ல இயற்காள மூதினரே

மதிழ்ச்சியில் மக்கள் செயல்

தேசம் மறந்தே போனதேன் காஞ்சியனே
ஆசையுடன் சென்று அனைவோருங் கும்பிடுவார்
சென்றுசென்று கும்பிடுவார் திருவடியைப் பூண்டுநிற்பார்
கோயில்கள் தானொலிப்பார் கோபுரத்தேர் வீதியெல்லாம்
தூற்பார் தெளிப்பார்கள் துப்புரவு செய்திடுவார்
தழைத்த மகிழடியில் சங்கிலியைத் தானழைத்து
பைங்கொடியே உன்னைவிட்டுப் போந்தேன் பரதேசம்
நின்றஉங்கள் தேயத்து நிலைமை பிழைத்ததற்பின்
கண்ணிரண்டுங் கெட்டுக் கருத்தழிந்து சூரியனை
புண்ணியனார் வாழுமந்தப் பொற்கோயில் மண்டபத்தே
அழைத்துவிட்டுக் கண்கொடுக்கும் ஆதியையுஞ் சென்றுகண்டு
நிலத்தில்கை வைத்துநல்ல நீழடையோ னைப்போற்றி
பிறத்தி சுகம்பெறவே பிரதெட்ச ணங்கள்வந்து
மீண்டு மெழுந்திருந்து மேகவண்ணக் கோயில்புக்கான்
அரையாத அம்மியுடன் ஆடாத மந்தசெக்கும்

வரையாத வண்ணக்கிரி¹ மாரிப்பாஞ் சாலையுமும்
தூண்டா மணிவிளக்கும் துய்யசி வாலயமும்
பன்னு புகழ்மாறன் பதியோ டிருபதியும்
பண்டுபோற் சென்றுகண்டு பாதம் பணிந்தானே!
பாதம் பணிந்து நின்று பச்சைமுகில் மேனியனும்
வேதக் கொழுந்தும் விடைகொண்டே கொற்றவனும்
கோதையுடன் மன்னவனும் கோயிலுள்ளே தான்புகுந்தார்.

பாண்டியன் மகள் திருமணம் நிறைவெய்தியது

குறமாதா திருமணம்

—:o:—

கடவுள் வாழ்த்து

சீனியுந் தேனும் செழும்பாகு மாங்கனியும்
² ஆன(க)த லிப்பழமும் அவலுடனே தேங்காயும்
காராமணி எள்ளுருண்டை கடலை சிறுபயறு
ஈரப்ப லாச்சனையும் இளநீருஞ் செங்கரும்பும்
சேரத் திரட்டி திருக்கலத்தி லேசொரிந்து
ஆர அமுதுசெயும் யானைமுக வேதியனே
முக்கண்ணன் மைந்தன் முருகனுக்கு முன்னோனே
விக்கினங்கள் தீர்க்கும் வினாபகனே முன்னடவாய்.

காஞ்சியலிடம் பாண்டியன்மகள் மலைமீதுக்கம்பறம் வேண்டல்

வேந்தனுந் தேவியுமாய் வீற்றிருக்கும் வேளையிலே
மன்னர் பெருமானே விண்ணப்பங் கேட்டருளீர்
அன்னம் இறங்குதில்லை அறவே தலையியக்கம்
சீலைநுதலா எப்போது தேசிகனோ டென்சொல்வான்
மலை³ மீதுக்கம் பழந்தேடி வரவேணு மென்றானே.

காஞ்சியன் பதில்

அந்த மொழிகேட்டு அரசனவ னுக்குரைப்பான்
மந்திரியைப் போகவிட்டு வரவழைப்பே னஞ்சாதே

1. = ? 2. 'ஆனதறிப்பழமும்' என்றுளது

3. ஒருவகை வெள்ளரிப்பழம் போலும் (மிதுக்கை, மிதுக்காக்காய்)

காஞ்சியனைச் சென்றுவருமாறு வலியுறுத்தல்

எந்தன் பிரானே யானென்று சொல்லுகிறேன்
மந்திரிமார் போனாலும் வந்துதவ மாட்டார்கள்
நீரே நடந்தருளி நெடிய மலையேறி
தீரக் குறவர் திருநகரி யுட்புகுந்து
வண்டு மதுவுண்ணும் மலைமதுக்கம் பழமதுவைக்
கொண்டுவர வேண்டுமென்று கொற்றவனை ஏவினளே.

காஞ்சியன் மலைமதுக்கம்பழம் கொண்டுவரப் புறப்படுதல்

மங்கை மொழிகேட்டு மன்னன் எழுந்திருந்து
செங்கனக மாளிகையில் சென்று புகுந்தானே
தொட்ட மிதியடியுந் துய்யபசும் பட்டுடையும்
இட்ட திருநீறும் இலங்க நடந்தானே
சிங்கம் புனியானி சிறந்தமலை தான்கடந்தான்
கொங்கு மலையுங் குடகுமலை யுங்கடந்து
நச்சுவிழி வள்ளி மலையருகே சென்றானே
1 சிறுத்தைக் குரல்கேட்டு சிந்தை மிகக்கலங்கி
பொற்குறவர் சேரியிலே போனாரே காஞ்சியனார்.
கண்டார் மலைப்பழத்தைக் காஞ்சிப் பெருமானும்
2 அன்புமனைக் காகவென்று அறுத்து மடியில்வைத்து
3 தாற்று மடிநிரம்பத் தார்வேந்தன் கட்டுகையில்

கானக்குறவரீடம் அகப்படல்

கண்டு பிடித்தாரே கானப் பெருங்குறவர்
சென்று மலைப்பழத்தைத் திக்கெனவே தான்பார்த்து
தாரிக்குந் திண்புயத்தான் தன்காஞ்சி மன்னவனை
நாரறுத்துக் கட்டி நரபால பூபதியை
கொண்டுபோய் வேடர் குடியி விருத்தினரே

குறமாது சந்தீப்பு

கண்டான் மலைக்குறத்தி காஞ்சிப்பெரு மாளழகை
கண்டவுடன் மன்னன் கணையஞ்சந் தான்தொடுத்தான்
வண்டார் குழனி மயங்கி அறிவழிந்து
மெய்யெல்லாம் புண்ணாகி மேலெழுந்த சிந்தையளாய்

-
1. சிந்தை என்னுளது. 2. 'அவைபிரான் காற்க' என்னுளது.
 3. சாந்து என்னுளது.

ஐயரே நீர்தாம் அறியாமற் கட்டிவந்தீர்
 வேந்த விவன்சாணும் வினைசெய்ய எண்ணுதே
 காஞ்சி புரமானங் காஞ்சிப் பெருமாள்தான்
 1 கன்னன் இவன்காணும் காவலனே தப்பாது
 நெல்லுக் குறியாலும் நிமித்தக்குறி தன்னாலும்
 பல்லிசொன்ன திசையாலும் பார்வேந்தன் தப்பாது
 பொய்யாது யென்குறிகள் போர்வேந்தன் தப்பாது
 விட்டுவிடும் அய்யரே யென்றான் மலைக்குறத்தி
 கட்டவிழ்த்து நீரவர்க்கு கட்டிக்கொ டாதிருந்தால்
 விட்டுவிடு வேனாவி பென்றான் மலைக்குறத்தி
 உள்ளமெத்த நொந்து உரைத்தாயே நீமகளே
 கள்ளனுக்குப் பெண்கொடுத்தா யென்றுசொல்லிக் காசினியோர்
 2 வங்கிஷங்க ளுள்ளவற்கும் மரபிலுள்ளோர் தங்களுக்கும்
 எங்கள் குடிக்கும் இழுக்குக்காண் என்மகளே
 என்குறிகள் 3 பொய்த்தாலென் நெற்குறிகள் பொய்யாது
 என்று குறமாது இயற்காஞ்சி மன்னவனை
 ஒன்றுக்கு மஞ்சாதே யென்றங் கரவனைத்து
 கட்டறுத்துக் கூட்டிப்போய் கானக் குறமாதும்
 மட்டவிழ்தார் மன்னவனைப் பொய்கைநீ ராட்டிவைத்து
 கொண்டுவந்து மன்னவனைக் குடியி லிருத்தினனே
 அண்டர் பிரானே பசியாறு மென்றுசொல்லி
 தேனுந் தினைமாவுந் தேக்கிலையிற் கொண்டுவந்து
 மாயங் கலந்து கொடுத்தானே மன்னவற்கு
 மன்னவனார் தின்று மதியயங்கி உள்மறந்து
 தென்னவனு மப்பொழுதே சிந்தை மயலாகி
 மன்றலணி திண்புயத்தான் மனையாளைத் தான்மறந்து
 குன்றக் குறவர் குடியி லிருந்தானே
 அன்று புரமெரித்த அரனார் தனைநனைந்து
 குன்று தனையுருட்டிக் குடில்வளைத்துக் கொற்றவனும்
 காடுவெட்டி முள்பொறுக்கி கானத் தினைவிதைத்து
 வேடர் புனத்தவிலே வீற்றிருந்தார் காஞ்சியனார்

பாண்டியன் மகள் புதல்வனைப் பெறுதல்

மன்னன்வரு வானென்று மாதேவி அப்பொழுது
 அன்ன முடையாளும் வழிபார்த்து வீற்றிருந்தாள்

பார்த்திருந்த காலமதில் பாலகளைப் பெற்றருளே
வாய்த்த மதலைக்கு வயதொன்று ஆனதற்பின்
பைங்கொடியாள் தன்னுடைய பாலகனு மப்போது
மைந்தன் வளர்ந்து வயதுமூன் றுனதற்பின்
பைங்கொடியாள் தன்னுடைய பாலகளை அப்போது
வாசிக்க வேணுமென்று பள்ளிக்கு வைத்தாளே
காசினியோர் மெச்சக் கல்விகற்கும் நாளையிலே

பள்ளிப் பிள்ளைகள் காஞ்சியன் மகளை இழித்துரைத்தல்

மாதேவி யார்பெற்ற மைந்தனையே அப்போது
ஓதுவிக்கும் பிள்ளைகள்தான் உதாசினமே சொல்லுவராம்
பெற்ற பிதாவை யறியாப் பிழைகேடன்
சற்று மறியான்தன் தகப்பன் தனையிவன்

தாயிடம் வந்து உண்மையறிதல்

அந்த மொழிகேட்டு அவனென்றும் சொல்லாமல்
தன்தாய் இருக்கும் இடத்தே நடந்தானே
அழுது விரைந்துசென்று அன்னையே நீரென்னை
பழுதுபட யாருக்குப் பெற்றெடுத்தீர் சொல்லுமென்றான்.
சாதிக் குலமுரைத்துத் தன்மைபெல்லாத் தான்பேசி
ஓதுவிக்கும் பிள்ளைகள் தான் உதாசினமே சொல்லுகையால்
ஐயருட பேரெனக்கு அன்னையரே சொல்லுமென்றான்
மெய்யாகி நீர்தான் 1 உண்மைபுரை யிராகில்
உன்னையுங் கொல்வேன் நானும் உயிர்விடுவேன்
அய்யர் திருவாணை அன்னையரே சொல்லுமென்றான்.
மைந்த னுரைகேட்டு மாதா மனங்கலங்கி
சிந்தையுறக் கேள்மகனை செப்புதிறே னென்றருளே
தேசழியாக் குலத்துதித்த தென்காஞ்சி மன்னவன்காண்
பழுதுபடச் சொன்ன பாலகன்யார் சொல்மகனை
இரவி குலம்விளங்கும் இந்துநுதல் காஞ்சியன்காண்
அரசர் குலத்துதித்த அருட்காஞ்சி மன்னவன்தான்
என்னை மணம்புணர்ந்த இயல்காஞ்சி மன்னவன்காண்
உன்னை வயிற்றில் இருக்கையிலே உங்களய்யர்
மலைமிதுக்கம் பழந்தேடி வரவேணு மென்றேன்நான்
நல்லதென்று காஞ்சியனார் நன்றகரை விட்டகன்று

GARBHINĪ RAKSA

By

VAIDYA VIŚĀRADA

C. RAJARAJESVARA SARMA

Junior Research Officer,

Central Council of Ayurvedic Research, Sarasvati Mahal, Thanjavur.

(Formerly Professor & Physician of

Sri Venkataramana Ayurvedic College & Dispensary, Madras.)

Published by

Thiru N. KANDASWAMY PILLAI,

Honorary Secretary,

FOR THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF

THE TANJORE MAHARAJA SERFOJI'S SARASVATI MAHAL LIBRARY,

THANJAVUR.

Saka 1892

Price Re. 0-75

A. D. 1970

கர்ப்பினி ரக்ஷ

ஆசிரியர் :

வைத்ய விசாரத,

C. இராஜராஜேச்வர சர்மா

ஆயுர்வேத ஆராய்ச்சியாளர்,

மத்திய அரசாங்க ஆயுர்வேத நூல் ஆராய்ச்சித் துறை,

ஸரஸ்வதி மஹால், தஞ்சாவூர்.

(முன்னாள் வேங்கடராமனா ஆயுர்வேத கலாசாலை ஆசிரியரும்,

பேற்பாடி வைத்தியசாலை வைத்தியரும்.)

தஞ்சை ஸரஸ்வதி மஹால் நூல் நிலைய நிர்வாகக் குழுவிற்காக

கௌரவக் காரியதரிசி,

திரு N. கத்தசாமிப் பிள்ளை அவர்களால்

வெளியிடப்பட்டது.

ஸ்ரீ வானீ விலாஸ் அச்சகம், ஸ்ரீரங்கம்.

PREFACE

This pamphlet is a necessary complement to the two parts of *Ayurvedopadesa*, already published through the Journal of the Sarasvati Mahal Library. While the two parts deal with the rules of health and hygiene to be observed by an aspirant for longevity and sound health, in all his activities of the day, round the clock, this pamphlet entitled *Garbhini Rakṣa* deals with the more fundamental issue of the proper care and protection of the woman in her pre-maternity, maternity and post maternity stages. The physical and mental well-being of a woman in her pregnant state predetermines, to a considerable degree, the physical and mental characteristics of the child to be born and of the man or woman who evolves from the child. Maternity homes and child welfare centres may rightly be held as the seed-beds for the growth of the man-power and the intellectual development of the nation. This pamphlet which deals with the rules to be observed before, during and after the period of pregnancy of a lady is expected to be a very useful handbook to all those who are interested in the subject.

We are thankful to Thiru. Vaidya Visarada, C. Rajarajeswara Sarma, for his valuable services to the Library by composing this work and to the public at large by placing in their hands a popular guide on a very useful topic.

Thanjavur, }
22—3—1970. }

N. KANDASWAMY,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library.

முன்னுரை

स्त्री हि मूलमपत्यानाम् ।

—अष्टाङ्गसंग्रहः

“குழந்தைகளுக்கு (கருத்தரித்த) பெண்ணே அடிப்படை” என்னும் வாக்க்படாசாரியரின் பொன்மொழி, தாயின் வயிற்றிலிருக்கும்போதே விசேஷமாக தாயின் உணவு, பானம், செயல், மனநிலை முதலியவற்றை அடிப்படையாகக் கொண்டுதான் குழந்தைக்கு நீண்ட ஆயுள், நோயற்ற வாழ்வு, கூரிய அறிவு முதலியன அமைகின்றன என்னும் ஆயுர்வேத சாஸ்திரத்தின் உயர்ந்த கருத்தை வெளிப்படையாக எடுத்துக்காட்டுகின்றதல்லவா ?

ஆகவே கருத்தரித்தவளை மிகக் கருத்துடன் கண்காணிக்கவேண்டுமென்பது இன்றியமையாத தொன்று என்பது புலனாகின்றது.

கருத்தரித்தவளைச் சிறந்த முறையில் பேணிக் காக்கப் பின்பற்றப்பட வேண்டியனவாக சரகஸம்ஹிதா, ஸுஸ்ருதஸம்ஹிதா முதலிய ஆயுர்வேத நூல்களில் கூறப்பட்டிருக்கும் அரிய அம்சங்களை ஒன்றுகூட்டி எல்லோருக்கும் பயன்படுமாறு விரிவான மொழி பெயர்ப்புடனும், ஆங்காங்கு அநுபவத்தில் கண்ட உண்மைகளுடனும், இதனை “ கர்ப்பிணி ரகசை ” என்னும் பெயரால் வெளியிடக் கருதி இந்நூலை எழுதலானேன். இதன் இறுதியில் சுருக்கமாக பிரசவித்தவளின் பராமரிப்பு முறைகளையும் இணைத்துள்ளேன்.

இந்நூலை இப்பொழுது பேரன்புடன் வெளியிட்டுத் தவிய தஞ்சை சரஸ்வதி மஹால் காரியதரிசி உயர்திரு N. கந்தசாமிப் பிள்ளையவர்களுக்கும், மேல் நூலகக் காப்பாளர் உயர்திரு V. கோபால் ஐயங்கார் M. A. அவர்களுக்கும், இதைத் தொகுப்பதில் பெரிதும் வழிகாட்டி ஊக்குவித்துதய்ய எனது குரு உயர்திரு V. S வெங்கடசுப்ரமண்ய சாஸ்திரிகள் (தலைமை ஆராய்ச்சியாளர் மத்திய இந்திய வைத்திய நூலாராய்ச்சித் துறை, சரஸ்வதி மஹால், தஞ்சாவூர்) அவர்களுக்கும் தெலுங்கைத் தாய் மொழியாகக்கொண்ட எனக்கு இந்தத் தமிழ் மொழி பெயர்ப்பில் உதவி புரிந்த நண்பர் புலவர் திரு S. இராமலிங்கம் பிள்ளை அவர்களுக்கும் என் நன்றியைத் தெரிவித்துக்கொள்ளுகிறேன்.

ஸரஸ்வதி மஹால், }
தஞ்சாவூர் }

C. ராஜராஜேஸ்வர சர்மா

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ गर्भिणीरक्षा ॥

கர்ப்பிணி ரகக்ஷ

—X—

वन्देऽमृतधरं देवमात्रेयादीन्महात्मनः ।

“वैद्यरत्नं” गुरुञ्च श्रीकृष्णवारियराह्वयम् ॥

கருத்தரித்தவள் பின்பற்றவேண்டிய நியமங்கள் —

गर्भिणी प्रथमदिवसात्प्रभृति नित्यं प्रहृष्टा शुच्यलंकृता शुक्लवसना शान्तिमङ्गल-
देवतापरा च भवेत् ॥ — सुश्रुतसंहिता

கருத்தரித்தவள் முதல் தினம் தொடங்கி எப்பொழுதும் மகிழ்வுடனும், சுத்தமாகவும், அலங்கரித்துக்கொண்டும் வெண்ணிறமுள்ள ஆடைகளை அணிந்து, சாந்திகள், மங்களச் செயல்கள், கடவுள் பக்தி இவற்றில் ஈடுபட்டவளாகவும் இருக்கவேண்டும். (ஸுச்ருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிகளுக்கு நீராகும் நீர்—

चिल्वकार्पासीपप्पणपाटलीपिचुमन्दाग्रिमन्थमांसीवर्धमानकपत्रभङ्गक्वाथेन शीतेन सर्वं
गन्धोदकेन वा गर्भिण्याः प्रत्यहं स्नानमुपदिशेत् । — अष्टाङ्गसंग्रहः

வில்வம், பருத்தி, பாவட்டை, பாதிரி, வேம்பு, முன்னை ஜடாமாட்சி, ஆமணக்கு இவற்றின் இலைத்துண்டுகளின் கஷாயத்தைக் குளிரவைத்து, அல்லது கஸ்தூரி மஞ்சள் முதலிய மணப் பொருள்களுடன் நீர் தயாரித்து, இதனால் கர்ப்பிணிக்கு தினந்தோறும் ஸ்னானம் செய்விக்கவேண்டும்.

(அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

இங்கு கூறியவற்றுள் கிடைத்த பொருள்களை மட்டும் கொண்டும் ஸ்னான நீர் தயாரிக்கலாம்.

கர்ப்பிணி ஸூர்யனை வழிபடவேண்டும்—

अर्चदादित्यमुद्यन्तं गन्धधूपार्घ्यवार्जैः ।

— काश्यपसंहिता

கர்ப்பிணியானவள் உதயமாகும் ஸூர்யனை சந்தனம், தூபம், அர்க்கியநீர், ஜபித்தல் இவற்றால் வழிபடவேண்டும். (காச்யப ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு ஏற்ற உணவு—

हृद्यं द्रवमधुरप्राप्यं स्निग्धं दीपनीयसंस्कृतं च भोजनं भोजयेत् । — सुश्रुतसंहिता

கர்ப்பிணியை மனதிற்குந்ததும் பெரும்பாலும் திரவமாக உள்ளதும், பெரும்பாலும் இனியதும், தெய்ப்புள்ளதும் பசியைத் தூண்டும் பொருள்களால் பக்குவம் செய்யப்பட்ட துமாகிய உணவை உட்கொள்ளச் செய்யவேண்டும்.

(ஸுச்ருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு முக்கியமான உணவு—

नवनीतघृतक्षीरैः सदा चैनामुपाचरेत् । — अष्टाङ्गहृदयम्

வெண்ணெய், நெய், பால் இவற்றால் கர்ப்பிணியை எப்பொழுதும் உபசரிக்கவேண்டும்.

(அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

கர்ப்பிணிக்கு ஏற்ற படுக்கை முதலியவை—

शयनासनं मृदास्तरणं नात्युच्चमपाश्रयोपेतमसंबाधं विदध्यात् । — सुश्रुतसंहिता

கர்ப்பிணிக்கு மென்மையான விரிப்புள்ளதும், அதிக உயரமற்றதும், தகுந்த சாய்மானம் உடையதும், நெருக்கம் இல்லாததுமான படுக்கை, அமரும் சாதனம் இவற்றை அமைக்கவேண்டும்.

(ஸுச்ருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு அன்பளிப்பாகக் கொடுக்க ஏற்றவை—

यानि द्रव्याणि पुण्यानि मङ्गल्यानि शुचीनि च ।

नवान्यभयखण्डानि पुन्नामानि प्रियाणि च ॥

गर्भिण्यै तान्युपहरेद्वासांस्याभरणानि च । — काश्यपसंहिता

கர்ப்பிணிக்கு புனிதமானவையும், மங்களம் பொருத்தியவையும், சுத்தமானவையும், புதியனவும், முறியாதவையும் துண்டிக்கப்பட்டவையையும், ஆண்பால் பெயர்கொண்டவையும், மனதிற்குப் பிடித்தவையுமான பொருள்களையும், ஆடைகளையும், அணிகலன்களையும் அன்பளிப்பாக வழங்கவேண்டும்.

(காச்யப ஸம்ஹிதா)

கிரஹண காலத்தில் கர்ப்பிணி செய்யவேண்டியவை—

सोमाकौ सग्रहौ श्रुत्वा गर्भिणी गर्भवेष्मनि ।

शान्तिहोमपराऽऽसीत् मुक्तयोगं तु याचयेत् ॥ — काश्यपसंहिता

சந்திர ஸூர்யர்களின் கிரஹணத்தைக் கேட்ட அளவில் (காணக்கூடாது என்பது கருத்து) கர்ப்பிணியானவள் வீட்டின் உள்ளறையில் அமர்ந்து சாந்திகள்

ஹோமங்கள் இவற்றில் ஈடுபட்டவளாய் இருக்கவேண்டும். கிரஹண மோஷத்தைக் கோரவும் வேண்டும். (காச்யப ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பம் தரித்தவுடனே உணரக்கூடிய குறிகள்—

लिङ्गन्तु सद्योगर्भाया योन्या बीजस्य संग्रहः ।

तृप्तिगुरुत्वं स्फुरणं शुक्रास्यानुबन्धनम् ॥

हृदयस्पन्दनं तन्द्रा तृड् ग्लानिलीमहर्षणम् ।

— अष्टाङ्गहृदयम्

கருப்பையினால் விந்து நன்றாக ஏற்றுக்கொள்ளப்படுதல், திருப்தி; வயிற்றில் பாரமுண்டானதுபோன்ற உணர்ச்சி, துடிப்பு; விந்து நுதுசோணிதம் இவை கருப்பையை விட்டு வெளிப்படாமல் இருத்தல்; இதயத்துடிப்பு, சோம்பல், நா வறட்சி, உடல் வாட்டம், மயிர்சிலிர்த்தல் ஆகியவை கருத்தரித்த உடனே உண்டாகும் குறிகளாகும். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

கர்ப்பிணிக்குத் தகாதவை—

अतिव्यथायमायासं भारं प्रावरणं गुरु ।

अकालजागरस्वप्नकठिनोत्कटकासनम् ॥

शोकक्रोधभयोद्वेगवेगश्रद्धाविधारणम् ।

उपवासाध्वतीक्षोणगुरुविष्टम्भिभोजनम् ॥

रक्तं निवसनं श्वभ्रकूपेशां मद्यमापिपम् ।

उत्तानशयनं यच्च स्त्रियो नेच्छन्ति तस्यजेत् ॥

तथा रक्तसृतिं शुद्धिं वस्तिमामासतोऽष्टमात् ।

— अष्टाङ्गहृदयम्

அதிகமான புணர்ச்சி, ஓய்ச்சல், சுமை, கனமான போர்வை அல்லது உடுப்பு, அகாலத்தில் கண் விழித்தல், அகாலத்தில் தூங்குவது, கடினமான ஆசனத்தில் உட்காருதல், மிக ஒடுக்கமான இடத்தில் உட்காருதல், துடிர், கோபம், பயம், திகில், மலம் முதலியவற்றை கழிக்கவேண்டுமென்ற உணர்ச்சி உண்டானபோது அவற்றை வெளிப்படுத்தாமல் தடுப்பது, ஆசையை அடக்குதல், பட்டினி கிடப்பது, வழி நடத்தல், கடுமையானதும், வெப்பத்தையுண்டுபண்ணக் கூடியதும், இயற்கையாகவே சுகமாக ஜீர்ணமாகாததும், மல முத்திரங்களைத் தடுக்கக்கூடிய இயல்புடையதுமான உணவுப் பொருள்களை உண்ணுதல் சிவப்பு நிறமுள்ள ஆடை, ஆழமான பள்ளம் கிணறு இவற்றைக் கவிழ்த்து பார்த்தல், மது, மாமிசம், மல்லாந்து படுத்தல், இவற்றை கர்ப்பினியானவள் தவிர்க்க

வேண்டும். மேலும் அனுபவமுடைய பெண்கள் வேறு எவற்றை விரும்புவ தில்லையோ அவற்றையும் விலக்கவேண்டும். மேலும் அட்டை முதலியவற்றால் இரத்தத்தை வெளி ஏற்றுதல், மருந்தை உட்கொண்டு வாந்தியையோ, பேதியையோ அடைவது, கர்ப்பத்திற்கு எட்டாவது மாதம் வருவதற்கு முன்பே வஸ்தி சிசித்தளையை (கஷாயம், தைலம் முதலியவற்றை மல துவாரங்கள் வழியாக செலுத்துவது) செய்துகொள்வது ஆகியவற்றையும் தவிர்க்கவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஹிந்தயம்)

கர்ப்பிணி மேல் கூறிய தகாதவற்றைத் தவிர்க்காததாலுண்டாகும் தீங்கு —

एभिर्गर्भः सवेदामः कुक्षौ शुष्येन्म्रियेत वा । — अष्टाङ्गहृदयम्

கர்ப்பிணி முன் கூறிய தகாதவற்றைத் தவிர்க்காவிடில் கர்ப்பமானது வளர்ச்சி அடையாமலே வெளிபேறும். அல்லது வயிற்றில் உலர்ந்துபோகும், அல்லது இறந்துவிடும். (அஷ்டாங்க ஹிந்தயம்)

கர்ப்பிணிக்குத் தகாத மற்றும் சில—

मलिनविकृतहीनगात्राणि न स्पृशेत् । दुर्गन्धदुर्दर्शनानि परिहरेत् , उद्वेजनीयाश्च कथाः । शुष्कं पर्युषितं कुथितं क्लिन्नं चान्नं नोपभुञ्जीत । बहिर्निष्क्रमणं शून्यागारचैत्य-श्मशानवृक्षाश्रयानुच्चैर्भाष्यादिकं च परिहरेत् । न चाभीक्ष्णं तैलाभ्यङ्गोत्सादनानि निषेवेत् ।

— सुश्रुतसंहिता

அழுக்கடைந்தவையும், மாறுதலடைந்தவையும், குறைபாடுள்ளவையுமான உருவமுடையவற்றைத் தொடலாகாது. துர்நாற்றமுள்ளவைகளையும், காணக் கூடாதவைகளையும் திகிலுண்டாக்கும் கதைகளையும், தவிர்க்கவேண்டும். உலர்ந்ததும், பழையதும், நொதித்ததும், கசிந்ததும் ஆகிய உணவை உண்ணலாகாது வெளியில் செல்லுதல்; சூன்யமான வீடு, பொளத்தாலயம், மயானம், மரம் இவற்றை அண்டுதல்; உரக்கப் பேசுதல் முதலியவற்றையும் தவிர்க்கவேண்டும். எண்ணெய் தேய்த்துக்கொள்வது, உடலைத் தேய்த்துவிடுதல் இவற்றை அடிக்கடி செய்தல் கூடாது. (ஸுசுருதஸர் ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு உருப்பெறாத நிலையில் கருச்சிதைவை ஏற்படுத்தும் என்ற பயத்தினால் எண்ணெய்க்குளி அடிக்கடி கூடாதென்று கூறப்பட்டது. ஐந்தாம் மாதத்தில் கருவானது திடமாக உருப்பெற்றுவிடுவதால் அது முதல் தினந்தோறும் எண்ணெய்க் குளி ஏற்றதே. கர்ப்பிணிக்கு எண்ணெய்க்குளிக்கு உபயோகிக்க “பலா தான்வந்தர தைலம்” (बलाधान्वन्तरतैलम्) ஏற்றது. இதையே “தான்வந்தர தைலம்” என்றும் கூறுவதுண்டு. இது ஆயுர்வேத வைத்திய சாலைகளில் கிடைக்கும்.

கார்ப்பிணிக்குத் தகாத மற்றும் சில நிலைகளும் அதன் விளைவுகளும்—

प्रततोत्तानशायिन्याः पुनः गर्भस्य नाभ्याश्रया नाडी कण्ठमनुवेष्टयति ।
विवृतशायिनी नक्तंचारिणी चोन्मत्तं जनयति , अपस्मारिणं पुनः कलिकलहशीला,
व्यवायशीला दुर्वपुषमहीकं स्त्रैणं वा शोकनित्या भीतमपचितमल्पायुषं वा । अभिध्यात्री
परोपतापिनमीर्ष्यु स्त्रैणं वा , स्तेना त्वायामबहुलमतिद्रोहिणमकर्मशीलं वा , — चरकसंहिता

அடிக்கடி மல்லாந்து படுக்கும் கார்ப்பினியின் கருவினுடைய தொப்புழ்க் கொடி குழந்தையின் கழுத்தைச் சுற்றும். (இதனால் குழந்தையின் உயிருக்கு ஆபத்துநேரிட இடமுண்டு) திறந்த வெளியில் படுபவளும், இரவில் சுற்றுபவளும் பைத்திய நோயுள்ள குழந்தையைப் பெறுவாள் ; பாவர், கலகம் இவற்றைப் புரிபவள் வலிப்பு நோயுள்ளவளைப் பெறுவாள், அடிக்கடி புணர்பவள் கேடுற்ற உடலுள்ளவளையோ, வெட்கமற்றவளையோ, பெண் தன்மை கொண்டவளையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் வருந்துபவள் பயந்தவளையோ, உடல் இளைத்தவளையோ ஆயுள் குன்றியவளையோ பெறுவாள். தீங்கு நினைப்பவள் பிறருக்கு தீங்கு செய்பவளையோ, பொருமையுள்ளவளையோ பெண் தன்மையுள்ளவளையோ பெறுவாள். திருடுபவள் கிலேசமுடையவளையோ, மிகவும் தீவ்ரு நினைப்பவளையோ, உழைப்பற்றவளையோ பெறுவாள். (சரகஸம்ஹிதா)

अमर्षिणी चण्डमौपधिकमसूयकं वा , स्वप्ननित्या तन्द्रालुमबुधमल्पाग्नि वा ,
मद्यनित्या पिपासालुमल्पस्मृतिमनवस्थितचित्तं वा , गोधामांसप्राया शार्करिणमश्मरिणं शनै-
र्मेहिनं वा , वराहमांसप्राया रक्ताक्षं क्रथनमतिपरुपरोमाणं वा , मत्स्यमांसनित्या चिरनिमेषं
स्तब्धाक्षं वा , मधुरनित्या प्रमेहिणं मूकमतिस्थूलं वा , अल्लनित्या रक्तपित्तिनं त्वगक्षिरोगिणं
वा , लवणनित्या शीघ्रवलीपलितं स्वालित्यरोगिणं वा , कटुकनित्या दुर्बलमल्पशुक्रमनपत्यं
वा , तिक्तनित्या शोषिणमबलमनुपचितं वा , कषायनित्या श्यावमानाहिनमुदावर्तिनं वा ।

— चरकसंहिता

பொறுமையற்றவள் கொடியவளையோ, கபடத் தன்மையுள்ளவளையோ, பொருமையுள்ளவளையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் தூங்குபவள் சோம்பேறியையோ, அறிவற்றவளையோ, பசிஞன்றியவளையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் மதுபானம் செய்பவள் விடாய் உடையவளையோ, நினைவு குன்றியவளையோ, நிலையற்ற மனமுள்ளவளையோ பெறுவாள். பெரும்பாலும் உடம்பு மாமிசமுண் பவன் சிறுநீரில் மணல் அல்லது கற்கள் உண்டாகும் நோயாளியையோ, மிகவும் மெதுவாகவும் குறைவாகவும் சிறுநீர் சழியும் நோயுள்ளவளையோ பெறுவாள். பெரும்பாலும் பன்றியிறைச்சியை உண்பவள் சிவந்த கண்ணுடையவளையோ, மூச்சுத் தடையுள்ளவளையோ, மிகக் கடினமான உரோமமுள்ளவளையோ

பெறுவாள். எப்பொழுதும் மீன் மாமிசம் உண்பவள் வெகுநேரம் கண் இமைக்காத வனையோ, முற்றிலும் கண் இமைப் பற்றவனையோ பெறுவாள், எப்பொழுதும் இனிப்பையே உண்பவள் நீரிழிவு நோயுள்ளவனையோ, ஊமையையோ, மிகவும் பருத்த தேகமுடையவனையோ பெறுவாள். (இனிப்பாகிலும் பால் இதற்கு விதி விலக்காகும்) எப்பொழுதும் புளிப்பையே உண்பவள், ரக்த பித்தநோய் (கண், காது மூக்கு, வாய், மல துவாரங்கள், மூரிக்காய்புகள் இவற்றின் வழியாக ரக்தம் கசியுதல் உள்ளவனையோ, சரும நோய் அல்லது கண் நோய் உள்ளவனையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் உவர்ப்பை உண்பவள் விரைவில் நரை திரை பெறுப வனையோ, மூக்கை உள்ளவனையோ பெறுவாள், எப்பொழுதும் கார்ப்புச்சுவை யுண்பவள், வலுக்குன்றியவனையோ, விந்து குன்றியவனையோ, மக்கட் பேறற்ற வனையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் கைப்புச்சுவையுண்பவள், ஷய நோயாளியையோ, வலுவற்றவனையோ, உடல் வளர்ச்சியற்றவனையோ பெறுவாள். எப்பொழுதும் துவர்ப்புச்சுவையுண்பவள் கருநிறமுள்ளவனையோ மயிறு பொருமல் உள்ளவனையோ, மலம், சிறுநீர்த் தடையுடன் வாயு மேல் நோக்கும் நோய் உள்ளவனையோ பெறுவாள். (சரகஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி வாயுவை விருத்தி செய்யும் பொருட்களை உண்ணுவதால் உண்டாகும் கெடுதி—

यदा च लब्धगर्भान्वक्षमेव वातलान्यासेवते तदास्या वायुः प्रकुपितः शरीरमनुमर्षन् गर्भाशयेऽवतिष्ठमानः गर्भस्य जडवधिरपूकमिन्मनगददखञ्जकुञ्जवामनहीनाङ्गाधिकाङ्गत्वान्यन्यं वा वातविकारं करोति ।
—अष्टाङ्गसंमदः

கருத்தரித்தவள் எப்பொழுதும் வாயுவை மிகுதியாக்கும் பொருட்களை யுண்பாளாகில் அப்பொழுது மிகுதியான வாயுவானது உடம்பில் பரவி கருப்பையில் தங்கி கருவிற்கு ஐடத்தன்மை, செவிட்டுத்தன்மை, ஊமைத்தன்மை, திக்கும் தன்மை, சொல்தளர்ச்சி, நொண்டித்தன்மை, கூன்தன்மை, குள்ளத் தன்மை, உறுப்புக்குறைவு, உறுப்பின் மிகுதி மற்றும் வெவ்வேறுவிதமான வாத நோய்கள் ஆகியவற்றை உண்டாக்கும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

கர்ப்பிணி பித்தத்தை மிகுதியாக்கும் பொருட்களை உட்கொள்வதால் உண்டாகும் தீங்கு—

तथा वायुवत् पित्तमपि खलतिपलितश्मश्रुहीनतात्वङ्मखकेशपैङ्गल्यादीनि ।

—अष्टाङ्गसंमदः

அவ்வாறே வாயுவிற்கு கூறியவாறு பித்தமும் கருவிற்கு வழுக்கை, நரை, மீசையின்மை, சருமம், நகர், கூந்தல் இவற்றில் செம்பட்டை நிறம் முதலியவற்றை உண்டுபண்ணும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

கர்ப்பிணி கபத்தை அதிகப்படுத்தும் பொருட்களை உண்ணுவதால் நேரிடும் கெடுதி—

श्लेष्मा तु कुष्ठकिससदन्तत्वादीनि ।

—अष्टाङ्गसंहिता

கபமோவெனில் கருவிற்கு குஷ்டநோய், வெண்குஷ்டநோய், பல்லுடன் பிறத்தல் முதலியவற்றை உண்டாக்கும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

நோபை உண்டுபண்ணுபவற்றை கர்ப்பிணி ஏற்படால் குழந்தைக்கு நோயுண்டாகும்—

यद्यच्च यस्य यस्य व्याधेर्निदानमुक्तं तत्तदासेवमानान्तर्वत्नी तन्निमित्तविकारबहुल-
मपत्यं जनयति ।

—चरकसंहिता

எந்தெந்த நோய்க்கு எதெது (உணவு, செயல் முதலியவை) காரணமாகக் கூறப்பட்டதோ அதை ஏற்கும் கர்ப்பினியானவள் அந்தந்த காரணங்களுக் கேற்ப உண்டான நோய் நிரம்பிய குழந்தையைப் பெறுவாள். (சரகஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு நசியமிடுவதாலுண்டாகும் தீங்கு—

गर्भिणीनां तु नारीणां नस्ततो नानुसेचयेत् ।

नस्यदानेन गर्भिण्याः प्राणस्तु परिहीयते ॥

कुण्ठिर्वा यदि बान्धश्च जायते दुर्बलेन्द्रियः ।

—काश्यपसंहिता

கர்ப்பிணிகளுக்கு மருந்தை நாசி வழியாகச் செலுத்துவது கூடாது. இவ்வாறு செய்வதால் கர்ப்பிணிக்கு பிராணபாயமேற்படும். அல்லது குழந்தை முடமாகவோ, குருடாகவோ, புலன் வலுவற்றதாகவோ பிறக்கும்.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு வியர்ப்பித்தலால் நேரும் தீங்கு :—

स्वेदेन तरुणे गर्भे पित्तं प्रकुपितं भृशम् ।

व्याधयेदाशु गर्भं तु तस्मात्स्वेदं विवर्जयेत् ॥

गर्भः स्थिरे तु विहितो गर्भवैवर्ण्यकारकः ।

— काश्यपसंहिता

கருவானது இன நிலையில் இருக்கும்போது கர்ப்பிணிக்கு வியர்ப்பித்தலால் பித்தம் மிகவும் அதிகரித்து கருவை விரைவில் வெளியேற்றும். கரு முதிர்ந்த நிலையிலிருக்கும்போது வியர்ப்பித்தாலோ வெனில் கருவிற்கு நிறமாற்றத்தை உண்டாக்கும். (காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி புகை பிடிப்பதால் ஏற்படும் தீங்கு :—

धूमपानेन गर्भिण्या धूमतेजोहतो भृशम् ।

विवर्णो जायते गर्भः पतेद्वापि ॥

— काश्यपसंहिता

கர்ப்பினியானவள் புகை பிடிப்பதால் கருவானது புகையின் வெப்பத்தால் தாக்கப்பட்டு நிறமாற்றமடைந்து பிறக்கும். அல்லது சிதைவுறும்.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி தேய்பிறைச் சந்திரன் முதலியவற்றைப் பார்ப்பது கூடாது :—

क्षीयमाणं च शशिनमस्तं यान्तं च भास्करो ।

न पश्येद्गर्भिणी नित्यं नाप्युभौ राहुदर्शने ॥

— काश्यपसंहिता

தேய்பிறைச் சந்திரனையும், அஸ்தமித்துக்கொண்டிருக்கும் ஸூரியனையும், கிரஹணம் பிடித்த நிலையில் இவ்விருவரையும் கர்ப்பிணி காணாதல் கூடாது.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி விருந்தினரைப் பகைத்தல் கூடாது :—

न द्विष्यादतिथिं भिक्षां दद्यान्न प्रतिवारयेत् ।

— काश्यपसंहिता

கர்ப்பினியானவள் விருந்தினரைப் பகைத்தல் கூடாது. பிசைஷயை இடவேண்டும், அதை தடுத்தலும் கூடாது.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி நிறைகுடம் முதலியவற்றை மூடலாகாது :—

पूर्णकुम्भं घृतं माल्यं पूर्णपात्रघृतं दधि ।

न किञ्चिदतिरुद्भीयात् ॥

— काश्यपसंहिता

கர்ப்பினியானவள் நிறைகுடம், நெய், மாலை, தயிர் நிரம்பிய பாத்திரம், இத்தகைய எதையும் மூடலாகாது.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி கட்டுவதை தவிர்க்கவேண்டும் —

सूत्रेण तनुना रज्ज्वा सम्भनं बन्धनानि च ।

वर्जयेद्गर्भिणी नित्यं कामं बन्धानि मोक्षयेत् ॥

— काश्यपसंहिता

கர்ப்பினியானவள் மெல்லிய நூல் அல்லது கயிறற்றினால் தடுப்பதையும், கட்டுவதையும் தவிர்க்கவேண்டும். இஷ்டம்போல் கட்டுகளை விடுவிக்கலாம்.

(காச்யபஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணி நிமிர்ந்து நிற்பது முதலியவை கூடாது—

नैवोन्नता न प्रणता न गुरुं धारयेच्चिरम् ।

उद्वेजनं तथा हास्यं सङ्घातं चापि वर्जयेत् ॥ — काश्यपसंहिता

கர்ப்பினியானவள் நிமிர்ந்து நிற்பது வணங்கியிருத்தல் கனத்த பொருளை வெகுநேரம் தாங்குதல் பயமுண்டாக்குதல், சிரிப்பு, தாக்குதல் இவற்றை தவிர்க்க வேண்டும். (காச்யபஸ்மஹிதா)

கர்ப்பினியின் உறுப்பிலுண்டாகும் தீவர குழந்தையின் உறுப்பையும் தாக்கும்—

दोषाभिघातेर्गर्भिण्या यो यो भागः प्रपीड्यते ।

स स भागः शिशोस्तस्या गर्भस्थस्य प्रपीड्यते ॥ — सुश्रुतसंहिता

வாயு முதலிய தோஷங்களாலோ அல்லது அடிபடுதல் முதலிய வெளிக் காரணங்களாலோ கர்ப்பிணிக்கு எந்தெந்த உறுப்பு பாதிக்கப்படுகிறதோ வயிற்றிலுள்ள குழந்தையின் அத்தந்த உறுப்பும் பாதிக்கப்படும். (ஸுசுருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு பும்ஸவன காலம்—

आपन्नगर्भां स्त्रियमभिसमीक्ष्य प्राग्व्यक्तीभावाद्गर्भस्य पुंसवनमस्यै दद्यात् ।

— चरकसंहिता

பெண் கருத்தரித்தாள் என்பதை அறிந்து கருவானது ஆண் அல்லது பெண் உருவத்தைத் தெளிவாக அடைவதற்கு முன்பே கர்ப்பிணிக்கு பும்ஸவனத்தை (ஆண்குழந்தை பிறப்பதற்கான மருந்தை) கொடுக்கவேண்டும். (சரகஸம்ஹிதா)

கருவானது இரண்டாவது மாதத்தில் ஆண் அல்லது பெண் உருவத்தை அடைவதால் முதல் மாதத்திலேயே பும்ஸவனத்தை கொடுக்கவேண்டும். அதற்குப்பிறகு கொடுப்பது பயனற்றதாகும்.

மனிதனின் முயற்சி தைவச் செயலையும் மீறலாம்—

बली पुरुषकारो हि दैवमप्यतिवर्तते ।

— अष्टाङ्गहृदयम्

மனிதனின் பலமான முயற்சியானது தைவச் செயலையும் (அது பலமற்றதாக இருப்பின்) மீறுகின்றதல்லவா! (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

ஆண் குழந்தையைப் பெறுவது தைவச் செயலுக்கே உட்பட்டதென்பதில்லை மனிதனின் முயற்சியாலும் (பும்ஸவன முறையைக் கையாளுவது) ஆண் குழந்தையைப் பெற இடமுண்டு என்பது கருத்து.

பும்ஸவன முறைகள் —

पुष्ये पुरुषकं हैमं राजतं वाथ वायवम् ।
कुत्वामिवर्णं निर्वाप्य क्षीरे तस्याञ्जलिं पिबेत् ॥

गौरदण्डमपामार्गं जीवकर्षमसैर्यकान् ।
पिबेत्पुष्ये जले पिष्टानेकद्वितिसमस्तशः ॥

क्षीरेण श्वेतवृहतीमूलं नासापुटे स्वयम् ।
पुत्रार्थं दक्षिणे सिञ्चेद्दामे दुहितृवाञ्छया ॥

पयसा लक्ष्मणामूलं पुत्रोत्पादस्थितिप्रदम् ।
नासयाऽऽस्येन वा पीतं वटमृद्गायकं तथा ॥ — अष्टाङ्गहृदयम्

கர்ப்பிணி தங்கம், வெள்ளி அல்லது இரும்பாலான ஆண் உருவத்தைப் பூச நகைத்திரத்தில் செந்நிறமாகக் காய்ச்சிப் பாவில் நனைத்து அந்தப் பாவை பதினாறு தோலா அளவு பருகவேண்டும்,

வெண்ணிறமுள்ள நாயுருவி, ஜீவகம், ருஷபகம், கருங்குருஞ்சி, இவற்றை ஒன்று அல்லது இரண்டு அல்லது மூன்று அல்லது யாவும் தண்ணீர் விட்டரைத்துப் பூசநகைத்திரத்தில் பருகவேண்டும்.

வெள்ளைக் கண்டங்கத்திரியின் வேரைப் பாலுடன் அரைத்துப் பூசநகைத் திரத்தில் ஆண் குழந்தைக்காக வலது நாசியிலும், பெண் குழந்தைக்காகவெனில் இடது நாசியிலும் தானே (கணவன்) பிழியவேண்டும்.

லக்ஷ்மணப் பஞ்சின் வேர் அல்லது ஆலம்குருத்து எட்டு (எண்ணிகையில்) இதைப்பாலுடன் அரைத்து நாசி வழியாலோ, வாய் வழியாகவோ பருகதல் ஆண் குழந்தையைப் பிறக்கச் செய்வதுடன் அதற்கு நிலைத்தலையும் தரும்.

(அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

இங்கு கூறப்பட்ட முறைகளில் ஏதேனும் ஒன்றைக் கையாளலாம். இறுதியில் கூறப்பட்ட இருமுறைகள் குழந்தைகளை இழக்குமியல்புடையவளுக்கும் ஏற்றவை.

மலட்டுத் தன்மை நீங்கி கருத்தரிப்பதற்கும், கருச்சிதைவு ஏற்படாம லிருப்பதற்கும், கருத்தரித்தவள் ஆண் குழந்தையைப் பெறுவதற்கும், குழந்தை களை இழக்குமியல்புடையவள் நீண்ட ஆயுளுடைய ஆண் குழந்தையைப் பெறுவ தற்கும் “பலகிருதம்” (फलघृतम्) என்னும் நெய் மருந்தை உபயோகிப்பது மிகவும் நல்லது. இதையும் பூச நகைத்திரத்தில் தொடங்கி உட்கொள்வது நலம். இது ஆயுர்வேத வைத்தியர்களிடம் கிடைக்கும்.

கரு ஆண் அல்லது பெண் உருவத்தைப் பெற்றதன் குறி —

... .. तत व्यक्तस्य लक्षणम् ।

श्वामता गरिमा कुक्षौ मूर्छा च्छर्दिरोचकः ॥

जुष्मा प्रसेकः सदनं रोमराज्याः प्रकाशनम् ।

अम्लेष्टता स्तनौ पीनौ सस्तन्यौ कृष्णचूचुकौ ॥

पादशोफो विदाहोऽन्ये श्रद्धाश्च विविधात्मकाः । — अष्टाङ्गहृदयम्

உடல் வாட்டம், வயிற்றில் கனம், மயக்கம், வாந்தி, ருசியின்மை, கொட்டாவி, வாயில் நீர் ஊறுதல், ஓய்ச்சல், வயிற்றில் உரோம வரி வெளிப்படுதல் புளிப்புச் சுவையில் விருப்பம், முலைகள் பெருத்தல், அவற்றில் பால் சுரத்தல், முலைக் கார்புகள் கருத்தல், பாதத்தில் வீக்கம், வெவ்வேறு விதமான விருப்பங்கள் ஆகியவை கரு ஆண் அல்லது பெண் உருவத்தைப் பெற்றதன் குறிகளாகும். நெஞ்செரிவுத் தோன்றுமெனப் பிறர் (கூறுவர்.) (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

ஆண்-பெண் குழந்தைகள் பிறப்பதற்கான முற்குறிகள்—

प्राग्दक्षिणस्तनस्तन्या पूर्वं तत्पाश्वेच्छिनी ।

पुन्नामदौहृदप्रश्रता पुंस्रमदर्शिनी ॥

उन्नते दक्षिणे कुक्षौ गर्भे च परिमण्डले ।

पुत्रं सृतेऽन्यथा कन्यां या चेच्छति नृसङ्गतिम् ॥

नृत्यवादितगान्धर्वगन्धमाल्यप्रिया च या । — अष्टाङ्गहृदयम्

முதலில் வலது மார்பகத்தில் சுரந்தபாலையுடையவளும், வலது பக்கமாகவே முதலில் செயல் புரிபவளும், ஆண்பாற் பெயருள்ள பொருட்களை விரும்புவதிலும், அவற்றைப்பற்றியே கேட்பதிலும் ஈடுபட்டிருப்பவளும், ஸ்வப்னத்தில் ஆண் குழந்தைகளைப்பார்ப்பவளும் வயிற்றில் வலப்புறம் உயர்ந்திருக்கையிலும், கருவானதுவட்டமாகயிருக்கையிலும், ஆண் குழந்தையைப் பெறுவாள்,

இவற்றிற்கு மாறுபட்ட நிலையிலும் புரஷனுடன் சேருவதில் விருப்பமுடையவனும், நாட்டியம் வாத்தியம், இசை, நறுமணம், பூமாலை இவற்றில் விருப்பமுள்ளவனும் பெண் குழந்தையைப் பெறுவாள். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

இரட்டைப்பிள்ளை பிறப்பதற்கான முற்குறி —

यमौ पाश्वद्वयोन्नामात्कुक्षौ द्रोण्यामिव स्थिते ॥ — अष्टाङ्गहृदयम्

வயிற்றின் இருபுறங்களும் உயர்ந்து தொட்டிபோல் அமைந்திருந்தால் இரட்டைக் குழந்தைகள் இருப்பதைக் குறிக்கும். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

குழந்தையின் உடல் நிறத்தை உண்டாக்குபவை —

क्षीरादिमधुराणामुपयोगान्मातुरुदकविहाराच्च गौता । तिलान्नविदाहिना कृणता ।
व्यामिश्राणां श्यामता । देशकुलानुवृत्तिश्च वर्णभेदः । — अष्टाङ्गसंग्रहः

தாய்ப்பால் முதலிய இனிப்புப் பொருட்களை உண்பதாலும், நீரில் விளையாடுவதாலும் (குளம் முதலியவற்றில் இறங்கி வெகுநேரம் நீராடுவது) குழந்தைக்கு வெண்ணிறமும், எள்சாதம் கொஞ்செரிவுண்டாக்குபவை இவற்றால் சருநிறமும், மேற்கூறியவற்றைக் கலந்து உடபோகிப்பதால் இளங்காநிறமும் (உண்டாகும்.) வசிக்குமிடம், இனம் இவற்றை அனுசரித்துப் நிறப்பிடிபவன் (அமையுர்) (அஷ்டாங்க ஸங்கிஹர்)

குங்குமப்பூவை இலேசாக வறுத்துப் பொடித்து வைத்துக்கொண்டு இதைச் சிறிதளவு காய்ச்சிய பசுட்டாலில் கலந்து கர்ப்பிணியானவள் தினந்தோறும் பருகுவது பிறக்கப்போகும் குழந்தைக்குச் சிவந்தநிறமுண்டாவதில் பெரிதுமுடிவு கின்றதென்பது அனுபவத்திற் கண்ட உண்மையாகும்.

குழந்தையின் மனநிலையின் தன்மையைச் செய்பவை —

सत्त्वैशेष्यकराणि पुनस्तेषां तेषां मातापितृमन्वान्यन्तर्वन्त्याः श्रुतयथाभीक्ष्णं
खोचितं कर्म सत्त्विशोभाभ्यासश्चेति । — चरकसंहिता

தாய் தந்தையரின் மனம் கர்ப்பிணியானவள் அடிக்கடி கேள்விப்படுபவை. (கதைகள், நாடகங்கள் முதலியன) கருவின் முன்வினைப்பயன், கருவின் முற்பிறவியின் பழக்கம் ஆகியவை குழந்தையின் மனநிலையின் தன்மையை உருவாக்குகின்றன. (சரகஸம்ஹிதா)

மசக்கையை அலகியம் செய்வது தகவது —

मातृजं ह्यस्य हृदयं मातुश्च हृदयेन तत् ।
सम्बद्धं तेन गर्भिण्याः नेष्टं श्रद्धाविमाननम् ॥ — अष्टाङ्गहृदयम्

கருவின் இதயம் தாயினிடமிருந்து உண்டானதாகும். இது தாயின் இதயத்துடன் பிணைக்கப்பட்டுள்ளது. ஆகையால் கர்ப்பினியின் விருப்பத்தை (மசக்கையை) அலக்காயம் செய்வது தகாது. (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

கர்ப்பிணிக்கு இதமாகாததையும் கொடுக்கவேண்டும்—

देयमप्यहितं तस्यै हितोपहितमल्पकम् ।

— अष्टाङ्गहृदयम्

கர்ப்பிணிக்கு இதமல்லாததையும் (கர்ப்பிணி விரும்பினார்) இதமானதோடு கலந்து சொற்ப அளவில் கொடுக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

மசக்கையை நிறைவேற்றுவதால் உண்டாகும் நன்மை —

लब्धदौहृदा हि वीर्यवन्तं चिरायुषं च पुत्रं जनयति ।

— सुश्रुतसंहिता

நிறைவேற்றப்பட்ட மசக்கையை உடைய கர்ப்பிணி வீர்யமுள்ளவனுள் நீண்ட ஆயுள் உடையவனுமான மகனைப் பெறுவாள். (ஸுசுருத ஸம்ஹிதா)

மசக்கையை அலக்காயம் செய்வதால் ஏற்படும் தீங்கு—

दौहृदविमाननात् कुञ्जं कुणि खड्गं जडं वामनं विकृताक्षमनक्षं वा नारी सुतं जनयति ।

— सुश्रुतसंहिता

மசக்கையை அலக்காயம் செய்வதால் பெண் (கர்ப்பிணி) குழந்தையை கூனாகவோ, முடமாகவோ தொண்டியாகவோ, ஜடமாகவோ, குள்ளமாகவோ, சீர்கெட்டகண்ணை உடையவனாகவோ குருடாகவோ பெறுவாள். (ஸுசுருத ஸம்ஹிதா)

மசக்கையை அடக்கிக்கொள்வதாலுண்டாகும் கெடுதி —

प्रार्थनासन्धारणाद्भि बायुः प्रकुपितोन्तःशरीरमनुचरन् गर्भस्यापद्यमानस्य विनाशं वैरूप्यं वा कुर्यात् ।

— चरकसंहिता

மசக்கையை அடக்கிக்கொள்ளதால் கோபமடைந்த வாயுவானது உடலினுள் பரவிக்கொண்டு உருப்பெறும் கருவிற்கு அழிவையோ உருமாற்றத்தையோ உண்டாக்கும். (சரகஸம்ஹிதா)

கருவிலுள்ள குழந்தையின் தன்மைக்கேற்ப மசக்கை—

राजमन्दर्शने यस्या दौहृदं जायते स्त्रियाः ।

अर्थवन्तं महाभागं कुमारं सा प्रसूयते ॥

दुकूलपट्टकौशेयभूषणादिषु दौहदात् ।
अलङ्कारैपिणं पुत्रं ललितं सा प्रसूयते ॥

आश्रमे संयतात्मानं धर्मशीलं प्रसूयते ।
देवताप्रतिमायान्तु प्रसूते पार्षदोपमम् ॥

दर्शने व्यालजातीनां हिंसाशीलं प्रसूयते ।
अतोऽनुक्तेषु या नारी समभिध्याति दौहदम् ॥

शरीराचारशीलैः सा समानं जनयिष्यति ।

— सुश्रुतसंहिता

எந்தப் பெண்ணுக்கு (கர்ப்பிணிக்கு) அரசனைக்காண மசக்கை உண்டா கிறதோ அவள் பொருள் நிறைந்தவனும், பாச்சியசாலியுமான மகனைப் பெறுவாள். ஆடைகள், பட்டாடைகள், அணிகலன்கள் முதலியவற்றில் மசக்கை கொள்வதால் அலங்காரத்தில் விருப்பமுள்ளவனும், கலைகளில் ஆர்வமுடையவனுமான மகனைப் பெறுவாள். ஆசிரமத்தில் மசக்கை கொள்வதால் அடக்கமுடையவனும், தர்ம சீலனுமான மகனைப் பெறுவாள். தேவ விச்சிரஹங்களில் மசக்கை கொள்வதால் கடவுளின் சபையில் இருப்பவனைப்போன்ற மகனைப் பெறுவாள், துஷ்ட பிராணிகளைக் காண மசக்கை கொள்வதால் துன்புறுத்துமியல்புடைய மகனைப் பெறுவாள், மற்று இங்கு கூறப்படாத எந்தெந்த பொருள்களில் கர்ப்பிணி மசக்கை கொள்கிறாளோ அந்தந்த பொருளின் அமைப்பு, நடத்தை இயல்பு ஆகியவற்றிற்கு ஈடான அமைப்பு முதலியவற்றைக் கொண்ட மகனைப் பெறுவாள்.

(ஸுச்ருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு மருத்துவம் செய்ய வேண்டிய முறை—

व्याधींश्चास्या मृदुमधुरशिशिरसुरसैरौषधाहारविहारैरुपाचरेत् । वमनादिसाध्येषु पुनर्विकारेषु मृदुभिस्तदर्थकारिभिर्वोपक्रमेत् । पूर्णमिव तैलपात्रमसंक्षोभयद्भिणीमुपाचरेत् ।

— अष्टाङ्गसंह:

கர்ப்பிணிக்குண்டாகும் நோய்களை மென்மை, இனிப்பு, குளிர்மை, சுகம் ஆகிய தன்மைகளுள்ள மருந்து, உணவு, செயல் இவற்றால் நீக்கவேண்டும். வாந்தி செய்வித்தல் முதலியவற்றால் போக்கத்தக்க நோய்களில் மிருதுவான முறைகளாலாவது, வாந்தி முதலியவற்றின் பலனை அளிக்கும் முறைகளாலாவது மருத்துவம் செய்யவேண்டும். எண்ணெய் நிரம்பிய கலத்தைப்போல் கர்ப்பினியை நலிவுண்டாகாமல் உபசரிக்கவேண்டும்.

(அஷ்டாங்கஸங்கிரஹம்)

கர்ப்பிணிக்கு ஆபத்து நிலையில் மருத்துவம் செய்யவேண்டிய முறை—

... .. விधिगत्ययिके पुनः ।

तीक्ष्णैरपि क्रियायोगैः स्त्रियं यत्नेन पालयेत् ॥ — अष्टाङ्गसंग्रहः

ஆபத்தான நிலையிலோவெனில் கடுமையான முறைகளாலும் பெண்ணை (கர்ப்பினியை) தனி முயற்சியுடன் பாதுகாக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரகம்)

கர்ப்பிணிக்கு அரிப்பு முதலியவை உண்டாவதற்கு ஏது—

गर्भेणोत्पीडिता दोषास्तस्मिन् हृदयमाश्रिताः ।

कण्डूं विदाहं कुर्वन्ति गर्भिण्याः किक्किसानि च ॥ — अष्टाङ्गहृदयम्

கர்ப்பிணிக்கு ஏழாவது மாதத்தில் கருவினால் உந்தப்பட்ட வாயு முதலிய தோஷங்கள் இதயத்தை அடைந்து அரிப்பு நெஞ்செரிவு, தேலில் வெடிப்பு ஆகியவற்றை உண்டாக்குகின்றன. (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

கர்ப்பிணிக்குண்டாகும் அரிப்பு முதலியவற்றிற்கு மருந்து—

नवनीतं हितं तत्र कोलाम्बुमधुरौषधैः ।

सिद्धं ॥

चन्दनोशीरकल्केन लिम्पेदूरुस्तनोदरम् ।

अश्वत्थपत्रसिद्धेन तैलेनाभ्यज्य मर्दयेत् ॥

पटोलनिम्बमञ्जिष्ठासुरसैः सेचयेत्पुनः ।

दार्वीमधुकतोयेन मृजां च परिशीलयेत् ॥ — अष्टाङ्गहृदयम्

கர்ப்பிணிக்குண்டாகும் அரிப்பு முதலிய நோய்களில் இலந்தைக் கஷாயத்தில் கீரைப்பாலை அதிமதுரம் முதலிய இனிப்புப்பொருட்களின் விழுதுடன் வெண்ணெய் சேர்த்துக் காய்ச்சி அதைப்பருகுவது நல்லது. சந்தனம், விளாமிச்ச வேர் இவற்றின் விழுதினால் தொடைகள், மார்பகம், வயிறு இவற்றில் பூசவேண்டும். அரளி இலை சேர்த்துக்காய்ச்சிய தைலத்தால் தேய்த்துப்பிடித்து விடவேண்டும். பேய்ப்புடல், வேப்பமபட்டை, மஞ்சிட்டி துளசி இவற்றின் கஷாயத்தினால் நனைக்கவேண்டும். மரமஞ்சள், அதிமதுரம் இவற்றின் கஷாயத் தினால் ஸ்னானம் செய்யவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

சொரி முதலியவற்றிற்கு பூசுவதற்கு “சததௌத கிருதம்” (शतधौतघृतम्) என்னும் நெய் மருந்தையும், “நால்பாமராதி தைலம்” என்னும் எண்ணெய் மருந்தையும் கையாளுவது மிகவும் சிறந்தது.

கர்ப்பிணிக்குச் சொரிதல் கூடாது—

जातकाङ्क्ष कङ्क्षयनं वर्जयेत् त्वग्मेदघेरूपपरिहाराथम् । — चरकसंहिता

கர்ப்பினியானவள் அரிப்புண்டானால் தோல் வெடிப்பு, நிறமாற்றம் இவற்றைத் தவிர்க்கவேண்டுமாதலால் சொரிவது கூடாது. (சரகஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்கு எட்டாவது மாதம் முதல் புணர்ச்சி முற்றிலும் கூடாது—

सम्प्राप्ते चाष्टमे मासे भैथुनं परिवर्जयेत् ।
यदि गच्छति दुर्मेधाः काममोहादचेतनः ॥
विपद्यते तदा गर्भो गर्भिणी च विनश्यति ।
अन्धमूकादिवधिरो जायते कुब्ज एव वा ॥ — भैषज्यरतावलिः

எட்டாவது மாதம் வந்ததுமே ஆண் சேர்க்கையைத் தவிர்க்கவேண்டும். அறிவற்றவன் காமத்தின் வெறியால் உணர்விழந்து புணர்வானாகில் கர்ப்பம் சிதைவுறும். கர்ப்பினியும் அழிவாள்; அல்லது குழந்தையானது குருடாகவோ, ஊமையாகவோ செவிடாகவோ, கூன் விழுந்ததாகவோ பிறக்கின்றது.

(பைஷஜ்ய ரத்தினாவளி)

எட்டாவது மாதத்தில் பிரசவித்தல் ஏற்றதல்ல—

ओजोऽष्टमे सञ्चरति मातापुत्रौ मुहुः क्रमात् ।
तेन तौ म्लानमुदितौ तत्र जातो न जीवति ॥
शिशुरोजोऽनवस्थानाक्षरी संशयिता भवेत् । — अष्टाङ्गहृदयम्

तस्मात्प्रसवप्रतिषेधार्थं स्त्री स्नाता शुचिर्ब्रह्मचारिणी देवताराधनपरा स्यात् ।
— अष्टाङ्गसंग्रहः

எட்டாவது மாதத்தில் ஒஜஸ்ஸானது (நம் உடம்பிலுள்ள ஏழு தாதுக் களுடைய சாரமான உயிர்ப்பொருள்) தாயினிடமும் கருவினிடமும் மாறி மாறி சென்றுகொண்டிருக்கும் ஆதலால் அவ்விருவரும் ஒஜஸ் தன்னிடமில்லாதபோது வாட்டமடைந்து, தன்னிடமிருக்கும்போது மகிழ்ந்தும் காணப்படுவர், அந்நிலையில் பிறக்கும் குழந்தையானது (ஒஜஸ் நிலை பொருததால்) உயிரிழக்கும், தாயின் உயிர் சந்தேகத்திற்கு இடமாகும். (ஒஜஸ் கருவினிடம் சென்ற நிலையில் பிரசவம் ஏற்பட்டால் ஒஜஸ் இல்லாமை காரணமாக தாய் உயிரிழப்பாள், ஒஜஸ் தாயிடம் தங்கி இருக்கும் நிலையில் பிரசவமுண்டானால் தாய் உயிர்வாழ்வாள்)

(அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

ஆகையால் எட்டாவது மாதத்தில் பிரசவத்தைத் தடுப்பதற்காக பெண்ணானவள் (கர்ப்பிணியானவள்) ஸ்னானம் செய்தவளாயும், சுத்தமாக இருப்பவளாயும், புலனடக்கமுடையவளாயுமிருந்து கடவுள் வழிபாட்டில் ஈடுபட்டவளாக இருக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

பிரசவத்திற்கு உரிய காலமும், காலம் கடந்த நிலையும்—

तस्मिन्वेकादश्यातेऽपि कालस्यतेतः परम् ।

वर्षादिकारकारी स्यात् कुक्षौ वातेन धारितः ॥ — अष्टाङ्गஹ்யம்

எட்டாவது மாதம் கடந்து ஒரு நாளாகிவிட்டாலும் அது தொடங்கியகாலம் பிரசவத்திற்கு உரிய காலமாயும், ஒரு ஆண்டிற்குப் பிறகும் குழந்தையானது வாயுநினால் வயிற்றுள் நிறுத்தப்பட்டால் அது பல கோளாறுகளை உண்டு பண்ணும். (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

கர்ப்பிணி பிரசவ அறையில் பிரவேசிக்கும் காலம்—

प्राक् चैव नवमान्मासात्प्रवृत्तिकागृहमाश्रयेत् ।

.... साधकेऽहनि ॥ — अष्टाङ्गஹ்யம்

(கர்ப்பிணி) ஒன்பதாவது மாதம் தொடங்கும் முன்னதாகவே அனுகூலமான நாளில் பிரசவ அறையினுள் பிரவேசிக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

ஒன்பதாவது மாதம் தொடக்கத்திலிருந்தே பிரசவகாலமாவதால் அதற்கு முன்னதாகவே பிரசவ அரையினுள் செல்லவேண்டுமென்று கூறப்படுகிறது.

ஒன்பதாவது மாதமுதல் கர்ப்பிணிக்கு எண்ணெய் தேய்த்தல் அவசியம்—

निःस्नेहान्नी न नवमान्मासात्प्रभूति वासयेत् ।

— अष्टाङ्गஹ்யம்

(கர்ப்பிணியை) எண்ணெய்ப்பசையற்ற உடலுள்ளவளாக இருக்கச்செய்யலாகாது. (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

ஒன்பதாம் மாத ஆரம்பத்திலிருந்து பிரசவம்வரை தினந்தோறும் தான்வந்தாவடி (घान्त्वन्तःवटी) என்ற வாயுமாத்திரையை காலையிலும் மாலையிலும் வறுத்த ஜீரக கஷாயத்துடன் உட்கொள்வதால் எவ்வித தொந்தரவுமின்றி ஸுகப் பிரசவமுண்டாகுமென்பது அனுபவத்தில் கண்ட உண்மை.

கர்ப்பிணிக்குண்டான உதாவர்த்த நோயை அலகழியம் செய்யலாகாது—

उदावर्तो हि समुपेक्षितः सहसा सगर्भा गर्भिणीमतिपातयेत् । यस्याः पुनरुदावर्त-
विवन्धः स्यत्तां वातहरस्त्रिगधान्नपानैरुपाचरेत् । — अष्टाङ्गसंগ্রहः

(கர்ப்பிணிக்குண்டாகும்) “உதாவர்த்தம்” (மலம், மூத்திரம், முதலிய வற்றின் தடையால் வாயு மேல் நோக்குதல்) என்னும் நோய் அலக்ஷியம் செய்யப் பட்டால் அது விரைவில் கருவுடன் கூடிய கர்ப்பிணியை அழித்து விடும். (ஆகையால்) உதாவர்த்த நோயுள்ளவளை வாயுவைப் போக்கும் தன்மையும், நெய்ப்புத் தன்மையுமுள்ள உணவு, பானம் ஆகியவற்றால் உபசரிக்க வேண்டும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

கர்ப்பிணிக்கு “உதாவர்த்தம்” என்னும் நோய் உண்டாகாமல் தடுக்கவும், இந்த நோய் உண்டானால் அதை நீக்கவும், பொதுவாக மலச்சிக்கலைப் போக்கவும், பிரசவத்தை எளிதாக்கவும் “ஸுகுமார ரஸாயனம்” (சுகுமாரசாயனம்) என்னும் லேகியத்தையாவது, நெய் மருந்தையாவது தினந்தோறும் இரவில் படுக்கும் பொழுது சாப்பிடுவது மிகவும் சிறந்தது.

கருப்பையில் கருவிருக்கும் நிலை—

गर्भस्तु मातुः पृष्ठाभिमुखो ललाटे कृताञ्जलिः संकुचिनाङ्गो गर्भकोष्ठे दक्षिण-
पार्श्वमाश्रितोवतिष्ठते पुमान् । वामं स्त्री । तत्र स्थितश्च गर्भो मातरि स्वपन्त्यां स्वपिति
प्रबुद्धायां प्रबुध्यते । — अष्टाङ्गसंग्रहः

கருவானது கருப்பையில் தாயின் முதுகுப்புறத்தை நோக்கியதாயும், நெற்றி யில் கூப்பிய கைகளுடையதாயும், குறுக்கிய உடலைக்கொண்டதாயும் அமைந் திருக்கும், ஆண் குழந்தையாகில் வலது பக்கத்திலும், பெண் குழந்தையாகில் இடப்புறத்திலும் தங்கி இருக்கும். தாய் தூங்குகையில் குழந்தையும் தூங்கும் அவள் விழித்திருக்கையில் குழந்தையும் விழித்திருக்கும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

பிரசவகாலத்தில் கரு வெளிவரும் முறை—

एवं जठरस्थो गर्भो जन्मकाले तु प्रसूतिमारुत रोगात् परिवृत्यावाक्क्षिरा निष्क्राम-
त्यनु चापरा च्युता मातृहृदयात् । एषा प्रकृतिः विकृतिरौऽन्यथा । — अष्टाङ्गसंग्रहः

இவ்வாறு கருப்பையில் உள்ள கர்ப்பமானது பிரசவகாலத்தில் பிரசவத்திற் கேதுவான வாயுகாரணமாக திரும்பி கவிழ்ந்து வெளியேறுகிறது. அதைத் தொடர்ந்து தாயின் இதயத்திலிருந்து விடுபட்ட மையை வெளியேறுகிறது. இது இயற்கை நிலையாகும். இதற்கு மாறுபட்ட நிலையானது முரண்பட்ட நிலையாகும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

பிரசவநேரம் நெருங்கியபோது காணும் குறிகள் —

आसन्नप्रसवे ग्लानिः कुक्ष्यक्षिश्लथता क्लमः ।

अधोगुरुत्वमरुचिः प्रसेको बहुमूलता ॥

वेदनोरुदरकटीपृष्ठद्वस्तिबंधणे ।

योनिभेदरुजातोदस्फुरणस्रवणानि च ॥

आवीनामनुजन्मातस्ततो गर्भोदकस्रुतिः ।

— अष्टाङ्गஹ்ஹயம்

உடல் வாட்டம் வயிறு கண் இவை தளர்ந்திருத்தல், களைப்பு அடிவயிறு கனத்திருத்தல், ருசியின்மை, வாயில் நீர் உறல், அகிக அளவில் சிறுநீர் பிரிதல், தொடைகள் வயிறு, இடுப்பு, முதுகு, இதயம், சிறுநீர்பை, தொடை இடுக்குகள், இவற்றில் வேதனை, பெண் குறியில் பிளத்தல் போன்றவளி, சாதாரணவளி, குத்துவதுபோன்றவளி, துடிப்பு, கசிவு ஆகியவை தோன்றுதல், அதை அடுத்து பிரசவ வலிகள் தோன்றுதல், அதன்பின் கருப்பை நீர் வெளியேறத்தொடங்குதல் ஆகியவை பிரசவநேரம் நெருங்கும் போது காணும் குறிகளாகும்.

(அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

பிரசவகாலத்தில் முக்குதலும் அதன் வரையறையும்—

मृदु पूर्वं प्रवाहेत बाढमाप्रसवाच्च सा ।

— अष्टाङ्गஹ்ஹயம்

अकालप्रवाहणाद्धिर् मूकं कुब्जं व्यस्तहनुं मूर्धाभिघातिनं कासश्वासशोषोपदुतं विकटं वा जनयति ।

— सुश्रुतसंहिता

(பிரசவ வளி தோன்றியவுடன்) ஆரம்பத்தில் மெதுவாகவும், பிறகு பிரசவமாகும் வரையில் மும்முரமாகவும் முக்குதல்வேண்டும். (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

வலிதோன்றாத நிலையில் முக்குவதால் செவிடனையாவது, ஊமையையாவது கூணையாவது தாள் பொருத்தமற்றவனையாவது, மண்டையில் தாக்குதல் அடைந்தவனையாவது இருமல், இழைப்பு, கூடியம் இந்த நோய்கள் உள்ளவனையாவது காண்போர் சிரிக்கும்படியான உடலமைப்புடையவனையாவது பிறக்கச் செய்வாள்.

(ஸுச்சுருத ஸம்ஹிதா)

கர்ப்பிணிக்குப் பிரசவ நேரத்தில் மகிழ்வூட்டல்—

हर्षयेतां सुहुः पुत्रजन्मशब्दजलानिलैः ।

प्रत्यायान्ति तथा प्राणाः स्रुतिक्लेशावसादिताः ॥ — अष्टाङ्गஹ்ஹயம்

‘மகன் பிறந்தான்’ என்ற சொல். நீர் (தெளித்தல்) காற்று (வீசுதல்) இவற்றால் கர்ப்பிணிக்கு அடிக்கடி மகிழ்ந்தேண்டும். இவ்வாறு செய்வதால் பிரசவவலியால் களைப்படைந்த பிராணைகள் புத்துயிரைப் பெறுகின்றன.

(அஷ்டாங்க ஹிஸ்தயம்)

கர்ப்பிணிக்கு விசேஷ ஆஹாரம்—

प्रथमे मासि गर्भिणी क्षीमनुपसंस्कृतं मात्रावत्काले काले पिवेत् । स्वादुशीतं द्रवप्रायं सायं प्रातःग्राहयेत् । द्वितीये मधुरौषधसिद्धं पयः पिवेत् । तृतीये तदेव सर्पिर्मधुभ्याम् । चतुर्थेऽक्षमावनवनीतयुक्तम् । पञ्चमे क्षीमपिः । षष्ठे तदेव मधुरौषधसिद्धम् । सप्तमे च । अष्टमे क्षीर्यवागूं सर्पिण्मतीं पिवेत् । ततः ऊर्ध्वं स्निग्धाभिर्यवागूभिर्जाङ्गलरसैश्चोपचरेदाप्रसवकालात् ।
— अष्टाङ्गसंग्रहः

கர்ப்பிணி முதல் மாதத்தில் உணவு நேரத்தில் காய்ச்சிய பாலைப் பருக வேண்டும். பகலிலும் இரவிலும் இனிப்புள்ளதும், குளிர்ச்சியானதும் திரவப்பொருளை அதிகமாகக் கொண்டதுமான உணவை உட்கொள்ளவேண்டும். இரண்டாவது மாதத்தில் திராக்கை, அதிமதுரர், கிரைப்பலை போன்ற இனிப்புப்பொருள்களைச் சேர்த்து காய்ச்சிய பாலைப் பருகவேண்டும். மூன்றாவது மாதத்தில் இந்தப்பலை நெய், தேன் இவற்றுடன் பருகவேண்டும். நான்காவது மாதத்தில் இந்த பாலில் தான்றிக்காய் அளவு வெண்ணெய் கலந்து பருகவேண்டும். ஐந்தாவது மாதத்தில் பாலிலிருந்து கடைந்தெடுத்த வெண்ணெயைக் காய்ச்சித் தயாரான நெய்யைப் பருகவேண்டும். ஆறாவது மாதத்தில் இந்த நெய்யை திராக்கைபோன்ற இனிப்புப் பொருள்களைச் சேர்த்துக் காய்ச்சிப் பருகவேண்டும். ஏழாவது மாதத்திலும் இவ்வாறே செய்யவேண்டும். எட்டாவது மாதத்தில் பால் கஞ்சியை நெய்யுடன் பருகவேண்டும். அதன்பிறகு பிரசவம் வர நெய்ப்புள்ள கஞ்சிகளாலும், சதுப்பு நிலமாக நிலத்தில் வாழும் பிராணிகளின் மார்ச்சங்கள் ஆகியவற்றாலும் கர்ப்பினியை உபசரிக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

இங்கு கூறப்பட்டவாறு அந்தந்த மாதத்திற்குரிய உணவு விசேஷங்களை அமைத்துக்கொள்ள இயலாதவர்கள் சாதாரணமாக அவரவர்களது ஜீர்ண சக்திக்கேற்றபடி பலகிருதம் (फलघृतम्) அல்லது விகார்யாதிருதம் (विदार्यादि-घृतम्) என்ற நெய் மருந்தை இரண்டு வேளைகளிலும் உட்கொள்வது நல்லது. இவை ஆயுர்வேத வைத்தியர்களிடம் கிடைக்கும்.

கர்ப்பிணி நியமங்களைப் பின்பற்றுவதன் பலன்—

यदिदं कर्म प्रथमं मासमुपादायोपदिष्टमानवमान्मासात्तेन गर्भिण्या गर्भसमये गर्भधारिणी कुक्षिकटीपार्श्वपृष्ठं मृदुभवति, वातश्चानुलोमः सम्पद्यते, सूत्रपुरीषे च प्रकृतिभूते

सुखेन मार्गमनुष्येते, चर्मनखानि च मार्दवमुपयान्ति बलवर्णौ चोपचीयेते; पुत्रं चेष्टं सम्पदुपेतं सुखिनं सुखेनैषा काले प्रजायते ।
— चरकसंहिता

முதல் மாதம் முதற்கொண்டு ஒன்பதாவது மாதம் முடிய பின்பற்றும்படி கூறப்பட்டவற்றைப் பின்பற்றுவதால் கர்ப்பிணிக்கு கருத்தரித்த காலத்தில் கருப்பை, வயிறு, இடுப்பு, பக்கங்கள் முதுகு இவை மென்மையை அடைகின்றன. வாயு (எதிர்த்து மேல்நோக்காமல்) கீழ்நோக்கி அமையும், சிறுநீர், பலம் ஆகியவையும் இயற்கையை அனுசரித்து ஸுகமாகத் தன் வழியை அடைகின்றன. சருமம் நகங்கள், மென்மையை அடைகின்றன. பலமும் நிறமும் அதிகரிக்கின்றன. விருந்தியவாறு பொருள் நிரம்பியவனும் ஸுகசீலனுமான மகனை உரிய காலத்தில் பெறுவாள். (சரகஸப ஹிதா)

முற்றும்.

॥ सूतिकोपचर्या ॥

பிரசவித்தவள் பராமரிப்பு

— 0 —

பிரசவித்தவளுக்கு பிரசவித்தவுடனே செய்யவேண்டியது —

अथ सूतिकां बलातैलाभ्यक्तां वातहरौषधनिकाथेनोपचरेत् । — सुश्रुतसंहिता

ஸுதிசைக்கு (பிரசவித்தவளுக்கு ஸுதிசை என்று பெயர்) “பலா தைலம்” (बलातैलम्) என்னும் தைலம் தேய்த்து வாயுவைப் போக்கக்கூடிய சிற்றூழட்டி, வீள்வம், தேவதாரு முதுலிய சரக்குகளைச் சேர்த்துக் காய்ச்சிய கஷாயத்தினால் ஸ்நானம் செய்விக்கவேண்டும். (ஸுசூருத ஸம்ஹிதா)

இங்கு “பலாதைலம்” என்பது “பலாதான்வந்தரதைலம்” (बलाघान्वन्तर-तैलम्) என்னும் தைலத்தைக் குறிக்கும். இதை “தான்வந்தரதைலம்” (घान्वन्तर-तैलम्) என்றும் கூறுவதுண்டு. பிரசவித்தவளுக்கு இரண்டு மாதங்கள் வரையிலும் கூட எண்ணெய்க்குளிக்கு இந்தத் தைலத்தையே உபயோகிப்பது மிகவும் நல்லது. இந்தத் தைலம் ஆயுர்வேத வைத்தியர்களிடம் கிடைக்கும்.

பிரசவித்தவளுக்கு உடல் அப்பியங்கம் (எண்ணெய்க்குளி) செய்வித்தல் என்னும் இந்த முறை கேரளத்தில் வழக்கில் உள்ளது. பிரசவத்தால் உடல் தளர்ந்த நிலையில் இவ்வாறு அப்பியங்கம் செய்விப்பதற்கு வைத்தியரின் மேற்பார்வை மிக அவசியமாகும்.

பிரசவித்தவளுக்கு நல்லெண்ணெய் முதலியவற்றைக் கொடுப்பது —

सूतिका क्षुद्रती तैलाद् घृताद्वा महतीं पिबेत् ।

पञ्चकोलकिनीं मातामनुचोष्णं गुडोदकम् ॥

वातघ्नौषधतोयं वा ।

—अष्टाङ्गहृदयम्

பிரசவித்தவள் பசியுண்டானதும் இருபத்துநான்குமணி நேரத்தில் ஜீர்ண மாவதற்குப் போதுமான அளவில் நல்லெண்ணெயையாவது, நெய்யையாவது திப்பிலி, சுக்கு, செவ்வியம், மோடி, கொடிவேலி-ஆகியவற்றை (பொடித்து) சேர்த்து பருகவேண்டும். அதற்குப்பின் சூடான வெல்லத்தண்ணீரையாவது, வாயுவைக் கண்டிக்கும் மருந்து சரக்குகளைச் சேர்த்துக் காய்ச்சப்பெற்ற கஷாயத்தையாவது பருகவேண்டும். (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

நல்லெண்ணெய் முதலியவற்றைப் பருகுதல் ஆகிய இந்த மருத்துவ முறைக்கும் வைத்தியரின் மேற்பார்வை தேவையாகும். வாயுவைப் போக்கும் கஷாயமாக பலாதான்வந்தரதை (यलाधान्वन्तरதை) முறையில் கூறப்பட்ட கஷாய கல்க சரக்குகளையே கஷாயமிட்டுப் பிரசவித்த பத்து நாட்கள் வரையிலும் கூட இரண்டு வேளைகளிலும் பருகுவது நல்லது. இந்தக் கஷாயத்தில் மேற்பொடியாக “தாந்வந்தரவடி” (धान्वन्तरवटी) என்னும் மாத்திரையை உபயோகிப்பதும் மிகவும் நல்லது.

स्नेहायोग्या तु निस्त्रेहममुमेव विधिं भजेत् ।

—अष्टाङ्गஹ்ருதயம்

நல்லெண்ணெய், நெய் இவற்றைப் பருகத் தகாத நிலையிலுள்ளவள் இவற்றைத் தவிர்த்துக் கஷாயத்தை மட்டுமே பருகவேண்டும்.

(அஷ்டாங்கஹ்ருதயம்)

பிரசவித்தவள் நல்லெண்ணெய் முதலியவற்றைப் பருகுவதின் பலன் —

... .. तथा वायुर्न कुप्यति ।

विशुध्यति च दुष्टासं द्वितिरात्रमयं क्रमः ॥

—अष्टाङ्गஹ்ருதயம்

இவ்வாறு செய்வதால் வாயுவானது சாந்தமாகும், கேடுற்ற ரக்தமும் தெளிவடையும். இந்த விதிமுறையை இரண்டு மூன்று நாட்கள் கையாள வேண்டும்.

(அஷ்டாங்க ஹ்ருதயம்)

பிரசவித்தவளின் வயிற்றைக் கட்டுதல் —

स्नेहं पीतवत्याश्च सर्पिस्तलाभ्यामभ्यज्य वेष्टयेदुदरं महताच्छेन वाससा । तथा न वायुरुदरे विकृतिमुत्पादयत्यनवकाशत्वात् ।

—चरकसंहिता

நல்லெண்ணெயையாவது, நெய்யையாவது பருகியபின் நல்லெண்ணெய், நெய், இவற்றைப் பிரசவித்தவளின் வயிற்றுக்குப் பூசி, நீண்ட சுத்தமான வஸ்திரத்தால் வயிற்றைச் சிறுகச் சுற்றவேண்டும். இவ்வாறு செய்வதால் வயிற்றில் புக யிடமினமையால் வாயுவானது வயிறு பெருத்தல் முதலிய விகாரங்களைத் தோற்றுவிக்க இயலாது.

(சரகஸம்ஹிதா)

நல்லெண்ணெய், நெய் இவற்றைப் பருகத் தகாதவள் விஷயத்திலும் இந்த முறை இன்றியமையாததாகும்.

பிரசவித்தவளுக்கு ஆகாரம் —

जीर्णं तु स्नेहे पिप्पल्यादिभिरेव सिद्धां यवागूं मात्रशः पाययेत् ।

—चरकसंहिता

நல்லெண்ணெய் அல்லது நெய் (முன் பருகப்பெற்றது) ஜீர்ணமான பின்பு திப்பிலி, சுக்கு, மோடி செவ்வியம், கொடியேலி ஆகியவற்றைச் சேர்த்துக் காய்ச்சிய கஞ்சியை அளவுடன் பருகச்செய்யவேண்டும். (சரகஸம்ஹிதா)

अहाद्वै विदार्थादि वर्गकाथेन साधिता ।

हिता यवागूः स्नेहाद्या सात्म्यतः पयसाथवा ॥

—अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

மூன்று நாட்களுக்குப் பிறகு “விதார்யாதிகணச்” (विदार्थादिगणः) சரக்குகளின் கஷாயத்தால் செய்யப்பட்டதும் நெய்போன்ற நெய்ப்புப் பொருள் கலந்ததுமான கஞ்சி இதுமானது. அல்லது மேற்கூறியவாறு காய்ச்சப்பட்ட பால் கஞ்சி இதமானது. (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

விதார்யாதிகணச் சரக்குகளை ஆயுர்வேத வைத்தியர்களின் வழியாகப் பெறலாம்.

பிரசவித்தவளுக்கு வலுவூட்டுபவைகளைக் கையாளுவது —

सप्तरात्रात्परं चासौ क्रमशो बृहणं हितम् ।

—अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

பிரசவித்தவளுக்கு ஏழு நாட்களுக்குப் பிறகு வலுவூட்டும் முறைகளை (உணவு, பானம், மருந்துகள் முதலியவை) படிப்படியாகக் கையாளுவது இதமானது. (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

பிரசவித்தவளுக்கு உடல் வலுவூண்டாவதற்கு தசமூலாரிஷ்டம் (दशमूलारिष्टः) திராக்ஷாரிஷ்டம் (द्राक्षारिष्टः) ஆகியவை மிகவும் சிறந்தவை. இவை ஆயுர்வேதவைத்யர்களிடம் கிடைக்கும்.

ஸூதிகோத்தானம் —

दशमे दिवसे पूर्णे विधिभिः स्वकुलोचितैः ।

कायेत्स्वतिकोत्थानं ॥

— अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

(பிரசவித்து) பத்து நாட்கள் முடிந்ததும் (பதினேறாம் நாளில்) பிரசவித்தவளுக்கு அவரவரது குலாசாரத்திற்கேற்ற முறைகளுடன் ஸூதிகோத்தானத்தை (மங்கள் ஸ்நானம் செய்வித்தல், புண்யாஹவாசனம் முதலிய கார்யங்களை) செய்விக்கவேண்டும். (அஷ்டாங்கஹிருதயம்)

பிரசவித்தவள் இதற்குப் பிறகுதான் பிரசவ அறையை விட்டு வெளியிலும் தங்குவது, உண்ணுவது, தூங்குவது முதலியவைகளைச் செய்யவேண்டும்.

பிரசவித்தவளுக்கு மாம்ச உணவு கொடுப்பதில் நியமம் —

द्वादशाहेऽनतिक्रान्ते पिशितं नोपयोजयेत् ।

— अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

பன்னிரண்டு நாட்கள் கடக்கப்பெறாத அளவில் (பிரசவித்தவளுக்கு) மாமிசத்தை உபயோகிக்கலாகாது. (அஷ்டாங்க ஹிருதயம்)

இவ்வாறு மாமிசத்தை விலக்குவது துஷ்டகிரஹ பீடயை தவிர்ப்பதற்கே யாகும். பன்னிரண்டு நாட்களுக்குப் பிறகு பழக்கமுள்ளவளுக்கு ஜீர்ணசக்திக் கேற்றவாறு மாமிச உணவைக் கொடுக்கலாம்.

பிரசவித்தவளுக்கு குடிநீர் —

कथितशीतिं च तोयं पाययेत् ।

— अष्टाङ्गसंग्रहः

(பிரசவித்தவளை) கொதித்து ஆறிய ஜலத்தைப் பருகச் செய்யவேண்டும். (அஷ்டாங்க ஸங்கிரஹம்)

குளிர்காலத்திலும், கார்காலத்திலும், கொதித்து சிறிது குடாக இருக்கும் ஜலத்தைப் பருகச் செய்வது மிகவும் நல்லது.

பிரசவித்தவளுக்குத் தவிர்க்கவேண்டியவை —

क्रोधायासमैथुनादीन् परिहरेत् ।

— सुश्रुतसंहिता

(பிரசவித்தவள்) கோபம், களைப்பு, புணர்ச்சி முதலியவற்றைத் தவிர்க்க வேண்டும். (ஸுச்ருதஸம்ஹிதா)

முதலியவற்றையென்பது பகல் தூக்கம், உரக்க பேசுவது [இரவுகண் விழித்தல், வண்டி முதலியவற்றில் செல்லுதல், வெகுநேரம் உட்கார்ந்திருப்பது வெகுநேரம் நிற்பது, வழிநடப்பது, சந்தனம்போன்ற குளிர்ச்சியான பூச்சப் பொருட்களைப் பூசிகொள்ளுதல், தண்ணீரில் பழகுதல், காற்று, வெயில் இவற்றில் இருப்பது, இதமல்லாத உணவை உட்கொள்வது ஆகியவற்றைக் குறிக்கும். ஆகவே இவற்றையும் பிரசவித்தவள் தவிர்க்கவேண்டும். இங்கு தவிர்க்க வேண்டியவையாகக் கூறப்பட்டவைகளை அடைவதாலும், விசேஷமாக புணர் வதாலும் பிரசவித்தவளுக்கு நரம்புத் தளர்ச்சி நேர்ந்து வலிப்பு (Convulsions) பார்சுவவாயு (Paralysis) போன்ற தீராத நோய்களுண்டாக இடமுண்டு.

பிரசவித்தவளின் பராமரிப்பு முறைகளை அனுசரிப்பதின் பலன் —

एवं हि गर्भवृद्धिक्षपितशिथिलसर्वशरीरधातुप्रवाहणवेदनोक्तेदरक्तनिस्सृतिविशेषशून्य-
शरीराच्च पुनर्नवीभवति ।

— अष्टाङ्गसंग्रहः

மேற்கூறியவாறு செய்வதால் கருவளர்ச்சியால் குன்றித் தளர்ந்த எல்லா தாதுக்கள் (ரஸம், ரக்தம் முதலியவை) காரணமாகவும், பிரசவ சமயத்தில் முக்குதல், வேதனை, கசிவு, உதிரப்போக்கு ஆகியவற்றாலும் மிகவும் குன்றிய உடலுடைய பிரசவித்தவன் மீண்டும் புத்துயிர் பெறுவான்.

(அஷ்டாங்கஸங்கிரஹம்)

பிரசவித்தவனுக்குக் கட்டுப்பாட்டின் கால வரையறை —

एवं च मासादध्यर्धान्मुक्ताहारादियन्त्रणा ।

गतसूताभिधाना स्यात्पुनरातर्वदर्शनात् ॥

— अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

இவ்வாறு ஒன்றரை மாதங்களுக்குப் பிறகு பிரசவித்தவன் ஆகாரம் முதலிய வற்றிலுள்ள கட்டுப்பாடுகளை நீங்கப்பெறுவான். ஸுதிகா (பிரசவித்தவன்) என்ற பெயரையும் இழப்பான். அடுத்த மாதவிடாய் கண்ட பிறகுதான் இந்த நிலை யென்றும் ஒரு சாரார் கூறுவர்.

(அஷ்டாங்கஹ்ருதயம்)

பிரசவித்த ஆறு ஆண்டுகளுக்குப் பின் கர்ப்பம் தகாது —

निवृत्तप्रसवायास्तु पुनः षड्म्यो वर्षेभ्यः ऊर्ध्वं प्रसवमानाया नार्याः कुमारो-
ऽल्पायुर्भवति ।

— सुश्रुतसंहिता

பிரசவித்த ஆறு ஆண்டுகளுக்குப் பின் அடுத்த பிரசவம் ஏற்படின் அந்தக் குழந்தை ஆயுள் குன்றியதாகும்.

(ஸுச்ருதஸம் ஹிதா)

(தொடர்ந்து ஆறு ஆண்டுகளாகப் பிரசவம் நேராததால் கருப்பையானது செயலிழந்திருக்கும். அந்நிலையில் தோன்றும் கர்ப்பம் வலுவின்றிப் பிறக்கக் கூடும். ஆதலால் குழந்தையின் வளர்ச்சிக்குரிய முறைகளைக் கவனத்துடன் கையாளவேண்டுமென்பது கருத்து. கர்ப்பினியையும், பிரசவித்தவனையும் கவனிக்கவேண்டியதும் அவசியமே.

பிரசவித்தவளைக் கருத்துடன் கண்காணிக்கவேண்டும் —

यत्नेनोपचरेत्सूतां दुस्साध्या हि तदामयाः ।

— अष्टाङ्गஹ்ரதயம்

பிரசவித்தவளைக் கருத்துடன் கண்காணிக்கவேண்டும். ஏனெனில் அவளுக்குத் தோன்றும் நோய் எளிதில் மருத்துவத்திற்கு வசமாகா.

(அஷ்டாங்கஹ்ருதயம்)

பிரசவித்தவன் பழைய நிலையைப் பெறுதல் —

षड्मिसैः प्रसूताया धातवो रुधिरादयः ।

प्रत्यागच्छन्त्यरोगायाः ||

— काश्यपसंहिता

வேறு நோயற்ற நிலையிலுள்ள ஸூதிகை (பிரசவித்தவள்)யானவள் ஆறு மாதங்களில் ரக்தம் முதலிய தாதுக்களை முற்றிலும் திரும்பப் பெறுவாள்.

(காசியபஸம்ஹிதர்)

ஆகையால் பிரசவித்தவளை ஆறு மாதங்கள் வரையிலும் எந்தவிதமான தீங்கும் நேராமல் கவனத்துடன் காப்பாற்றவேண்டும்.

முற்றும்.

—————

॥ श्रीः ॥

॥ मोहिनीमहेशपरिणय नाटक* ॥

(श्रीशरमेन्द्र विरचित)

जय शैलजारमण जय कटुजाभरण ।
जय विद्रुतावरण जय जगत्कारण
जय विमल निजचरण जय श्रितावली भरण ।
जय गजासुर हरण जय दीनशरण ॥ १ ॥
जय मेरुकोदंड जय दनुजरिपुकांड ।
जय जनितजगदंड जय नटनचंड ॥
जय पृथुलभुजदंड जय निगमततिकांड ।
जय बद्धशशिखंड जय शिवोदंड ॥ २ ॥
जय नतामरचुंद जय भक्तमकरंद ।
जय जगत्ततिकंद जय धीमुकुंद ॥
जय रदायतकुंद जय मुक्तमुचुकुंद ।
जय शरीरमुकुंद जय चिदानंद ॥ ३ ॥

पाढी राग]

[अटताळ

शरणु शरणु गिरीन्द्रजायुत शरणु निर्जरसन्नुत ।
शरणु तूं शशिशेखरामृत शरणु नन्दिनिषेवित ॥ १ ॥
शरणु निजजनरक्षणोद्यत शरणु दक्ष जयावृत ।
शरणु शिक्षितदक्ष दीक्षित शरणु दक्षिण वीक्षित ॥ २ ॥
शरणु दीपित सूनकामुक शरणु गिरिजा कामुक ।
शरणु करधृतविष्णुसायक शरणु दैवतनायक ॥ ३ ॥

शहना राग]

[आदिताळ

चन्द्रमौळीश्वराय जयमंगलं ।
सुरसचन्द्रसुभगाय शुभमंगलं ॥

॥ श्रीचन्द्र ॥

ललितकुंडलीवररश्मि सुकुंडलाय ।
ललनादृतसुरूपाय जयमंगलं ॥
चलितांकमृगांकसम्पिताननाय ।
मुनिजनमुलभदिव्यशरीराय शुभमंगलं ॥ १ ॥

॥ श्रीचन्द्र ॥

चर्वितवारणदंभचर्मवस्त्रावृताय ।
शर्वरीशशिशिराय जयमंगलं ॥
शर्वाणीशसुंदराय शरण्याय शोभितांग ।
सर्ववेद्यस्वरूपाय जयमंगलं ॥ २ ॥

॥ श्रीचन्द्र ॥

सूत्रधारिवचन — एणेंरीति नाट्यारंभ झाल्यानंतर सूत्रधार रंगभूमीत सुकवि विरचित मोहिनीमहेश परिणयभिधान नूतन नाटक प्रयोगें सभासदांस मनोरंजन करावया कारणें इष्टदेवता प्रार्थना करितो निरखा ॥

जो गौरीमुखपद्मवालतरणी जो सर्वदेवाग्रणी ।
जो विघ्नौघतरंगमालितरणी बालेन्दुचूडामणी ॥
तैसा श्रीगणनाथदेवतमणी सद्भक्तचिन्तामणी ।
रक्षोसन्ततभूषणीकृतफणी स्तम्भेरमग्रामणी ॥ १ ॥

सू — यापरीं गणेश प्रार्थना केल्यानंतर शारदा प्रार्थना करितो निरखा ॥

जियेची तनूसर्वसौभाग्यखाणी
जियेच्या कटाक्षें स्फुरे मंजुवाणी ।
सदा शारदापद्मसंशोभिपाणी
जिमेमाजि नाचोत श्रीब्रह्मराणी ॥ २ ॥

सू — यापरीं शारदा प्रार्थना केल्यानंतर श्रीगुरु प्रार्थना करितो निरखा ॥

सदा सद्गुरु वंदितों सौख्यसिन्धू
जगामाजि जो संचरे दीनवन्धू ।
हरी चिन्तितां तो कृपे अन्तराया
अनादि स्वये मी भवाब्धीतराया ॥ ३ ॥

सू — यापरी सद्गुरु प्रार्थना केल्यानंतर परमेश्वरची प्रार्थना करितो निरखा ॥

कामारि होऊनि असे परिपूर्णकामें
प्रख्यात सौम्यतरि विश्रुतभीमनामें ।
जो सृष्टिरक्षणलयप्रथित स्वकेळी
रक्षो सदात्मकुलदैवत चन्द्रमौळी ॥ ४ ॥

सू — एणेंरीती महादेवाची प्रार्थना केल्यानंतर नाटकार्य संप्रह नांदीश्लोक वदतो निरखा ॥

जगन्मोहिनी शक्ति ज्याची गुणाची
जिच्या आश्रये कल्पना हे जगाची ।
करी देव पहा चिदानन्दरूपा
प्रशास्ताहि दे सौख्य लोकां अमूपा ॥ ५ ॥

(हे अष्टादशपदानांद्दी)

सू — यापरी नाटकार्यसंप्रहश्लोक ह्मणाट्यानंतर गणपती प्रार्थनाकेली असतां गणेश प्रत्यक्ष येतो
ह्मणून सभ्यास सावध करायास दौव्वारिक येतो निरखा ॥

तोडी राग]

[अटताळ छापु

दरु

दौव्वारिक येतो पहा-
केवारी जो सकळांसि हा ॥

॥ ५ ॥

हांसत हांसत देखा-
हांसवीत लोकां हा हा ॥

॥ अ ॥

भूती लाऊनियां आंगी-
भूतापरी नाचे रंगी ।

धृतरुद्राक्ष सुभङ्गी ।
 भ्रांतकूरतरापांगी ॥ १ ॥
 शिव शिव वाचे बोले-
 तवें सौख्य भरें डोले ।
 भव भक्तीं अनुकूलें-
 भावें शिवपद पूजिलें ॥ २ ॥

सू — यापरी दौवारिकानें सभ्यांस सावध केल्यानंतर गणेश प्रत्यक्ष येतो निरखा ॥

दरु

वृंदावनसारंग राग]

[आदिताल

गणनाथ आला आतां-मुख्यकीं येथें-
 सिन्दुरशोभित अमित ॥
 उन्दिरवाहन सुन्दर जो मनो-
 नन्दक आनन्द घनत ॥ १ ॥
 गंडविभूषित कुंडलभावित-
 खंडशुभाकर चंड ॥ २ ॥
 स्पंदत सोडहीं सिंधुरापरी मद-
 बंधुर गंड युगळ ॥ ३ ॥

सू — यापरी एकदंत येऊन सकलविघ्न निरसिल्यानंतर सूत्रधार येऊन चहुंकडे पाहून म्हणतो ! सिद्ध
 आहे रंगमंगळविधी तैसेंच येथें ॥

अतिमनोज्ञ कुशीलव हे वें
 सलयमदळ वाजविती करें ।
 सुरसवेणु निनादहि संभवें
 रसिकमानस तेथचि तें भवें ॥ ६ ॥

(हे रंग प्रसादन)

सू — नेपथ्यास अभिमुख पाहून । अरे पारिपार्श्वका ! (पारिपार्श्वक प्रवेष्टून बोलतो)

पारिपार्श्वकवचन — जी मीं सिद्ध आहें । आज्ञा करावी ॥

सू — अगाये पारिपार्श्वका मी आज्ञापिजेतो ॥

पारि — कोणाकडून ॥

सू — सभ्यां कडून ॥

पारि — कोणते सभासद ॥

सू — येथें श्रीवृद्धदीश्वराचा वसन्तोत्सव पहावया कारणें चतुःषष्टिकलाप्रवीण साहितीधुरीण तौर्यत्रिक-
प्रवर्तन चणविचक्षण मिळाले आहेत ते कैसे हंगालियां ॥

द्विजाधीश द्वेषा त्यजुनि बुध हे साच बरवे ।

कवी ऐसी आख्या सुरहित करायांसि मिरवे ॥

शिवातें सेवीती सतत हीं तरीं दक्ष सुमनें ।

तया संतां भावें करिन सकळां आजि नमनें ॥ ७ ॥

सू० — हा अलभ्य योग मिळाला आहे त्यास्तव या सभेस उचित मोहिनीमहेशपरिणयामिधान अभिनव-
नाटक नाचऊन याचें हृदयरंजन करावया इच्छितों ॥

पारि० — कोण या दिव्यग्रंथाचा निर्माता ? ॥

सू० — अगाये पारिपार्श्वका ! तां ऐकिलें नाहीं काय या कलियुगीं प्रख्यात भोसलवंश ज्यास विद्वांस
ऐसें वर्णिता आहेत ॥

जयति जगति गेयः सत्कवीन्द्रैरुपेयः

कृतिभिरनुपमेयः केनचिच्चाप्रमेयः ।

निखिलगुणनिकायः प्राप्तसामाद्युपायः

परिहृतसदपायो भोसलीयान्ववायः ॥ ८ ॥

सू० — त्याची परंपराहीं कांहीं सांगतो ऐक ॥

शंभू येकोजि तैसा शरभनृप महासेन विख्यात शैव

प्राज्ञाधार प्रसिद्धैकशिवनरपती रामचन्द्राख्य राव ।

तैसा श्रीभीमयेकक्षितिपतिहि भला विश्रुत श्रीवराह

ख्यातैकोजी तसा तो परशु महिपती ब्रह्मनामा निरीह ॥ ९ ॥

शहू अंवाजि तैसा परशुनरपती वीरबाबा महीप
 श्री माळोजीहिं शाहनृपति तदुदरीं जात संभाजिभूप ।
 रझाना श्रीशिवाजी त्रिभुवन विदित ख्याति पाता द्विजेश
 येकोजी तो त्याचा अनुज नरपती रक्षिजो चोळदेश ॥ १० ॥

तत्सुनु तुकोजि तदीयपुत्र प्रतापसिंहाभिध साधुमित
 तदात्मज श्रीतुळजेंद्रभूप प्रसिद्धकीर्तिप्रथितप्रताप ॥ ११ ॥

सू० — अगाये पारिपार्श्वका बाबाजीराजाचे ज्येष्ठपुत्र मालोजीराजा पासून सहावे पुरुष तुळजा
 महाराजानी त्या बाबाजीराजाचे कनिष्ठपुत्र विठोजीराजा पासून आठवे पुरुष शरभोजी महाराजांस
 पुत्रस्वीकार केला तेहिं परंपरा सांगतों ऐक ॥

बाबाजीचा कनिष्ठात्मज बहुत भलातो विठोजी त्याचा
 पुत्रश्रीशंभूकारख्य क्षितिपतदुदरीं जात गंगाजि याचा ।
 बुन्वाजी तोक त्याचा सुत सुमति ततीशान गंगाजि गजा
 सुनु त्याचा सुभाननृपति रिझविजो सर्वदा सत्समाजा ॥ १२ ॥

सुभानूचा पुत्र प्रथित सुयशा शाहनृपती
 त्याचा सुनू तें तुळजपृथिवीपाल सुमती ।
 सुखें स्वीकारोनी शरभद्वयपूनी नामकरुनी
 त्यातें तो स्थापी मग निजपदीं फार रिझुनी ॥ १३ ॥

सू — त्या शरभोजीराजा चे गुणगण अपारतरीं कांहिं सांगतों ऐक ॥

करीं जितसुगद्गुजो शुचिधरी विभूती बगी
 गिरीशचरणाम्बुजार्चनकरी सदा अन्तरी ।
 धुरीणशरभेन्द्रतो नुत सुरीं सुधी केसरी
 करीशगतिभाषणें जितसरीं नृपाग्रेसरी ॥ १४ ॥

तो शरभाधिपसैदंपौत्रक या नाटकास निर्माता ।
 जो कीं भासुर भूसुर कविजन सन्मण्डलीस सन्माता ॥ १५ ॥

सू — चहूकडे पाहून आगाये पारिपार्श्वका कामिनीजन मनोहर द्या ! वसन्तकाळ प्रादुर्भवला ॥

विकसितरमाल(मधुते)मधुकर पिऊनी प्रमत्त तद्गुण निकरें ।
गाती आनन्दभरें जेकीं कामातुरांस बहुमोह करें ॥ १६ ॥

सू — (हे भारतीवृत्ति प्रस्तावनांग)

सू — हे काय अतिशय जितकाम ऐसा महादेवहीं मोहिनीस भुलताझाला । नेपथ्यामध्ये अहा कोणरे
अमचे स्वामीचें मर्म प्रकटकरणार ॥

सू० — अगाये पारिपार्श्वका माझें वचन ऐकून शुद्ध शिवगणोत्तम नन्दिषेण आलासा दिसतो
ल्यास्तत्र आह्मी हीं अनंतर करावयाचे कामास सिद्ध होऊं झणून ते दोघें हीं गेल्यानंतर तो
नन्दिषेण येतो निरखा ॥

दरु

नाटकुंजि राग]

[आदिताळ

नन्दिषेण येतो पहा-

नन्दनीय सुचरित हा ॥

॥ पछवि ॥

वन्दनीय महादेव-

वन्दिती हे ज्यातें भावें ॥

॥ अनुपछवि ॥

करीं धरीं कनकवेत्त-

कटीधृत हेमसूत्र ।

करिदन्तनिभगात्र-

करी सौख्य साधुमित्र ॥

॥ १ ॥

सू० — यापरी नन्दिषेण येऊन साटोपफिरून चहू कडें पाहून अरे कोण हा जंघाल मारुत मैनाकापरी
येतो झणून व्याडळून पाहून अहो ! आह्मी यत्नकेला त्या कामास शकुन व्हावया कारणें गरुड
येतोकीं काय झणतांच गरुड येतो निरखा ॥

दरु

पन्तुवराळिराग]

[आदिताळ

एतो पहा पक्षिराज ॥ एतो ॥

॥ पछवि ॥

कनकगिरि समपक्ष-

कविधूनितविपक्ष ।

कनकसूत्रप्रियपक्ष-

काद्रवेयकृतशिक्ष ॥ एतो ॥

॥ १ ॥

निगमजाचें निजरूप-

निरुपमभृत भूप ।

न गिलिजो द्विजो अनूप-

नियत वासास कलाप ॥ एतो ॥

॥ २ ॥

सू० — यापरीं गरुड आल्या नंतर नंदिषेण आप आपणांत बोलतो निरखा ॥

ज्याची कृपामोह निवृत्तिहेतू

जो सर्वदेवेश वृषेन्द्र केतू ।

त्या देवदेवामहिं मोहवीते

कोठें असेकीं न कळे कशीते ॥ १७ ॥

सू० — (हे बीजन्यास उपक्षेप मुख संध्यंग)

सू० — फिरून पाहून अहो ! खगपति हो अह्माकडेच येतोसा दिसतो ॥

गरुडवचन — (गरुडनिकट येऊन) शिवगणसार्वभौम ! नन्दिषेण ! प्रणाम करितों मी ॥

नंदिषेणवचन — सुखी ऐस ॥

गरुड —

शिवगणोत्तमा नन्दिषेण कां

वनतळा प्रती पावलासि कां ।

खगपमोहिनी मोहितें शिवें

मज नियोजिलें मोहिनी स्तवें ॥ १ ॥

नंदिषेण —

खगकुलेश्वरा येथें कासया

विरचितागती बोलगारया ।

भुलुनिया हरा दारुकावनी

मजहिं पाठवी तेथें मोहिनी ॥ ३ ॥

सू० — (हे बीजब्रह्मकरणपरिकरमुखांग) यापरीं अन्योन्यप्रेमासुबन्ध जाहे त्यास्तव प्रस्तुत कार्यसिद्धी

ऐसी कराबी हणून परस्पर येकांत बोलत असतां नेपथ्यामध्ये पैजगचा झगडकार ऐकतां येथें
असणें युक्त नव्हे चालिलें वर्तमान स्वामीस सांगूं हणून ते दोघेहि गेल्या नंतर मोहिनीनें खग-
पतीचें वर्तमान शीघ्रकळावयासाठीं प्रेषित तीची सखी विष्णुमाया येते निरखा ॥

दरु

शंकराभरण राग]

[आदिताळ

विष्णुमाया येते-विख्यात जगीं ॥

॥ पछवि ॥

कृष्णभारशिशुनेत्री जिष्णुमुखसुरसावित्री ॥ अ ॥

॥ विष्णु ॥

शृङ्गाररसखाणी - भृंगालिसमवेणी ।

मंगळगुणश्रेणी अंगनापृथुश्रेणी ॥

॥ विष्णु ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती विष्णुमाया येऊन वनवर्णन करिते निरखा ॥

दरु

केदारगौळ राग]

[अटताळ

विश्रांतिकर हे वनें-अवनी माजी

मिश्रित मृदुपवने ॥

अश्रांत मधुकर अमितध्वनि निकरे

आश्रित कमलाकर येथें अपार ॥ अ ॥

॥ विश्रांति ॥

कूजति मधुरपिक ते मग अनु-

योजति हेहिं शुक्र ।

भूज अनेक प्रसून भरे आतां-

राजती हे लज्जाराजीसी संयुता ॥

॥ विश्रांति ॥ १ ॥

सू — (हें युक्तिअंग) या प्रकारे विष्णुमाया वनवर्णन करीत असतां गरुडानें सांगितलें तें वर्तमान
ऐकून मोहिनी येते निरखा ॥ (हें उद्ग्रेद अंग)

दरु

अठाण राग]

[आदिताळ

मोहिनी ते पातली अतिचांगली-

स्था वनामाजी महेशिं जे रतली ॥

॥ पछवि ॥

नाहिं काहिं उपमा तीची-
पाहतां मृगाराची ॥

॥ अनुपलवि ॥

अतसी सूतसदृशदेही-
अरुणाधर विदुमाहीं ।
अतसी या जणीं नाहीं-
अवतार रसाचाहीं ॥

अतनूची निजजननी-
अवध्यास हे मोहिनी ।
अतनु सुन्दरस्तनी-
अति पृथुतर श्रेणी ॥ १ ॥

ललितांगी जलजपाणी-
विलसिते सखि जनी ।
ललनामणी गुणखाणी-
लावण्य श्रेणी ॥

झळकते तारागणो-
ज्वलितस्वरूपिणी ।
अलिवेणी हे रोहिणी-
जलजाची ह्यणूनी वानी ॥ २ ॥

सू— एणेंरीती मोहिनी येऊन विरह सोसवेनासारिखें बोलतें विरखा ॥

शिवशिव विरहची यातना जेंवि मोटी
प्रबळ सजणितेंवीं मन्मथाची हिं धाटी ।
कधिं हिमकरलेखा रम्यकोटीरकोटी
विधुमुखि मजसाठीं येऊनी दे खमेटी ॥ १८ ॥

दरु

अष्टाराग]

[आदिताळ

शतकोटिमाराकृती-

शशिचूड तो

॥ पल्लवि ॥

शतपत्रनेत्री कोठें-

सज्जणी तूं समज आतां

॥ अनुपल्लवि ॥

निजप्राणपती वीणें-

निजराजती येयिना ।

द्विजराजता विक्रिणें-

मज कारणें ॥

गुज हेंचि मनी ह्मणूनी जाण-

भुजगासा जगत्प्राण ।

द्विज हेहीं पाहीं रमण

भजती आनन शरण ॥ १ ॥

कुटिलदुर्लिपि झालें

जटिल हें माझें भाल ।

निटिलाक्ष नाहीं आला-

चटुलाक्षी कां बोल ॥

कनकांगी करूं काय-

मनसिज वेधी माये ।

वनजशर निक्राये

वनामाजी पाहीं सये ॥ २ ॥

५ — एणेंरीती महेश विरहानें विपिना माजी मोहिनी येऊन कष्टी होत असतां नंदिषेणानें येकांती संकेत वर्तमान सांगितलें तें ऐकून ससम्भ्रम परमेश्वर येतो ह्मणून मोहिनीस कळायला कारणें नंदिकेश्वर येतो निरखा ॥

दरु

भैरवि राग]

[आदिताळ

नन्दीश येतो महा-
सकळदेव वंदिती ज्यासी पहा ॥

॥ ध्रु ॥

पाळी जो शिवगणासी-
भाळी भूती भासे ज्यासी ।
बालचन्द्रयुत केशीं-
फालनेत्र प्रेमराशी ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती नंदिकेश्वर आल्यानंतर महादेव येतो निरखा ॥

दरु

नायकी राग]

[आदिताळ

चन्द्रमौळीश्वर येतसे पहा-
सान्द्रकृपानिधि हा ॥

॥ ध्रु ॥

तन्द्रारहितसुरेन्द्रादिवन्दित
मन्द्रनिनादडमरुकशोभित ॥ १ ॥

फाललोचनपाळी जो सुरगण
कालकालप्रबलोरगभूषण ।
शूलविधारणशील विविधगुण-
शाली निजजन विशाल भयहरण ॥ २ ॥

सू — या प्रकारें परमेश्वर आला ह्मणून विष्णुमायेनें मोहिनीस सांगतां मोहिनीसविलास सम्भ्रम परवशें वृक्षान्तरीत होऊन पाहत असतां परमेश्वर बोलतो निरखा ॥

सदा मानसीं मोहिनी गुंतलीते
तरीं लोचना तेचि भेटी न देते ।
करूं काय मी कांहीं आतां सुचेना
कशा माजिहीं चित्त माझें रुचेना ॥ १९ ॥

सू — एणेंरीती चपलचित्त महादेव विरहवेदना सोसवेनासारिखें बोलतो निरखा ॥

माजि राग]

दरु

[आदिताळ

मोहिनीं ते न दिसे तत्त्वतां

॥ ध्रु ॥

कामरूपिणी ते कां मज बाधिते
प्रेमळ माझें मन करूनी ॥ १ ॥

खन्तिभारी होते सन्तत मानसी
चिन्तितां तीचें रूप तें सुन्दर ॥ २ ॥

इन्दुहिं तावितो चन्द्रहिं पोळतो
कुन्दरदना करिते नादर ॥ ३ ॥

सू — एणेंरीती परमेश्वर विरहवेदनाभरें कष्टीहोत असतां नंदिषेण येऊन या विपिनांत पूर्वसंकेता-
प्रमाणें मोहिनी आली असावी त्यास्तव चहूंकडें पाहून हुडकावें झणतांच परमेश्वर सशिरःकम्प
अनुज्ञा देता झाला ॥ (हें समाधान सांगा) मग परमेश्वर नंदिकेश्वराप्रति अर्घ्नीहिं हुडकायास
आरम्भ करितों झणून यत्न करीत असतां नेपथ्या मध्ये वेदघोष ऐकतां परमेश्वर नंदिकेश्वराप्रति
कोणाचा आश्रमकीं हां दिसतो यास्तव आम्ही येथें असल्यां कोणतरी पाहतील झणून मोहिनीस
हुडकावयास निघाले ॥ (आरम्भबीजसंयोगसांगमुखसन्धि) नेपथ्या मध्ये माध्याह्निककाळाला
तैसाच ॥

सावली तरुळास पावते

श्रान्तप्रान्थ निकरापरीहिं ते ।

शैत्यजेवीं दड ते जलान्तरीं

मत्स्य तेंविं अवघे बरोबरी ॥ २० ॥

सू — ऐसें माध्याह्निककाळवर्णना एकून (निष्क्रान्ताः सर्वे) ॥

इति श्रीभोसलकुलकलशजलनिधिकौस्तुभ श्रीचन्द्रमौलीश्वरप्रमादलब्ध चोळसिंहासन

सविरुद चतुरंगसैन्यजितसार्वभौम महाराजछत्रपतिनामधेय कर्णाटबसुन्धराधिप-

धुरन्धर तुळजोर्वीश तनूज श्रीशरभोजीभूसुत्रामविरचित

मोहिनीमहेशपरिणयनाटके प्रथमोऽङ्कः ॥

श्रीशारदाम्बायै नमः ॥

द्वितीयोऽङ्कः ।

सू—तदनंतर भूलोकामाजि चालिलें वर्तमान कळायामाटीं नारदें प्रेषित ऐसा पर्वतऋषी येतो निरखा ॥

दरु

आनंदभैरवि राग]

[आदिताळ

एतो जी पर्वत हा-

ज्ञाता जो खर्व महा ॥

॥ ध्रु ॥

गाता हो सर्वगुणास-

आतां तो आला पहा ॥ १ ॥

घटिताजिन कटीतटी-

पटुवरवा मुनीजटी ।

झडिती येतसे घटी

नटतो क्षणत धूर्जटी ॥ २ ॥

सू — एणेंरीती पर्वतऋषी येऊन चहूंकडे पाहून अहो शांतिरसप्रधान हें तपोवन !

हरिणमृङ्गतळीं हरिखाजवी

वदनतोहिं सुखस्थिर दाखवी ।

उगमगुप्तगुप्तगुप्त परस्परें

ससुख खेळति उन्दिर मांजरें ॥ २१ ॥

सू — कान देऊन ऐकून कोणकीं या तपोवनीं बोलल्यासारिखें दिसतों । फिरून पाहून अहो !

आश्चर्य शुक्रमिथुन बोलतें काय यांचे वचनमाधुर्य देवलोकाचें हें बरेंतें ऐकूं क्षणून लापून असून ऐकतां शुक्र बोलतो निरखा ॥

महादेव तो सिद्धसंकल्प झाला

तरी मोहिनी दर्शनाला झुकेला ।

(हे बिन्दु)

अवो भामिनी कंठचा मी कगची

जसी प्राप्ति तैशीच हे मोहिनीची ॥ २२ ॥

(परिसर्ग) शुकीवाक्य ॥ अगाये प्राणनाथा ! मोहतसाचकी प्रबल । जेणें जितमन्मथ
महादेवहिं मोहिनीचे ठाईं भुलला । (हे प्रगमांग)

शुक — अबो ये प्रणयिनी स्त्रीबुद्धिनें महादेव भुलला हणून हणतेस हा मोटा अपराधकी ।

शुकी — तरी काय हणावें ॥

शुक —

लीलाचि हे एक परमेश्वराची ॥

(हेपुष्पांग)

शुकी —

लीलावदें कां जितमन्मथाची
ऐसी महामोहिनि दानसाची ।

शुक —

लोकोपकारास्तव देवदेवें
केळीं असी हे रचिली प्रभावें ॥ २३ ॥

(हे उपन्यासांग)

सू — एणेंरीती पर्वतशुकमिथुनाचें बोलणें लपून ऐकतां याळा पाहून शुकमिथुन गगनमार्गीं उडतां पर्वत
साश्वर्यसम्भ्रम फिरून पाहून कोण हा विप्रवटु समित्पत्नपुष्पफलादिक घेऊन सत्वरें येतो न्याहळून
फळून अरे हा गौतमाचा शिष्य शैब्य अह्माकडें येतो हणत असतां तो शैब्य येतो निरखा ॥

शुद्धसावेरि]

[आदिताळ

दरु

आला शैब्य पहा सत्वर हा ॥

॥ आला ॥

शिष्य गौतमाचा शिष्ट जनाग्रणी

प्रेम्य मुनीस जो प्रेमळ शिवगुणी ॥ १ ॥

सू — एणेंरीति शैब्य येऊन पर्वतऋषीस पाहून आर्या ! प्रणामकरितों हणतांच पर्वत आशीर्वाद करून
शैब्या प्रति बोलतो निरखा ॥

अरे शैब्यका क्षेमकीं गौतमासी
सती माझिया सांगतूं त्या मुनीसी ।

सू — एणेंरीती पर्वताचें वचन ऐकून शैब्य बोलतो निरखा ॥

स्वयें येउनी दर्शना आश्रमातें
करीं तुष्टचेता तया गौतमातें ॥ २४ ॥

सू — एणेंरीती शैब्याचें वचन ऐकून पर्वत बोलतो निरखा ॥

आश्चर्यकारक विलोकित वर्तमान
प्रस्थानबाण सदना प्रति पैं करून ।
सांगूनि तें सरसिजासन सम्भवासि
येतों पुन्हा झडकरी मुनिदर्शनासि ॥ २५ ॥

सू — एणेंरीती पर्वत बोलून पाताळा प्रति गेल्यानंतर शैब्यहीं यथागत शिवपूजा सामग्री आश्रमास
नेऊन सिद्धि केल्यानंतर गौतम पूजा करायास येतो निरखा ॥

दरु

कांबोदि राग]

[आदिताळ

एतो गौतम मनीं ईशा चितूनी ॥

॥ पछवि ॥

रुयात जगामाजि केवळ ।

भूतनाथ सेवाविलोल ॥

॥ अनुपछवि ॥

भसिताची जो लावी ऊटी-

मासुररुद्राक्ष सज्जटी ।

लसितविनतदम्बोळिकर हा-

हसित रुचिर मुखपंकज पहा ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती गौतम येऊन अहल्येस चितितां अहल्या येते निरखा ॥

दरु

[पूर्वीकल्याणीराग]

[आदिताळ]

एते अहल्या हे बहुकल्या

॥ ध्रु ॥

शांतिरसावतारिणी क्रांतोपचारकारिणी ।

शांति माजी धरणी-स्वांती भावी रुद्राणी ॥ १ ॥

सू — एणेंरीति अहल्या आल्यानंतरें तीप्रति पाहून गौतम बोलतो निरखा ॥

सुदति पार्वतीनायका करीं ।

सरस पायसाम्नादि लौकरीं ॥ २ ॥

अहल्या —

मुनिवरा गिरीशार्चनांत मी ।

सतत उद्यता ठाकुनी भ्रमी ॥ ३ ॥

सू — यापरीं अहल्या बोद्धन सकळ शिश्रूषा करीत असतां गौतम सांग शिवपूजा करून शिवाचें स्तोत्र करितो निरखा ॥

उडुपमकुटमोहा पारवारा कराचा

उडुपनिरुपमाना मान जो पार्वतीचा ।

पति विनतजना जो तारितो सर्वकाळीं

ससतर्हि मज रक्षो तो कृपें चन्द्रमौळी ॥ २६ ॥

सू — एणेंरीति महादेवाचें स्तोत्र करून अनन्दानें नर्तन करितो निरखा ॥

समस्तदेवसन्नुता दयानिधी सदाशिवा

मुनीश पावती तु तें भजूनियां सदाशिवा ।

प्रशस्तमस्तनिस्तुलप्रनृत्तजान्हवी कळा

सुशुक्तिमुक्ति दे मला प्रबोधरूप सत्कला ॥ २७ ॥

सू — एणेंरीती गौतम नर्तन करीत असतां नेपथ्यामध्ये वीणारव ऐकून शैब्यास विचारितां तो पर्वतानें सांगिजेलें वर्तमान सांगत असतां नारद येतो निरखा ॥

दरु

आरम्भि राग]

[आदिताल

देवदेव कृतकौतुक चिंतूनी-
देवतापस येतो

॥ ध्रु ॥

गावयासि करीं भासुर महती-
घेउनि वीणा नारद मुनितो ॥ १ ॥

ग्राममूर्च्छनातान बरोबरी-
गान करी हरनामा ।
वामदेव पद भक्तपरीं वर्तमान-
सकलसद्गुणगणधामा ॥ २ ॥

सू — याप्रकारे नारद आल्या नंतर गौतमऋषी अर्घ्यपाद्यादिकें उपचार करून कुशलप्रश्न करितो
निरखा ॥

विमल नारदा क्षेमकीं बरा ।
कमलजापतीप्राणकिंकरा ॥
वद कशासितां प्राप्त हैं वनें ।
स्वपदरेणुनें जात पावनें ॥

सू — एणेंरीति गौतमाचें वचन ऐकून नारद प्रत्युत्तर देतो निरखा ॥

बाणालयीं करूनि भोजन योगिराथा
आलों तु तेंच निरखूं झणि आश्रमाया ।
प्रह्लादबाणबलितो वृषपर्वनामा
येती कवीहिं सदना तव पूर्णकामा ॥ २८ ॥

सू — एणेंरीती नारदगौतम दोहे हिं संवाद करीत असतां प्रह्लाद येतो निरखा ॥

दरु

श्रीराग]

[आदिताल

प्रह्लाद भाविकेंद्र महा-
प्रख्यात पहा

॥ ध्रु ॥

स्यन्दनान्तरीं बघनी-
सन्तत हरिनाम चिन्तुनी ।
नन्दकधर हृन्ननन्दकचरिता
नन्दनिधी हिरण्यनन्दना ॥ १ ॥

सुरारातिकुलाग्रणीधरि जो-
शूरशितकृपाणी ।
हरिपदकमलपरिचरणतत्पर-
सुरनरवरनुत सुचरित सुन्दर ॥ २ ॥

सू — एणैरीती प्रह्लाद आल्यानंतर बाणासुर येतो निरखा ॥

दरु

धन्यासी राग]

[आदिताळ

बाण येतो पहा गजारूढ ॥
भूतनाथपादकमलसेवक
भूतविविधरिपुजात विवेकी ॥ १ ॥

सू — याप्रकारे बाणासुर आल्यानंतर बलिचक्रवर्ति येतो निरखा ॥

दरु

माळवश्री राग]

[छापुताळ

बलिसुगवैरि हयारूढ आला बरा ॥ ध्रु ॥
दामोदरा जो दे पै भूमी-
अमितगुणाकराकारा हरा तें नमितों ॥ ९ ॥

सू — याप्रकारे बलिचक्रवर्ति आल्यानंतर वृषपर्वारथारूढ होऊन येतो निरखा ॥

दरु

कवित राग]

[छापुताळ

वृषपर्वदानवेश्वर वीरसमागत हा ॥ ॥ ध्रु ॥
काळमेघनिकाय भासुर ।
काळकाळ पदाब्ज सेवक-
शूल दारित शत्रुकुञ्जर ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती वृषपर्व आल्यानंतर गजारूढ शुक्राचार्य येतो निरखा ॥

दरु

नारायणगौळ राग]

[आदिताळ

असुरगुरुषुधवय-

आला जो सुकृती भला ॥

॥ ध्रु ॥

दानवावळी मोद दाता-

दीनसमूहा पालयिता ।

मानसीं शम्बुपद ध्याता-

जाणतो सकळत्रयी जाता ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती प्रह्लादबाणवलिपर्व शुक्राचार्य ऐसे पांचजणहीं बाह्यांगणीच बाहनादि परिवार राहते करून गौतमनिकट येऊन त्या ऋषीस यथार्ह वन्दनादिक केल्यानंतर गौतम उपचार करून कुशलप्रश्न करितो निरखा ॥

कविवरा बलीधानवाधिका ।

बलिसुता हिरण्यात्मजातका ॥

सुवृषपर्वनामाधिकोज्वला ।

त्वदुचितागमें तोष वाटला ॥

करुनियां नदीस्नानसत्वरें ।

प्रमथनामका पूजुनीं बरें ॥

अतिथि सत्कृती स्वीकरुनियां

श्रद्धेति तोषवा मानसायया

सू — एणेंरीती गौतमाचें प्रेमळवचन ऐकून आतिथ्य अंगीकारून ते अवघेहि माध्याह्निक स्नानास गेल्या-
नंतर त्यांचा भृत्य निकर पूजासामग्री मंडपादिक सिद्ध करावयास येतो निरखा ॥

दरु

मोहन राग]

[आदिताळ

भृत्यनिकर येतो पहा-

भृतसाधन संहति हा

॥ ध्रु ॥

विमलविभूती धरूनी-
अमलस्नान तदा करूनी ।
अमितगुणैकहूनी-
नमूनि साम्बशिवा स्वमनी ॥ १ ॥

सू — याप्रकारें भृत्यसंघ येऊन शिवपूजा मण्डपादिसामग्री सिद्ध करून परस्परें आत्मसंतोषानें बोलती
निरखा ॥

(प्रह्लादभृत्यश्लोक)

तप्तस्वर्णविशालमण्डपतटीं पीठ स्वयं स्थापिलें ।
अगस्त्याभिध शिल्पतन्त्ररचित प्रख्यातरत्नोज्ज्वलें ॥
पाद्याध्याचमनार्थ हे पुग्हरा सौवर्णपात्रावळी ।
पूजाद्रव्यभरूनि रत्नतबकें सज्जूनियां ठेविली ॥ २९ ॥

(बाणभृत्यश्लोक)

राकारम्य हिमांशुमण्डलगळत्पीयूषधारा बरें ।
पूर्णस्वर्णघटप्रतिष्ठित असे साम्बाभिषेकादरें ॥
पार्श्वीं दुग्धदधीमधूवृत नवें सच्छर्करागोस्तनी ।
रम्भेक्षुद्रवनारिकेळजलहि म्या ठेविलीं आणुनी ॥ ३० ॥

(बलीचाभृत्यश्लोक)

लिम्बें कपित्थें अवळे हिं जांवळें ।
नारंगखजूर रसाळ नागळें ॥
बोरें गरे दाडिमबीज संहती ।
म्या स्थापिली येथफलें सुभाकृती ॥ ३१ ॥

(वृषपर्वाचाभृत्यश्लोक)

कस्तूरीघनसारकेमरलमद्गोरोचना मिश्रिता ।
श्रीखण्डागरुगन्ध हैम सलिला सारौघसंपेषितें ॥
नानारत्नविभूषणें सुवसनें पञ्चाक्षता चांगलीं ।
गन्धद्रव्यनिशाहि कुङ्कुमसख्या द्रव्यें असी स्थापिलीं ॥ ३२ ॥

(शुक्राचार्यभृत्यश्लोक)

जलस्थलजदेवतातरुसमूहपुष्पाळीसी ।

सुवर्णनवगत्तकप्रकरसूनजाती असी ॥

अम्ही मिळविली श्रुतिस्मृतिपुराणशास्त्रोदिता ।

गिरीशचरणाम्बुजार्चनविधीसि नित्योचिता ॥ ३३ ॥

सू — एणेंरीती भृत्यनिकर बोलत असतां ते प्रह्लादबाणबलीवृषपर्वशुक्राचार्यगौतमा समवेत स्नाना-
षाह्निक संपल्यानंतर पूजागृहांत शिरून शिवपूजा करावयास उद्युक्त होतां नारद येतो निरखा ॥

दरु

(देवदेवकृत कौतुक चितुनि ॥)

सू — एणेंरीती नारद येऊन शिवपूजा संभ्रम पाहून आनन्दानें वानितो निरखा ॥

चूर्णिका

अहो ! हे प्रह्लादबाणबलिवृषपर्वासुरवर, धृतभूतिलिपुण्ड्रद्राक्षधौताम्बर, निज-
गुरुकविचरणकमल नमूनी सादर, गौतमभार्गवाज्ञापुरःसर, त्यांसी समवेत देशकाल-
संकीर्तनानन्तर !

त्रिपुण्ड्रचरणार्चन करूं ह्याणूनी संकल्पुनीं, तदंगणेशपूजापूर्वक भूशुद्धिभूत-
कलशस्थापनार्घ्यपात्रासादन न्यासजपपीठपूजा करूनीं, निर्माल्यविसर्जुनीं, स्नानवेदिकेवरीं
स्वस्वलिङ्गस्थापितीं ॥

हारकमरकतपांडरबाणस्फटिकाञ्छरौप्यलिंगातें ।

प्रह्लादबलितदात्मजवृषपर्वाशुक्रपूजिती यातें ॥

चूर्णिका

तदनंतरे हे आवाहन स्थापन सन्निधापन सन्निरोधतद्वक्त्रकण्ठन सकलीकरणार्घ्य-
पाद्याचमनपुष्पदानाभिधसंस्कृती दशक करूनीं, पञ्चामृतनानाफलरसगन्धोदकगवयशृंग-
प्रमुखानेकशतसहस्रधारापात्रगलितशुद्धजलें अभिषेचुनीं, पूर्वोक्तपीठावरीं स्थापूनीं, वस्त्र-
यज्ञोपवीताभरणगन्धभाक्षता समर्पूनीं !

कोमलविल्वदलदूर्वामाचीविष्णुक्रान्तापामार्ग दर्भाग्रमरुवकदवनकतुलसी शिवमुण्डी-
द्रोण श्वेतार्क कनककुन्द करवीर कल्हार कमलकुवलयबकुलकुरवकमन्दार वक्रमन्दारशम्याकपुन्नाग-
जाजीचंपकमल्लिकामालतीशतपत्र सेवंतिकापाटलनन्दावर्तचूहतीप्रमुखपत्रपुष्पे अर्चिती ॥

तदनंतरे धूपदीपनानाविधभक्ष्यभोज्यलेह्यचोष्यषड्रसभरित नैवेद्य दाखऊनीं, मग
पानीयाचमन दीपमालोत्तरनीसजन सपञ्चतित्तताम्बूल दक्षिणादर्पण छत्रचामरभ्यजनगीत
वाद्यप्रदक्षिणनमस्काराद्युपचारयथोक्ताचरुनीं, स्तोत्र करिताती निरखा ॥

फालकीलिशलभीकृत मारा
कालकाल भवभीति निवारा ।
मूलसंसृति हरा त्रिपुरारी
नीळकण्ठरुचिरा मज तारीं ॥

६ — एणैरीती स्तोत्रकरून प्रार्थन करिताती निरखा ॥

दरु

गौरी राग]

[आदिताळ

शम्भो दीनजनाधारा-

शान्त करुणाकरा

॥ ध्रु ॥

कामितार्थ देवदेवा-

दे मज स्वपादसेवा ।

कामिनीपुत्र दे बरवा-

यामिनीश मौळी शिषा ॥ १ ॥

भोगि लोकाधीश भूषा-

भक्तजनाकरी तोषा ।

भागलों मी सुवेषा-

भीतिवारि पीत विषा ॥ २ ॥

६ — एणैरीती प्रार्थना करून भक्ति परबशानें नर्तन करिती निरखा ॥

जटाघटीरजाह्वरी पटीरशैलजाहिका ।
 घटीभवादिसन्नुता पटीभवत्सुकृत्तिका ॥
 वटावनीजसत्तटी नटातु तें सुखच्छटा ।
 लुटावयाशि चिन्तितों मटोद्धटासतीविटा ॥

सू — एणैरीती पांचजण नर्तन करीत असतां नेपथ्या मध्ये नूरझणत्कारमिश्रित मुनिबायिका संवाद होतां नारद कान देऊन ऐकून, अहो ! कोण तो शंकरात्मयोगी ? ज्या कारणे मुनिकन्या उपचार करिताति झणून चिंतित असतां तो शंकरात्मयोगी येतो निरखा ॥

दरु

कापि राग]

[छापताळ

शंकरात्म निजयोगी पति-
 शंकरहित येतो ॥

किंकरीकृत सकळतापस-
 पंकिलाखिल देहकि दिसे ॥
 रंकनृपहीं पाहि सम
 अंकरहित

॥ शंक ॥ ध्रु ॥

सकललोक हीं शिव झणुनी जो-
 संतत हीं निज भाविका ।
 प्रकटकरितनु पञ्चमाकृति
 स्वकरीं घेउनि पादुका ॥ १ ॥

सुखभरें शिवबोलतो स्वें
 निखिल ऋषिजन नायिका ।
 स्वकटीं अलमल्लकाधारि नाचे
 सुहृदय मी याचे ॥ २ ॥

सू — एणैरीती शंकरात्ममुनि आस्थानंतर गौतमकन्या येते निरखा ॥

दरु

केदारगौळ राग]

[आदिताळ

॥ ध्रु ॥

एते पहा गौतमकन्या एते पहा
कमलसन्निभनेत्री-
कविजनकृतमैश्री ।
कनकसदृशगात्री-
कलितसावित्री ॥ १ ॥

सू — एणेंरीती गौतमकन्या येऊन शंकरात्ममुनीप्रति बोलते निरखा ॥

मुनिजनोत्तमा शंकरात्मका ।
झणिमदाश्रमा ये चिदात्मका ॥
करुनि येथ पै मृष्ट भोजना ।
मग यथेष्ट तूं जाई सज्जना ॥

सू — एणेंरीती गौतम कन्या बोलत असतां तो शंकरात्ममुनि आनन्द परवशानें नाचत उडत वृषपर्व शिवलिंगांतराळ प्रदेशीं जाऊन उभाराहिला तेंव्हां वृषपर्वाफाररागानें बोलतो निरखा ॥

अरे! कोण हा दुष्टचण्डालपापी
करीं घेउनीं वाहणा घोररूपी ।
उभाटाकला आडवा अन्तराळीं
सपर्या शिवाची अहो व्यर्थ झाली ॥ ३६ ॥

सू — एणेंरीती यास्तव दुष्टाची उपेक्षाकरून ये शिक्षाकरितो झणून शब्द उचलितां तो शंकरात्म मुनी हीं पळत असतां पाटला करून वृषपर्वा हीं जातां नेपथ्या मध्यें कोलाहळ शब्द होतां । अवघेहि कान देऊन ऐकतां हा हा वृषपर्वनि शंकरात्ममुनीस मारिलें झणून शब्द ऐसा ऐकून गौतम मूर्छागत होतां नारदानें गौतमास आश्वासन करून उठविल्यानंतर तो गौतम शिष्य वियोग सोसवेनासरिलें नारदाप्रति बोलतो निरखा ॥

दरु

बेगडा]

[शापु ताळ

शंकरात्म तो मझा किंकरोत्तमा ॥

हे तोयजभव सुता

कै सा त्याचा वियोग सोखंमी ।

शिवपदाम्बुजयुगीं चित्ठेउनी तो-

भव जलधि अपार अहो सहज पाउनी ॥ १ ॥

आणी —

जगहीं मृषा झणुनी चित्तीं समझूनी-हा ।

निगम शिरोदित सच्चित्सुखघनाकार अहा । २ ॥

ख — एणेंरीती प्रलाप करून शंकरात्ममुनीचें स्वरूप वानितो निरखा ॥

मूढालानरसा सुरासि सुरसा योग्यांसि तो योगिना ।

आचार्यासि हि शिष्यसा सद्य हृत्साध्वीसि तो बालसा ॥

आत्मज्ञानि जसा ऋषीसि ऋषिसा मूर्खांसि चण्डालसा ।

भासे शंकर मानसाख्य मुनितो सर्वासि सर्वात्मसा ॥ ३७ ॥

ख — ऐसा तो ज्ञानी काय अपराध केला झणत असतां गौतमकन्या येऊन बापाची स्थिति पाहून फारव्यवसनाने कष्टी होऊन शंकरात्ममुनीचें वर्तमान निजसखीं प्रति वर्णिते निरखा ॥

दरु

नीलाम्बरी राग]

[अट ताळ

हा देहाभिमान न धरितोकीं सखी ॥

गेह नाहि ज्यास पै सुखी-

मोह त्यास काय निरखी ॥

कामकोधलोभादि नाहीं-

ज्यासहि रमणी ।

कामनाते सजणी कामारि-

गुणगणीं कमिनी ॥

हेय हेय नामनीं

हे कीरवाणी ।

हे गति गुण खाणी
योग्य नष्टे कल्याणी ॥
हा निकाय त्यासि वानी
साम्य ज्यासि नसे त्रिभुवनी ॥

सू — एणेंरीती गौतमकन्या संवाद करीत असतां नारदमुखें वर्तमान कळून शुक्राचार्य शंकरात्म-
मुनीस मृतसंजीवनी विद्येनें वांचऊन त्या समवेत गौतम निकट येऊन बोलतो निरखा ॥

अहो गौतमा शंकरात्ममुनी हा
पहा पातालात्वत्समीपीं निरीहा ।
मृतोजीवनी मन्त्रसिद्धि प्रभावे
अस्त्री वांचवीला असा मित्रभावे ॥ ३८ ॥

सू — एणेंरीती शुक्राचार्यांचे वचन ऐकून गौतमऋषी शंकरात्ममुनीस पाहून गाढालिङ्गन करून बोलतो
निरखा ॥

अरे ब्रह्मनिष्ठोत्तमा शंकरात्म्या
सदा ध्यात सच्चिन्मुखाब्ध्यंतरात्म्या ।
दया वारिधीनें पुन्हा भार्गवानें
तुझा स्थापिला भूतळीं देहमानें ॥ ३९ ॥

सू — एणेंरीती शंकरात्ममुनी आल्यानंतर गौतमाश्रमीं एकरात्र संतोषानें वास करून प्रह्लादवाणबलि-
वृषपर्व शुक्राचार्य तें स्वस्थलास पावल्यानंतर तो कलहप्रिय पर्वता कडून ऐकिलें ते वर्तमान
मनांत चितून त्या मोहिनी महेश्वरास पहावयाकारणें गौतमाश्रमांत चालिलें वर्तमान सांगावयाचा
मिसानें कैलासपर्वताप्रति जावयास सिद्धि झाला ॥

इति श्रीभोसलकुलकलशजलनिधिकौस्तुभ श्रीचन्द्रमौळीश्वरप्रसादलब्ध चोळसिंहासन
सविरुद चतुरङ्गसैन्यजितसार्वभौम महाराजलक्ष्मपतिनामवेयकर्णाटकवसुन्धराधिप
धुरन्धर तुलजोर्वीशतनूज श्रीशरभोजीभूसुत्रामविरचित
मोहिनीमहेशपरिणयनाटके द्वितीयोऽङ्कः ॥

विभुर्विश्वो ह्यन्तःप्रज्ञस्तु तैजसः । घनप्रज्ञस्तथा प्राज्ञ एक एव त्रिधा स्थितः । तथैवानुभवश्च — एकस्मिन्नेव दिने अहमेक एव दुःखातिशयात् जाग्रत्स्वप्रादौ दुःखमेवानुभवामि इत्येवमवस्थात्रये विद्यमानानामेकत्वानुभवदर्शनात् तद्वदेकोऽप्यात्मा स्थानभेदाद्विश्वादिसंज्ञां लभते । अत्र वचनम् — दक्षिणाक्षिमुखे विश्वो मनस्यन्तस्तु तैजसः । आकाशे च हृदि प्राज्ञस्त्रिधा देहे व्यवस्थितः ॥ विश्वो हि स्थूलभुङ्गनित्यं तैजसः प्रविविक्तभुक् । आनन्दभुक् तथा प्राज्ञस्त्रिधा भोगं निबोधत ॥ अस्मिन्नीश्वरस्वरूपे प्राज्ञेन सहैक्यमापन्ने वादिनो विप्रतिपन्नाः । तथाहि—

केचन ईश्वरस्य सर्वज्ञत्वादिकं पारमार्थिकमेव न तु कल्पितम् । तस्य विभूतिविस्तरा एते ब्रह्मादिस्थावरान्ता इति वदन्ति । अन्ये केचित् यथा कश्चन योगी स्वनिष्ठयोगमहिम्ना अनेकशरीराण्यापाद्य तेषु नानाविधरूपेण स्थित्वा सौभरिवद्विषयभोगाननुभुङ्क्ते तद्वदीश्वरोपि स्वस्य भोगार्थं ब्रह्मादिस्थावरान्तान् प्रपञ्चानुत्पाद्य तेषु प्रविश्य भोगाननुभुङ्क्ते । अन्ये केचिद्यथा बालकाः काश्चित्सैकतादिना कृत्रिमप्रतिमाः कृत्वा तासु मध्ये काश्चित्प्रतिमां नाशयन्ति, काश्चित्सृजन्ति, काश्चित्परिपालयन्ति तद्वदीश्वरोऽपि लीलया सृष्टिस्थितिसंहारान्करोतीति वदन्ति । अन्ये केचित् सर्वस्यतन्त्रो राजा स्वभावानुसारेण यथा प्रजा अनुरज्जयति तथैवास्य स्वतन्त्रत्वात् सृष्ट्यादिकं स्वभाव इति वदन्ति ।

वेदान्तिनोऽभिमतन्तु यथा कश्चन मायावी अस्मदादीनां पुरत एव स्थित्वा स्वनिष्ठ-मायया सर्वानपि भ्रामयित्वा गन्धर्वनगरादिकमुत्पाद्य तत्र चतुरङ्गबलैस्सह राजानं प्रदर्श्य अन्योन्यच्छेदननाशनपलायनादीन् प्रदर्शयति तथैवायं मायाविन ईश्वरस्य सुषुप्तस्वप्रादिविकासः, प्राज्ञादिभेदश्च । मायया स्वयमदृश्यमानस्सन् एतद्वेदान्भासयति । अत एव श्रुतिः—‘ इन्द्रो मायाभिः पुरुरूपमीयते स एव मायापरिमोहितात्मा । शरीरमास्थाय करोति सर्वं स्त्रियन्नपानादिविचित्रभोगैः ॥ स एव जाग्रत्परितृप्तिमेति स्वप्नेऽपि जीवस्सुखदुःखभोक्ता । स्वमायया कल्पितविश्वलोके सुषुप्तिकाले सकले विलीने ॥ तमोऽभिभूतः सुखरूपमेति पुनश्च जन्मान्तरकर्मयोगात् । स एव जीवः स्वपिति प्रबुद्धः पुरत्रये क्रीडति यस्तु जीवः ॥ ततस्तु जातं सकलं विचित्रम् ’ इत्यादिश्रुतेः ।

ननु सुषुप्ताविविनष्टचैतन्यरूपस्सन आत्मा स्वरूपेण वर्तते यदि तर्हि जाग्रत्स्वप्रयोरिव कस्मादहमस्मीत्यात्मानं न जानातीत्युक्ते एकत्वमेव हेतुः । अत्र श्रुतिः — तद्यथा प्रियया स्त्रिया संपरिष्वक्तो न बाह्यं किञ्चन वेद नान्तरमेवमेवायं पुरुषः प्राज्ञेनात्मना संपरिष्वक्तो न बाह्यं किञ्चन वेद नान्तरमित्यादिश्रुतेः । अयं भावः — यथा लोके प्रियया इष्टया स्त्रिया सम्यक्संपरिष्वक्तः कामयन्त्यां कामयुक्तस्सन् तदानीमेकीभावेन बाह्यं वा आन्तरं वा किमपि न जानाति एवं एक एवात्मा

परेण ज्योतिषा परिष्वक्तस्सन बाह्यमान्तरं किमपि न जानाति । स्वव्यतिरिक्तवस्त्वन्तराभावात्तदानीं कारणव्यापाराभावादेकत्वं सिद्धमिति भावः । एतद्विलक्षणस्माक्षीयव निदर्शनं दर्शयति । ‘त्रिषु धामसु यद्भोज्यं भोक्ता भोगश्च यद्वेत् । तेभ्यो विलक्षणस्माक्षी चिन्मात्रोऽहं सदाशिवः’ इति । एक एवात्मा मन्तव्या जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु । स्थानत्रयव्यतीतस्य पुनर्जन्म न विद्यते ॥ अनुभवमप्याह — पूर्वद्युस्तनजाग्रत्स्वप्नयोः कृतकार्यिकाचिकमानमिकव्यापारतदवस्थावन्तौ च पूर्वद्युस्तनसुषुप्त्यवस्था च अस्यामवस्थायां कस्यापि व्यापारस्य कारणं च एतदवस्थायांश्च एतत्सर्वमद्यास्माकं भासते । इदं स्मरणं किमनुभव इत्युक्ते स्मरणमित्येव वक्तव्यम् । अनुभवो न । नो चेदननुभूतवस्तुविषयकमित्युक्ते प्रपञ्चव्यापारा अप्यस्याभिस्मर्येरन । न स्मर्यन्ते हि । तर्हि अवस्थादिषु स्थित्वा अवस्थादयः अनुभूता वा उत पृथक्स्थित्वाऽनुभूता वा इत्युक्ते पृथक्स्थित्वेवानुभूताः, न तेषु स्थित्वा, तथा चेत् पटे विद्यमानस्य चित्रस्य पटनाशेन नाश इव अवस्थादिमन्वन्धे उच्यमाने तेषां नाशे सति अस्माकमपि तथा प्रसङ्गान् । तेषां नाशेऽपि अस्माकं विद्यमानतया अवस्थादिभिस्सह सम्बन्धो नास्ति । अवस्थादीन्ज्ञात्वा विद्यमानत्वादस्माकं तत्साक्षित्वं वर्तते । किञ्च, दर्पणा-वलोकनेन स्वमुखं दर्पणे प्रतिबिम्ब्य प्रतिबिम्बद्वारा स्वसौन्दर्यकुरूपत्वादीन्यथाऽवलोकयति तद्वन्निर्विकार आत्मा अन्तःकरणे प्रतिबिम्ब्य प्रतिबिम्बितो भूत्वा कर्तृत्वेन स्थितः ततः श्रुत्यर्थविचारादिकं कृत्वा विकारप्रतिबिम्बभूतं ‘अहं ने’ति निश्चित्य तत्प्रतिबिम्बद्वारा अहं निर्विकारः परिपूर्णस्वरूपः साक्षी इति ज्ञायते । अस्मिन्हृष्टान्ते दृश्यं दर्पणं च तत्र प्रतिबिम्बित-माभासमुखं च वास्तवमुखे विद्यमानसौन्दर्यकुरूपत्वादिकं यथा न जान(नी)तः तद्दृश्यं विकारि अन्तःकरणं च तस्मिन्प्रतिबिम्बितचिदाभासं च स्वस्य पारमार्थिकस्वरूपाधिष्ठानात्तानि साक्षित्व-निर्विकारित्वपरिपूर्णत्वादीन् जान(नी)तः श्रुतिविचारदशायां जानाति तस्मान्निर्विकारः प्रत्यगात्मा स्वव्यतिरिक्तवस्त्वन्तराभावात्स्वतस्साक्षीयजानन्नपि विकारी अवस्थावान् साक्षित्वेन जानन्नपि तस्य साक्षित्वं नास्ति । अत्र वचनम् —

‘जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तियोगसमयेष्वात्माऽनिशं वर्तते

स्वप्ने स्थूलशरीरनाशनमभूत्सुप्तौ च सूक्ष्मा तनुः ।

लुप्ता कारणगात्रहानिरभवद्योगे ततोऽङ्गत्रयं

दृश्यानित्यजडात्मकं ननु तथा ह्यात्मा स एवास्म्यहम् ’ ॥

अयं भावः —

जाग्रदवस्था स्वप्नावस्थायां नास्ति । स्वप्नावस्था सुषुप्त्यवस्थायां नास्ति । सुषुप्त्यवस्था समाध्यवस्थायां नास्ति । एवं व्यभिचारितया विद्यमानत्वात्, आत्मनस्त्वनुवृत्तिर्वर्तते । अवस्थानां

तु व्यावृत्तिर्वर्तते इति मत्वा अन्नमयकोशनिष्ठमनुष्यत्वजात्यादिविकाराः, प्राणमयकोशनिष्ठशुक्ति-
पासादिविकाराः, मनोमयकोशनिष्ठसङ्कल्पविकल्पादिविकाराः, विज्ञानमयकोशनिष्ठकर्तृत्वादिविकारा-
आनन्दमयकोशनिष्ठभोक्तृत्वादिविकाराश्च, एतत्कोशव्यतिरिक्तं साक्षिणं मां न स्पर्शन्तीति
(स्पृशन्तीति ?) ज्ञातव्यम् । पूर्वोक्तपञ्चकोशव्यतिरिक्तत्वज्ञानं कथं भवेदित्युक्ते दृष्टान्तपूर्वकं
निरूपयामः । अध्ययनकाले सहवासिभिरभ्येतृपुरुषैस्तिरोभूय उच्चरिताः हस्ताभ्यामविभज्या अपि
विचार्य विवेकयुक्तया बुद्ध्या अयमस्य शब्द इति पृथक्पृथक् यथा ज्ञायन्ते ; किंच जले
विद्यमानोष्णत्वं हस्तेनाविभज्यमपि त्वगिन्द्रियेण स्पृष्ट्वा जलं चोष्णत्वं च यथा ज्ञायते ; अपि च भित्तौ
लिखितनीलपीतादिरूपाणि करेणाविभज्यान्यपि चक्षुरिन्द्रियेण दृष्ट्वा इयं भित्तिः इमानि नीलपीतानि
रूपाणि इति पार्थक्येन यथा ज्ञायन्ते ; किंच जले विद्यमानषड्रसाः करेणाविभज्या अपि
रसनेन्द्रियेणानुभूय अयं लवणः, कटुः, कषायः, तिक्तः, अम्लः, मधुर इति यथा भिन्नतया
ज्ञायन्ते, पुनश्च वस्त्वाश्रितसुगन्धदुर्गन्धमिश्रगन्धाश्च हस्तेनाविभज्या अपि घ्राणेन्द्रियेणाघ्राय
प्रत्येकं यथा ज्ञायन्ते तथैव दार्ष्टान्तिकेऽपि कोशपञ्चकं तत्संयुक्तमात्मानं च हस्तेनाविभज्यमपि
सम्यग्विचार्य विवेकयुक्तया बुद्ध्या तयोः कालत्रयेऽपि सम्वन्धो नास्तीति पृथक्तया ज्ञातुं शक्यते
एतावत्पर्यन्तं व्यवहारकाले पञ्चकोशा वस्तूकृत्य तस्मादात्मनो भिन्नतयोक्ताः । वस्तुतो विचार्यमाणे
रज्जादिष्वारोपितसर्पादयः रज्जादिव्यतिरेकेण यथा न सन्ति ; तद्वदात्मन्यारोपितपञ्चकोशा अपि
अधिष्ठानभूतात्मव्यतिरेकेण न सन्ति ।

ननु रज्जादिज्ञाने जाते सति सर्पादिप्रतीतिर्यथा तद्वदात्मज्ञाने जाते पञ्चकोशप्रतीतिर्न
भवितव्या । पुनर्जायते हि प्रतीतिः । तस्मादारोपितपञ्चकोशाः अधिष्ठानभूतात्मभिन्ना न सन्तीति
कथं निश्चेतुं शक्यत इत्युक्ते मरुमरीचिकायां जलभ्रान्त्या स्नानपानार्थं प्रवृत्तस्य पुरुषस्य विशेषदर्शनेन
विचार्य इयं मरुमरीचिकैव, न जलमिति भ्रान्तिनिवारणेऽपि पुनर्जलप्रतीतिर्जायते । तद्वन्मृदि
आरोपितघटादयः तद्व्यतिरेकेण न सन्तीति ज्ञानेऽपि पुनर्घटादिव्यवहारः प्रतीतिश्च यथा जायते ;
सुवर्णे आरोपिताः कटकमकुटादयः सुवर्णादिव्यतिरिक्ता इति ज्ञात्वाऽपि कटकमकुटादयः प्रतीताः
तद्व्यवहारश्च यथा जायते ; तद्वदात्मन्यारोपिता अवस्थादयः पञ्चकोशा अपि अधिष्ठानभूतात्मव्य-
तिरेकेण न सन्तीति ज्ञानेऽपि जाते पञ्चकोशप्रतीतिः तद्व्यवहारश्च भवतु नाम । तथापि सूक्ष्मबुद्ध्या
पञ्चकोशा आत्मभिन्ना इति निश्चेतुं शक्यत एव । अस्य विचारस्य किं फलमित्युक्ते आत्मा
अवस्थात्रयेऽपि अनुभूत आस्ते ; पञ्चकोशास्तु न तथा । तस्माद्व्यावृत्ताः पञ्चकोशा भासमानाः
सन्तः व्यवहारविषया अपि आत्मव्यतिरेकेण न सन्तीति ज्ञानमेव फलम् ।

इत्थं विविच्य यो जानाति स कृतार्थः । स विद्वान् स एव जीवन्मुक्तः । ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति । ब्रह्मविदाप्नोति परम् । तरति शोकमात्मवित् । य एवं विदुरमृतास्ते भवन्ति । ज्ञात्वा देवं मुच्यते सर्वपाशैः ज्ञात्वा देवं सर्वपाशापहानिः । मत्वा धीरो हर्षशोकौ जहाति कर्तारमीशं पुरुषं ब्रह्मयोनिम् । तथा विद्वान्पुण्यपापे विधूय निरञ्जनः परमं साम्यमुपैति । तथा विद्वान्नामरूपा-
द्विमुक्तः परात्परं पुरुषमुपैति दिव्यम् । तरति शोकं तरति पाप्मानं गुहाग्रन्थिभ्यो विमुक्तोऽमृतो भवति । तमेव विदित्वाऽतिमृत्युमेति । तमेवं विद्वानमृत इह भवति । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान्न विभेति कुतश्चेति । यो वेद निहितं गुहायां सोऽविद्याग्रन्थि वितरतीह सौम्य । स तु तत्पदमाप्नोति । ध्यात्वा मुनिर्गच्छति भूतयोनिम् । ज्ञात्वा तन्मृत्युमत्येति नान्यः पन्था विमुक्तये । ज्ञानादेव तु कैवल्यं नान्यः पन्था विद्यतेऽयनायेत्यादिश्रुतः । स्मृतावप्येतदर्थं उपलभ्यते ।

इति चतुर्थं प्रकरणम् ॥

यस्त्वतस्सिद्धमात्मानं यत्नेनापि न पश्यति । तं दृष्ट्वा मशिरस्ताडं रुदन्ति श्रुतिमातरः ॥
आयासस्तावदत्यल्पः फलं मुक्तिरिहैव तु । तथापि परमाद्वेनैव वाञ्छन्ति मानवाः ॥
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन श्रद्धया गुरुभक्तितः । उत्सृज्य प्राकृत भावं शिवोऽहमिति चिन्तयेत् ॥ किमस्य
सद्रूपत्वं चिद्रूपत्वं किमात्मनः । किमानन्दस्वरूपत्वं इत्येतच्चिन्तयेत्स्फुटम् ॥

आत्मनस्सत्स्वरूपत्वमानन्दरूपत्वं च विचार्यते । सद्रूपत्वं नाम — यद्वस्तु केनापि
वस्त्वन्तरेणैवावाधितं सत् कालत्रयेऽप्येकरूपमेवास्ति तद्वस्तु सद्रूपम् । एतादृशमद्रूपत्वमात्मनः
कथमिति चेत् — अस्ति, आत्मा कालत्रयेऽपि केनाप्यवाधितस्सन् एकरूपतयाऽवतिष्ठन् इत्येत-
त्सद्रूपत्वं आत्मनि वर्तते ।

ननु आत्मनि कालत्रितयसद्भावे किं प्रमाणमिति चेत्, समस्तजनानामनुभव एव । प्रमाणं
समस्तजना हि । दरिद्रः आह्व्यः कर्मी भक्तः मुमुक्षुश्च-एतेषामनुभवः । नन् कथमिति चेत् ब्रूयः ।
'अहं जन्मान्तरे कस्मैचित् किमपि न दत्तवानस्मि । तेनाहं जन्मनि दारिद्र्यमनुभवामि ।
अधुनाऽपि दारिद्र्यदोषेण दातुमवकाशाभावात् आगामिजन्मन्यपि दरिद्र एवेत्यत्स्यामि' इत्यादि-
वचनैः । एवमाह्वम्यापि अहं जन्मान्तरेषु महद्भयः किञ्चिदत्तवानस्मि । तेनाऽस्मिन्जन्मनि
ऐश्वर्यमनुभवामि । तस्मादिदानीमपि किञ्चिददामि चेदागामिजन्मनि ममोपतिष्ठते इत्यादिभाषणैश्च ।
तथैव कर्मठस्यापि - अहं अनेकजन्मसु सर्वाणि विध्युक्तकर्माणि कृतवानस्मि । तस्माद्वासनया
एतज्जन्मन्यपि सर्वकर्माणि करोमि । एतेन मम परलोकोऽस्ति इत्यादिकथनैश्च । एवमेव

भक्तस्यापि — अहमनेकजन्मसु भगवदुपासनां कृतवानस्मि । तेन तज्जन्यसद्भासनामहिम्ना
आधुनिकजन्मनि मम निरतिशयभगवद्भक्तिरभवत् । एतया भक्त्या मम भगवद्भोक्तृनिवासस्यात्
इत्यादिगदितैरपि । तद्वदेव मुमुक्षोरपि — अहमनेकजन्मसंसिद्धः, कृतानि सर्वकर्माणि ईश्वरेऽर्पितानि ।
तेन मम वर्तमानजन्मनि चित्तशुद्धिः, सद्गुरुलाभः, तत्र श्रवणादिकमप्यासीत् ततोऽहं कृतार्थः ।
ममातः परं जन्मादिकं नास्ति इत्यादिसंभाषणैश्च तदस्थस्य विवेकिनः आत्मा कालत्रयेऽप्यस्तीत्यनुभवः
सिद्ध्यति । समस्तजनानां उक्तं च विबुधजनेष्वन्तर्भावादस्माकमपि सद्रूपत्वं सिद्धमेव ।

नन्विदं सद्रूपत्वमनुभवात्सिद्धम् न पुनर्युक्त्या इति चेदस्माकमपि कालत्रयसद्भावात्
युक्त्याऽपि सद्रूपत्वं सिद्धमेव । सा कीदृशी युक्तिरिति चेद्ब्रूमः । सावधानतया श्रोतव्यम् ।
वयमधुना वर्तमाने उत नेत्युक्ते वर्तमाने एव । शरीरिणो वर्तमाने उत अशरीरिण इत्युक्ते अशरीरिणो
व्यवहारासंभवेन वयं चाधुना व्यवहारवन्तस्तिष्ठामहे इति हेतोः शरीरिण एव वर्तमाने । एतदस्म-
च्छरीरं केनागतमित्युक्ते, कर्मणागतम् । केन कर्मणेत्युक्ते, अस्मत्कृतकर्मणैव । नन्वन्यकृतकर्मणा-
ऽस्माकं शरीरप्राप्तिरिति चेदन्यकृतज्योतिष्टोमादिफलमस्माकमनुभूयात् । नानुभूयते चास्माभिः ।
तस्मादन्यकृतकर्मणा न शरीरलाभोऽस्माकम् । किन्तु अस्मत्कृतकर्मणैव भवति । एतच्छरीरमेतज्जन्म-
कृतकर्मणा जनितम्, उत पूर्वजन्मकृतकर्मणा नेत्युक्ते पूर्वजन्मकृतकर्मणैव जनितमिति वक्तव्यम् ।
नन्वेतज्जन्मकृतकर्मणा जनितमस्त्विति चेन्न, अत्र दृष्टान्तं ब्रूमः । यथा वृक्षनिष्ठं बीजं स्वकारणभूतं
वृक्षमुत्पादयितुं नार्हति तद्वदेतच्छरीरकृतं कर्म स्वस्य पश्चाद्भावितया स्वाश्रयभूतं स्वपूर्वभाविशरीरं न
जनयेत् । तस्मादेतज्जन्मकृतकर्मणा एतज्जन्मलाभ इति वक्तुं न शक्यते । किन्तु पूर्वजन्मकृतकर्मणैव
एतच्छरीरं जनितं इति वक्तव्यम् । तर्हि पूर्वजन्मनि वयं शरीरिण एव कृतवन्तः आहोस्वित् अशरीरिण
एवेत्युक्ते अशरीरिणां कर्म कर्तुं अशक्ततया शरीरिण एव भूत्वा कर्म कृतवन्तः । तच्छरीरमपि केन
जनितमित्युक्ते तत्पूर्वजन्मकृतकर्मणा, तदपि केनेत्युक्ते ततः पूर्वतरजन्मकृतकर्मणा जनितं इत्येवं-
प्रकारया युक्त्या वयं गतानन्तकाले वर्तमानानेकविधानि कर्माणि कुर्वन्तस्तत्कर्मानुरूपाणि अनेकविधानि
शरीराणि परिगृह्यन्ते (परिगृह्यन्तः ?) तच्छरीरानिष्ठसुखदुःखान्मप्यनुभवन्तो बहुकल्पेषु स्थिता
इत्युच्यन्ते । तथा च वयं युक्त्यापि भूतकाले वर्तमानकाले च वर्तमाने इति सिद्धम् । भविष्यत्काले
भावित्वं युक्त्या कथमिति चेत् ब्रूमः—वयमधुना श्रवणमनननिदिध्यासनसाध्यं ज्ञानं न संपादयाम-
श्चेत् पूर्वजन्मकृतकर्मणां फलभूतमेतच्छरीरं तद्वदेतच्छरीरक्रियमाणकर्मणां फलभूतान्यनेक-
शरीराणि आगच्छेयुः । यथैतच्छरीरं परिगृह्य नानाविधकर्माणि कुर्मः तथैव भविष्यच्छरीराणि परिगृह्य-
नेककर्माणि करिष्यामः । एतच्छरीरक्रियमाणतत्कर्मणां फलभूतनानाविधशरीराणि परिगृह्य तेषु तेषु
शरीरेषु नानाविधकर्माणि कुर्वन्तस्तत्कर्मफलभूतानि सुखदुःखान्यनुभूय भाविबहुकालेऽपि धर्तिष्याम
इति युक्त्या भविष्यत्कालवर्तित्वमूह्यते । तस्मादस्माकं कालत्रयवर्तित्वं युक्त्याऽपि सिद्धमेव ।

प्रलयेषु जगतो बाधेऽपि वयमबाधिता एव वसाम इत्यस्माकं केमाप्यबाधितत्वमपि सिद्धम् । तथैवास्माकमुत्पत्त्यादिविकाराभावेन एकरूपत्वं च सिद्धम् । एवमुक्तप्रकारसहस्रमस्मास्तु वर्तते इत्यस्माकं सद्वृत्तत्वं सिद्धम् ।

अथाऽऽत्मनश्चिद्रूपत्वं कथमित्युक्ते ब्रूमः । यद्वस्तु साधनमनपेक्ष्यैव स्वत एव भासमानं सन् स्वस्मिन्नारोपितसर्वपदार्थानपि भासयति तच्चिन् । एतच्चिद्रूपत्वमात्मन्यस्ति । तत्कथमित्युक्ते वदामः । अस्माभिर्बाल्यप्रभृति एतावत्कालपर्यन्तं ये ये व्यापाराः कृताः तत्तद्व्यापारेषु कतिविध-
व्यापाराणामस्फुरणेऽपि अन्ये व्यापाराः प्रकाशसाधनीभूतरविचन्द्रनक्षत्राग्निविद्युच्चक्षुषां मध्ये एकतम-
साधनमप्यनपेक्ष्यैव गाढान्धकारे नेत्रे निमील्य शयनेऽप्यस्माकं भासन्त इति आत्मस्वरूपेष्वस्मास्तु चिद्रूपत्वमस्ति ।

ननु तर्हि बाल्यप्रभृति एतावत्पर्यन्तमारोपितपदार्थेषु मध्ये कतिचित्पदार्थानामेव भासमानतयाऽऽरोपितसमस्तप्रपञ्चावभासकत्वरूपे चिद्रूपत्वमस्माकं कथं युज्यत इति चेदत्र ब्रूमः — सर्वपदार्थानां आन्तरप्रपञ्चो बाह्यप्रपञ्चश्च एतत्प्रपञ्चद्वयमस्माभिरेव भासते । तत्र बाह्यप्रपञ्चः कथं भासत इत्युक्ते ब्रूमः । पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशा इति शब्दस्पर्शरूपरसगन्धा इति अपञ्चीकृतभूतानीति ब्रह्माण्डमिति चतुर्वंशभुवनानीति चतुर्विधभूतग्रामा इति एतेषां कारणरूपा मायैत्येवं विविधनाम-
रूपगुणधर्मविकारशक्त्याश्रयीभूतबाह्यसर्वप्रपञ्चोऽस्माभिः ज्ञायत इति ज्ञात इति ज्ञातबाह्यप्रपञ्चाना-
मस्माकं बाह्यसमस्तप्रपञ्चावभासकत्वं सिद्धमेव । आन्तरप्रपञ्चावभासकत्वं कथमिति ब्रूमः । अज्ञानमिति अन्नमयकोश इति प्राणमयकोश इति मनोमयकोश इति विज्ञानमयकोश इति आनन्द-
मयकोश इति स्थूलसूक्ष्मकारणशरीराणीति षड्भावविकारा इति षड्धर्मय इति ज्ञानेन्द्रियाणीति कर्मेन्द्रियाणीति च प्राणादिपञ्चकमिति अन्तःकरणचतुष्टयमिति सङ्कल्पाध्यवसायाभिमानावधारणानीति जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तय इति अवस्थान्यापारा इति अवस्थावानिति समाधिमूर्छे इति मनोवाक्काया इति कामक्रोधलोभमोहमदमात्सर्याणीति अष्टपाशा इति नित्यानित्यवस्तुविवेक इति इहाऽमुत्रार्थफल-
भोगविरागा इति शमादिषट्कसम्पत्तिरिति मुमुक्षुत्वमिति सात्त्विकराजसतामसगुणा इति सुखदुःखे इति ज्ञानाज्ञाने इति मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षा इति यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारध्यानधारणा-
समाध्यष्टाङ्गयोगा इति प्रत्यक्षानुमानोपमानशब्दाद्युपलब्धय इति रोमा इति आरोग्यमित्येवं विविध-
नामरूपगुणधर्मविकारशक्त्याश्रयीभूतान्तरप्रपञ्चः सर्वोऽप्यस्माभिर्ज्ञायते ।

आन्तरप्रपञ्चेन तु वयं न ज्ञायामहे । तथा च समस्तान्तरप्रपञ्चानामस्माकमान्तर्-
सर्वप्रपञ्चावभासकत्वम् सिद्धत्वादस्मात्वारोपितसमस्तप्रपञ्चावभासकत्वं साधनान्तरनैरपेक्ष्येण
सिद्धम् ।

ननु मनसा खलु सर्वपदार्थां गृह्यते । वयमपि मनसैव भासामहे । कथं साधनान्तर-
बोधेनैव स्वप्रकाशत्वं सर्वपदार्थावभासकत्वं चास्माकं सिद्धयेदिति चेद्ब्रूमः । मनसस्तावत्
प्रकाशदुःखविनिर्वाणालित्वेन, साधयवत्वेन, परिच्छिन्नत्वेन, दृश्यत्वेन, भूतकार्यत्वेन च
निरूपितमेतत्, ननु चेतनस्त्वम् । तादृशजडीभूतं मनः कमपि पदार्थं प्रकाशयितुं नार्हति ।
किञ्चात्मैव सर्वोऽपि सर्वपदार्थानपि भासयति । तत्र मनः पुनरुपाधिमात्रं । तत्कथमित्युक्ते
दृष्टान्तपूर्वकं ब्रूमः । दीपस्थाल्यां तैलेनाद्रां वर्तिः स्वयमप्रकाशमाना सती तत्तैलादिकमपि यथा न
प्रकाशयति । अग्निरेजस्तु तादृशवर्तिरूपोपाधिमा संगम्य साधनान्तरनिरपेक्षं स्वयं विशेषेण
प्रकाशमानं सन् तां वर्तिं तत्तैलं तां स्थालीमपि समीपस्थपदार्थानपि भासयति । अन्तःकरणवृत्तिं
स्वात्मा निरुपाधिक एव जानाति । आत्मस्वरूपत्वादस्माकं साधनान्तरनिरपेक्षं स्वयंप्रकाशरूपाणां
सर्वपदार्थावभासकत्वं सिद्धमित्यस्माकं चित्स्वरूपत्वं सिद्धमेव ।

तथाऽऽत्मनः आनन्दस्वरूपत्वं कथमिति चेद्ब्रूमः — नित्यं निरुपाधिकं निरतिशयं
यत्सुखं स आनन्दः । अस्यार्थः, स्वकचन्दनादिना अनुत्पन्नं सर्वोत्कृष्टं सर्वदुःखनिवर्तकं नित्यं
यत्सुखं स आनन्द इत्यर्थः । यमानन्दं समस्तप्राणिनोऽपि सुषुप्तिकाले अनुभवन्ति । तदेदं
लक्षणमस्ति । ननु सुषुप्तिकाले आनन्दे सति एतल्लक्षणमुपपादनीयम् । तदानीमानन्द एव नास्ति ।
किन्तु दुःखाभावमात्रम् । तस्मात् तदाऽऽनन्दाभावेन निरुपाधिकनित्यनिरतिशयसुखस्वरूपत्व-
लक्षणं कुतस्संभवेदिति चेदुच्यते । सुप्तः पुरुषः सुषुप्तिकाले सुखं नानुभवतीति चेत् सुषुप्त्यवस्थातः
उत्थितेन तेन 'अहं सुखमस्वाप्सामि'ति न व्यवहर्तव्यम् । किन्तु दुःखित एव स्थित इति
वक्तव्यम् । तथा तु नोच्यते । तस्मात्सुषुप्तिकाले सर्वप्राणिनोप्येकमानन्दमनुभवन्त्येव । तत्रानन्दे
निरुपाधिकनिरतिशयसुखस्वरूपत्वरूपलक्षणमस्त्येव । तत्सुखस्य निरुपाधिकत्वमस्त्येव । तर्हि निरति-
शयत्वं कथमिति चेदुच्यते ।

समस्तविषयजन्यानां सुखानां मध्ये परमोत्कृष्टे स्त्रीसम्भोगसुखेऽपि विरसत्वं प्राप्य
तत्सुखमपहाय समस्तप्राणिनामपि प्रतिदिनं सुषुप्तिमुखस्यापेक्षणात्तत्सुखविघ्नकारिणां शिक्षणाच्च
सुषुप्तिमुखस्य एतावदिति ज्ञायमानानामाध्यात्मिकाधिदैविकाधिभौतिकसमस्तदुःखानां निवर्तकतया
च तस्य निरतिशयत्वमस्त्येव । तर्हि तत्सुखस्य नित्यत्वमपि कथमिति चेदुच्यते । जाग्रत्स्वप्नयोः
समस्तविषयसुखानि यथाऽनेकरूपाण्यनुभूयन्ते ; तद्वत् सुषुप्तिमुखमनेकरूपं नानुभूयते । किन्तु
प्रतिसुषुप्ति एकरूपमेवानुभूयते इति तत्सुषुप्तिमुखस्य नित्यत्वमस्त्येव । ननु सुषुप्तिमुखस्य नित्यत्वे
जाग्रत्स्वप्नयोरेषा ज्ञायमानता स्यात् । न ज्ञायते हि । तस्मात्तस्य नित्यत्वं कथमिति चेद्ब्रूमः ।
सुषुप्तिमुखस्य नित्यत्वेऽपि दुःखरूपदेहेन्द्रियादिसम्पर्कशक्तसुखं जाग्रत्स्वप्नयोस्तिरोहितमास्ते ।
तस्मात्तस्य नित्यत्वमिति चेदुच्यते ।

ननु कार्यभूतदेहेन्द्रियादिभिस्तत्कारणभूतात्मसुखस्य कथं तिरोधानं घटेतेति चेदत्र वदामः । अग्नेः प्रकाशस्वरूपत्वस्य स्वतस्सिद्धत्वेऽपि स्वकार्यभूतधूमसम्पर्कवशात्तत्प्रकाशस्य यथा तिरोधानं जायते, यथा च आदित्यस्य प्रकाशरूपत्वे स्वतस्सिद्धेऽपि स्वकार्यभूतमेघैस्तिरोधानं यथा वर्तते, तथैवात्मनः सुखरूपत्वस्य सर्वदा स्वतस्सिद्धत्वेऽपि आत्मकार्यभूतदेहेन्द्रियादिसम्पर्कमहिम्ना जाग्रत्स्वप्नयोस्तत्सुखस्य तिरोधानं युज्यते । बहिर्मुखस्य एतत्सुखमिति जाग्रत्स्वप्नयोरज्ञानेऽपि अन्तर्मुखस्य सर्वदा भासत एव । तस्मादेतत्सुषुप्तिमुखस्य कालत्रयेऽपि विद्यमानतया च नित्यत्वं, निरुपाधिकत्वं, निरतिशयत्वं च सर्वदा सिद्धमेव ।

एतद्विचार्य किं फलमित्युक्ते उक्तसद्रूपत्वं, चिद्रूपत्वं, आनन्दरूपत्वं चास्मासु सिद्धमिति । तादृशसच्चिदानन्दरूपः आत्मा वयमेवेति दृढनिश्चयो जायते । तदेवाऽस्य विचारस्य फलम् । सच्चिदानन्दलक्षणसंग्रहश्लोकाः —

केनाप्यबाधितत्वेन त्रिकालेऽप्येकरूपतः ।

विद्यमानत्वमस्येतत् सद्रूपत्वं सदात्मनः ॥

स्वारोपिताशेषपदार्थभासक-

त्वमात्मनस्साधनमन्तरेण यत् ।

वदन्ति वेदान्तविदो हि तां स्वयं-

प्रकाशमानस्य तु चित्स्वरूपताम् ॥

निरुपाधिकस्य नित्यं यत्सुप्रौ सर्वसुखात्परम् ।

सुखरूपत्वमस्येतदानन्दत्वं सदात्मनः ॥

एवं विविच्य यो विद्यात्सच्चिदानन्दरूपताम् ।

स सर्ववेद्यसौ विद्वान् स मुक्तस्त च पण्डितः ॥

इति पञ्चमं प्रकरणम् ॥

अखण्डत्वं सदा सच्चिदानन्दानां यथा भवेत् ।

भिन्नवद्गुणवद्भासमानानां वर्ण्यते तथा ॥

प्रवृत्ता आत्मनस्सच्चिदानन्दरूपा निरूपिताः । इदानीं सच्चिदानन्दस्वरूपस्यात्मन अखण्डत्वं निरूप्यते । कालतो देशतो वस्तुतः परिच्छेदशून्यत्वमखण्डत्वम् । किमर्थं विशेषणत्रयं, एकेन द्वाभ्यामव्यमित्युक्ते, नालम् । आत्मनः देशतः अपरिच्छिन्नत्वमेवाखण्डत्वमित्युक्ते

आकाशस्याऽपि व्यापकत्वेन, तस्याऽऽकाशस्य देशतः अपरिच्छिन्नत्वमस्ति । तस्मादाकाशस्याऽपि अखण्डत्वं सिद्धयति । अतः आकाशस्याखण्डत्वनिवारणार्थं कालतोऽप्यपरिच्छिन्नत्वमखण्डत्वमिति वक्तव्यम् । आकाशस्य कालतः परिच्छिन्नत्वमस्ति । उत्पत्तिविनाशवत्त्वादपरिच्छिन्नत्वं नास्ति । अतः कालतः अपरिच्छिन्नमिति द्वितीयं विशेषणमप्यपेक्षणीयम् । तस्माद्विशेषणद्वयादात्मनः अखण्डत्वं सिद्धयति वेत्युक्ते कालस्य विभुत्वाद्देशतः अपरिच्छिन्नत्वेन च स्वेन स्वस्य परिच्छिन्नत्वानुपपत्तावपि कालः कालत्वेन विद्यते । अतः कालस्याऽखण्डत्वं सिद्धयति । तस्मात्तन्निराकरणार्थं वस्तुतः अपरिच्छिन्नत्वमिति तृतीयं विशेषणमपेक्षणीयम् । (कालस्य वस्तुतः परिच्छिन्नत्वं नः स्तीत्युक्ते) कालस्याकाशादिव्यतिरिक्तत्वेन परिच्छिन्नत्वादपरिच्छिन्नत्वं नास्ति । तस्मादात्मव्यतिरिक्तस्य त्रिविधपरिच्छेदशून्यत्वरूपाखण्डत्वं नास्ति ।

ननु अहमस्मिन्देशे वर्ते, देशान्तरे नास्मीति देशतः, अधुना वर्ते, कालान्तरे न भविष्यामीति कालतश्च, अहं पृथिव्यादिभिन्न इति वस्तुतश्च परिच्छेदस्य विद्यमानत्वात्कथमात्मनः अपरिच्छिन्नत्वं ? इति चेन्न, अयमनुभवो देहादिकृतः । तन्निष्ठः आत्मन्यारोप्यते । तस्माद्देहादिव्यतिरिक्तस्यात्मनः त्रिविधपरिच्छेदशून्यत्वमुपपद्यते ।

तर्हि आत्मनः देशतः अपरिच्छिन्नत्वं कथमित्युक्ते घटस्सन्, कुड्यं सत्, कुसूलस्सन्, पृथिवी सती, इत्येवंरूपेण भूतभौतिकसमस्तपञ्चेषु सद्रूपस्याऽऽत्मनः सर्वत्रानुभूतत्वेन आत्मा व्यापक एव । तस्माद्व्यापकस्यात्मनः देशतः अपरिच्छिन्नत्वं विद्यते । कालतः अपरिच्छिन्नत्वं कथमित्युक्ते आत्मनः अनादित्वेन विद्यमानत्वेन, भूतकाले परिच्छिन्नत्वं नास्ति । नित्यत्वेन विद्यमानत्वान्, भविष्यत्काले परिच्छिन्नत्वं नास्ति । देहादिव्यतिरिक्तत्वेन विद्यमानत्वान्, वर्तमानकालेऽपि परिच्छिन्नत्वं नास्ति । आत्मनः वस्तुतः अपरिच्छिन्नत्वं कथमित्युक्ते सर्वात्मकत्वेन विद्यमानत्वान्, परिच्छिन्नत्वं नास्ति ।

वस्तुत्वं नाम तद्वस्तु सजातीयविजातीयस्वगतमिति त्रिविकारेण वर्तते । तत्कथमित्युक्ते दृष्टान्तपुरस्सरेण प्रतिपाद्यते । स दृष्टान्तः को वेत्युक्ते आह — वृक्षस्य वृक्षान्तरं सजातीयम्, शिलादिकं विजातीयम्, स्वगतं पत्रपुष्पादिकं यथा, तथाऽऽत्मनः सजातीयविजातीयस्वगतभेदो नास्ति । एतत्त्रितयाऽसम्भवात् आत्मनः सजातीयभेदो नास्त्येव ।

ननु तर्हि घटस्सन्, कुड्यं सत्, कुसूलस्सन्, देवदत्तात्मा यज्ञदत्तात्मा चैत्रात्मेति सजातीयभेदोऽपि, पृथिव्याद्यपि घटकुड्यकुसूलाद्यपि विजातीयोऽपि विजातीयभेदोऽपि, इच्छाद्वेषसुखदुःखसत्त्वरजस्तमांसि इत्यपि स्वगतोऽपि स्वगतादिभेदोऽपि, आत्मनः विद्यत इति

सजातीयादितद्भेदश्च आत्मनः नास्तीति कथमुच्यत इति चेदात्मनः सजातीयादिभेद उपाधिप्राप्तः परमार्थतो विचार्यमाणे सजातीयादिभेदो नास्त्येवेति वक्तव्यम् । अतः आत्मनः सजातीयादिभेदः कथं नास्तीत्युक्ते दृष्टान्तमुखेन निरूप्यते ।

एक एवाकाशः घटकुड्यकुसूलवनवृक्षाशुपाधिभिर्घटाकाशः, मटकाशः कुड्यकाशः, कुसूलाकाशः, वनाकाशः, वृक्षाकाश इत्यपि यथा अनेकधा व्यवहियते ; तथैवाऽत्माऽपि इच्छाऽधीनशरीरोपाधिभिर्देवदत्तो यज्ञदत्त इत्यनेकविधः प्रतीयते । परमार्थतो विचार्यमाणे आकाशादिवत्सजातीयभेदो नास्ति । विजातीयभेदः कथं नास्तीत्युक्ते, सद्रूपस्यात्मनः विजातीयः असद्रूपप्रपञ्चः । तस्य प्रपञ्चस्यासद्रूपत्वेन शशविषाणवन्ध्यापुत्रगगनाऽऽविन्दस्येव विजातीयाद्भेदो नास्त्येव । स्वगतभेदः कथं नास्तीत्युक्ते इच्छाद्वेषादीनामन्तःकरणनिष्ठत्वेन प्रतीयमानत्वादात्मगुणा न भवन्ति । अतस्सच्चिदानन्दमात्रस्वरूपस्याऽऽत्मनः स्वगतभेदोऽपि नास्त्येव ।

नन्वेवं च सति सच्चिदानन्दा अभिन्नाश्चेदात्मनो भेदो नास्ति । सच्चिदानन्दानां भिन्नावेन आत्मा स्वगतद्विन्न एव । अत्र सच्चिदानन्द इति शब्दार्थभेदयोस्मत्त्वात् हस्तकरपाणिशब्दवत् तेषां पर्यायशब्दत्वाभावात् सच्चिदानन्दानामेकार्थता कथमुपपद्यते ? इति चेदुपपद्यत एव । तद्यथा दृष्टान्तपूर्वकं निरूप्यते । दीपस्य रोहितः कृष्णः प्रकाश इति नामशब्दाः शब्दार्थाभ्यां भिन्ना इव व्यवहियमाणा अपि पर्यायशब्दा एव, हस्तकरपाणिशब्दा इव केवलपर्यायशब्दा न भवन्ति । किन्तु दीपस्य स्वरूपविशेषनिषादकाः पर्यायशब्दाः । अतस्तेषां रोहितोष्णप्रकाशादीनां दीपस्य स्वरूपत्वेन सत्त्वेन एव रोहितोष्णप्रकाशा यथा परस्परभिन्ना न भवन्ति तथैव सच्चिदानन्दाः शब्देन अर्थेन च भिन्ना इव व्यवहृता अपि आत्मस्वरूपत्वेन सत्त्वात्तेषां सच्चिदानन्दानां परस्परभेदो नास्त्येव ।

नन्वेवं चेत्सच्चिदानन्दानां भेदाभावात् श्रुत्या 'आत्मा सद्रूपः' इत्येव वक्तव्यः । एवमनुक्त्वा चिद्रूपः आनन्दरूपः इति च किमर्थमुच्यत इति चेत् — वक्तव्यमेव । तद्यथा एवं षडंगत्वादश्रुतसच्चिदानन्दभेदवचने तात्पर्यं नास्ति । किन्त्वात्मनिष्ठमत्वं असज्जगन्निष्ठत्वेन, आत्मनिष्ठचित्त्वं जडबुध्यादिनिष्ठत्वेन, आत्मनिष्ठ आनन्दः दुःखरूपपुत्रभार्यादिनिष्ठत्वेन च प्रतीयते । जगन्निष्ठसद्रूपत्वं बुध्यादिनिष्ठजडरूपत्वं पुत्रभार्यादिनिष्ठदुःखरूपत्वं च, "अहं नश्ये, अहं जडः, अहं दुःखी" इत्यात्मनिष्ठत्वेन प्रतीयत इत्येतादृशविपरीतभ्रान्तिनिवारणाय श्रुत्या आत्मा, सद्रूपश्चिद्रूप आनन्दरूप इत्युच्यते । आत्मस्वरूपसच्चिदानन्दानामन्योन्यभेदवचने श्रुतेस्तात्पर्यं नास्ति ।

किञ्च , सर्वेऽपि वादिनः आत्मा जडस्वरूप इत्यङ्गीकृत्य आत्मनः सत्त्वं धर्म इति , चित्सुखं गुणाः इत्युक्तवन्तस्तेषां मतनिराकरणार्थमात्मा साक्षिदानन्दस्वरूप इति श्रुतिर्वदति । अतः सदेव चित् , चिदेव आनन्द इति सिद्धयति । युक्त्या न सिद्धयतीति चेत्सिद्धयत्येव । तद्यथेत्युक्ते आह — सत् स्वेनैव भासते अन्येन वा भासते इत्युक्ते स्वेनैव भासते इति वक्तव्यम् । एव चेत्यदेव चिदिति सिद्धयति । अन्येन भासत इति चेत् सद्विलक्षणेन भासते वा उत सदन्तरेण वा इति शङ्कायां सत्यां , सद्विलक्षणेन भासत इति वक्तुं न युक्तम् । एवं चेदसता शशविषाणादिना च सन्तः घटादयो भासन्त'म् । तथा न भामन्ते खलु । अतस्सद्विलक्षणेन असत्पपञ्चेन सत् भासत इति वक्तुं न शक्यम् । तर्हि सदन्तरेण भासत इत्युक्ते , तच्च सदन्तरं स्वयं भासमानं सत् भासयति वा स्वयमभासमानं भासयति वेति चेत् स्वयमभासमानं सत् तद्भासयितुममर्थम् । तस्मात्स्वयं भासमानं सत् अन्यद्भासयितुं शक्तं तत्सदन्तरं स्वतो भासमानं सत् तद्भासयति वा उत स्वयमन्येन सदन्तरेण भास्यमानं सत् तद्भासयति वा ? इति चेत्स्वयमन्येन सदन्तरेण भास्यमानं सत् तद्भासयतीत्युक्तं चेत्तत्र केन भास्यत इत्यनवस्थादाषः स्यात् । अतस्तत्सदन्तरं स्वयं स्वतः भासमानं सत् तद्भासयतीति वक्तव्यम् । अतो वेदान्तेषु सत्ताद्वयस्याभावान् यत्सत्स्वयं स्वतो भाति तस्य सत एव चित्त्वं सिद्धयति । एवंप्रकारेण सतश्चित्सिद्धिः ।

तस्य चिद्रूपस्य सतः आनन्दरूपत्वं कथं सिद्धयतीत्युक्ते , सिद्धयत्येव । तत्कथमित्युक्ते , तस्य चिद्रूपस्य सतः सद्वितीयत्वं सदन्तरेण प्राप्यते उत सद्विलक्षणेन प्राप्यते वा इति चेत्सत उपाधिं विना स्वतः सदन्तरं विना च विद्यमानवात्सतस्सदन्तरेण सद्वितीयत्वं प्राप्तव्यमिति न वक्तव्यम् । तर्हि सद्विलक्षणेन स्वतस्सद्वितीयत्वमागच्छतीत्युक्ते , सद्विलक्षणं नाम रज्जुसर्पवदसदिति तेन सद्विलक्षणेन चिद्रूपस्य सतः सद्वितीयत्वं वक्तुं न शक्यत एव । अतस्सतः सदन्तरं सद्विलक्षणं विना सद्वितीयत्वसम्पादकपदार्थान्तराभावादस्य चिद्रूपस्य सत अद्वितीयत्वं सिद्धयत्येव ।

एवंप्रकारेण युक्त्या च सदेव चित् , चिदेवानन्द इति सिद्धयति । तर्हि श्रुति-युक्तिभ्यां हि सिद्धम् । अनुभवेन न सिद्धयति इति चेदनुभवेनाऽपि सिद्धमेव । तत्कथमित्युक्ते सुषुप्तौ सर्वप्राणिभिश्च एवं सुखमनुभूयते । तत्सुखं जाग्रत्स्वप्नयोः भासमानविषय-सुखमिव नानारूपेणाऽविद्यमानं सत् स्वस्मिन्नारोपितसकलपदार्थान्भासयति । तेन तत्सुखस्य चिद्रूपत्वमस्ति । तर्हि तत्सुखस्य स्वतो भासमानत्वं स्वस्मिन्नारोपितसर्वपदार्थान्भासकत्वं च कथमिति चेदुच्यते । सुषुप्तः पुरुषः सुखमहं सुप्तोऽस्मि । न किमपि जानामि इत्युत्थाय

कथयन् किमपि सुखमज्ञानं च स्मरति । तच्च स्मरणमनुभवमन्तरा न घटत इति सुषुप्तौ सुखाऽज्ञाने अनुभूयेते इति वक्तव्यम् । तत्र तादृशसुखस्य आत्मस्वरूपत्वेन सुखमनुभूयत इत्येतन्मोहः । किन्तु अज्ञानमात्रमनुभूयते । एतदनुभूयमानमज्ञानं केन भातीत्युक्ते सुषुप्त्यवस्थायां प्रकाशसाधनीभवादित्यचन्द्रनक्षत्रविशुद्धाह्निचक्षुरादीनामभावेन केवलसुखस्य तदानीं विद्यमानतया तेनैवाऽज्ञानं भास्यते ।

ननु सुखस्य अज्ञानावभासकत्ववदज्ञानस्याऽपि सुखावभासकत्वमस्तीति चेन्न, अज्ञानस्य जडतया तस्य सुखावभासकत्वं दूततोऽपास्तम् । तर्हि तादृशं सुखं स्वयं भासमानं सन् अज्ञानं भासयति ? उत अभासमानमेवाऽज्ञानं भासयतीत्युक्ते, अभासमानं सदज्ञानं भासयितुं नार्हति । किन्तु स्वयं भासमानमेव तत्सुखमज्ञानं भासयति । तादृशाऽज्ञाने सकलप्रपञ्चम्यापि लीनत्वेनाऽज्ञानावभासनादेव तत्सुखस्य सर्वपदार्थावभासकत्वं सिद्धयति । इदमेवाऽत्मनः सर्वज्ञत्वम् । तस्मात् सुषुप्तौ सद्रूपस्य सुखस्य चिद्रूपत्वं सिद्धम् ।

तर्हि तादृशसुखस्य आनन्दरूपत्वं कथमिति चेदुच्यते । निरुपाधिकनिरतिशय-सुखस्वरूपतया तत्सुखस्य आनन्दरूपत्वं सिद्धमेव । तस्मादनुभवेनाऽपि सदेव चित्, चिदेव आनन्द इति सिद्धम् । तस्मात्सच्चिदानन्दानामात्मस्वरूपतया तैरात्मनः स्वगतभेदो नास्ति । आत्मनो विजातीयवस्तुनोऽसत्तया तादृशमद्रूपदेहेन्द्रियादिप्रपञ्चेन विजातीयभेदोऽपि नास्ति । एवं चात्मनः सर्वव्यापकतया सजातीयविजातीयस्वगतभेदवस्तुभ्यः परिच्छेदो नास्ति । आत्मनो विभुत्वाद्देशतः पारिच्छेदाभावः । नित्यत्वात्कालतः पारिच्छेदो नास्ति । सर्वात्मकत्वाद्द्वस्तुतः पारिच्छेदो नास्तीत्येवं त्रिविधपारिच्छेदशून्यत्वात्सच्चिदानन्दस्वरूपस्यात्मनः अखण्डत्वं सिद्धयति ।

तस्यैतद्विचारस्य किं फलमित्युक्ते लोके प्राणिनां देह एवाऽहमस्मीति यथा दृढनिश्चयो वर्तते तथैतद्विचारेण नाहं देहः, किन्तु अखण्डसच्चिदानन्दस्वरूपात्मैवाहमस्मीति दृढनिश्चयो भवति । तदेवाऽस्य विचारस्य फलम् । एवमात्मानात्मस्वरूपं विचार्य तादृशात्मैवाहमस्मीति यो जानाति स जन्ममरणपरम्परारूपसंसारान्मुक्तो भवति । स एव कृतकृत्यः, स एव परिपूर्णं ब्रह्मेति सकलश्रुतिस्मृतीतिहासपुराणतात्पर्यकश्रीमदाचार्यस्वामिवचनानि जयन्ति । अस्मिन्नर्थे संशयो नास्ति । तस्मान्मुमुक्षुणा सर्वप्रकारेणात्मानात्मविचार पक्व कर्तव्यः ।

इति षष्ठं प्रकरणम् ॥

अथ देहेन्द्रियादीनामात्मनश्च बलक्षणं निरूप्यते । देहेन्द्रियादयः अनित्याः, आत्मा नित्यः । देहेन्द्रियादयः अशुद्धाः, आत्मा शुद्धः । देहेन्द्रियादयो जडरूपाः, आत्मा चिद्रूपः । देहेन्द्रियादयः दुःखरूपाः, आत्मा सुखरूपः । देहादयः दृश्याः, आत्मा अदृश्यः । देहेन्द्रियादयः सविकाराः, आत्मा निर्विकारः । देहादयो नानारूपाः, आत्मा तु एकरूपः । देहेन्द्रियादयः सापेक्षप्रकाशाः, आत्मा निरपेक्षप्रकाशः । देहेन्द्रियादयः परिच्छिन्नाः, आत्मा तु अपरिच्छिन्नः । देहेन्द्रियादयः सकम्पाः, आत्मा निष्कम्पः । देहादयः आधेयाः, आत्मा तु आधारः । देहादयः सावयवाः, आत्मा निरवयवः । देहेन्द्रियादयः प्रकाश्याः, आत्मा प्रकाशकः । देहादयः आद्यन्तसहिताः, आत्मा तु आद्यन्तरहितः । देहेन्द्रियादयः सजातीय-विजातीयस्वगतभेदसहिताः, आत्मा सजातीयविजातीयस्वगतभेदरहितः । देहादयः कार्यं, आत्मा कारणम् । देहेन्द्रियादयो गुणवन्तः, आत्मा निर्गुणः । एवं देहेन्द्रियादीनामात्मनश्च बलक्षणं विचार्य तादृशात्मैवाहमस्मीति यो जानाति स एव मुक्तः, स एव मुक्तः ।

इति सप्तमं प्रकरणम् ।

॥ विवेकसारसंग्रहस्तमाप्तः ॥

हरिः ओं । शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः । ओं । श्रीरामकटाक्षं परिपूर्णम् ॥

—०—

*दरु ।

सख्याभ्येति सहितेन्दुमती ।

साऽखिलशुभनिधिरत्र ॥

सदलङ्कारा सरसाकारा

सादरमम्बुजवयत्रा ॥

॥ सख्या ॥

सकलगुणाढ्या साधुजनेढ्या ।

अकलितसुकृतदुगापा ॥

मदगजगमना महिमास्थानं ।

मदनवधूसमरूपा ॥

॥ सख्या ॥

इन्दु० — सखि, इत एव निर्वर्तितयन्त्रवेधनस्त मनोरथबलभस्तातसमीपे वर्तते । तस्मान्न पारयामि लज्जया तत्समीपमपि गन्तुम् ।

कला० — सखि, स्थाने खलु ते लज्जा इदानीं यन्त्रवेधननिश्चिते तस्मिन् पतौ ।

इन्दु० — (लज्जावनतमुखी तातसमीपमुपसृत्य) तात, प्रणमामि । (इति तथा करोति ।)

विदर्भ० — वत्से अभिमतभर्तृगा भव ।

इन्दु० — (वसिष्ठादीन् प्रणमति ।)

वसिष्ठः — पतिकुलनन्दिनी भूयाः ।

नारदः — सदानन्दनिर्भरा भव ।

रघुः — सञ्छीलवती भूयाः ।

इन्दु० — (तातमुखमात्रेक्यति ।)

विदर्भ० — वत्से, किं बिलम्बसे । निर्वर्तितयन्त्रवेधनः खल्वयं रघुनन्दनः ।

इन्दु० — (सखीमात्रेक्यति ।)

कला० — (अतिविचित्रतरां मालामिन्दुमतीहस्ते ददाति ।)

इन्दु० — (मालां कराभ्यां गृहीत्वा सखीलं रघुनन्दनसमीपमुपसर्पति ।)

रघुन० — (इन्दुमतीं विज्ञेय सौख्यम्) वयस्य, इतस्तावत् ।

* This is merely a repetition of the Daru on page 27.

नीलाब्जविशालाक्ष्यनुकूला मम चित्तं
 फालान्तिकलोलालकजाला मदयन्ती ।
 सा लाल्यमुशीला खलु तालाभकुचैषा
 बाला धृतमाला गजलीलानिधिरेति ॥ ७३ ॥

कीर्ति० — वयस्य,

प्रथममपि कटाक्षस्तोमनीलाब्जमाला-
 ततिपरिकलितेऽपि प्रीतितस्तेऽत्र कण्ठे ।
 पुनरपि ^१ दयितैषान्यन्मधूकस्रजं सा
 कलयतु नमय त्वं सादरं मौलिमाशु ॥ ७५ ॥

रघुन० — (मौलिमवनमयति ।)

इन्दु० — (भुजावुन्नम्य रघुनन्दनकण्ठे सादरं मालाभाकलयति ।)

रघुन० — (निर्वर्ण्य) एषा हि

कुचकुम्भनुन्नमिचयं हस्तावुन्नम्य सादरं मालाम् ।
 मम कण्ठे कलयन्ती प्रिया किमप्यद्य कौतुकं तनुते ॥ ७६ ॥

नारदः — (आकाशे निरीक्ष्य, सार्धर्यम् रघुविदर्भौ प्रति)

खे कुर्वन्ति च पुष्पवर्षममरा वां वत्सयोरुत्सवे
 रम्भाद्यप्सरसां गणो वितनुते नृत्तं मनोज्ञं परम् ।
 गन्धर्वाः खलु वादयन्ति कुतुकात् मेर्यादिवाद्यान्यलं
 घुष्यन्मदलतालवेणुमधुरं गायन्त्यमी किन्नराः ॥ ७७ ॥

वसिष्ठः — विदर्भराज, किमिति विलम्बयते । अस्मिन्नेव शुभमुहूर्ते भवतु वत्सयोः पाणिग्रहण-
 महोत्सवोऽपि ।

विदर्भ० — भवद्भयो यथा रोचते ।

(नेपथ्ये)

नानादेशनिवासिनस्तु नृपतीनस्मान् भृशं मानिनः
 संराजद्विभवान् स्वयंवरमिपादत्रानयंस्त्वं वृथा ।
 दर्पेणाद्य विदर्भ भूर्यजमिमं सम्मानयन् दुर्मते
 किं वेत्थं परिहासमद्य कुरुषे नो विक्रमं चाबिदन् ॥ ७८ ॥

(सर्वे आकर्णयन्ति ।)

विदर्भ० — अहो यन्त्रवेधनाशक्तानामपि रघुनन्दनसम्मानजनितामर्षाणां नृपापशदानामीर्ष्या !

वसिष्ठः — कीदृशं तावत्तेषां विक्रमम् ?

रघुः — इदानीं यन्त्रवेधने तत्स्पष्टमभूत्किल ।

रघुन० — (अपवार्य) वयस्य किं मामजमिति परिहसन्त्येते आत्मानभिज्ञाः ?

कीर्ति० — क्षणं मर्षय । उपरि तावद्विलोकयावः ।

(पुनर्नेपथ्ये)

अस्मद्दोर्दण्डखेलद्दृढतरवरकोदण्डनिर्यत्ननिर्यत्

काण्डैरुदण्डविद्विण्मदकरटिघटाखण्डनेऽतिप्रचण्डैः ।

भिन्नस्साकं विदर्भं द्रुतमुपगतशुक्लसिन्धुभिर्वन्धुभिस्त्वं

पश्येदानीं पटुत्वं न इह किमधुना यन्त्रसंवेधनेन ॥ ७९ ॥

किंच —

किं वा नो जग्तेन चाद्य भवताऽशक्तेन युद्ध्वा यशो

यो मत्तो ज्ञपयन्त्रवेधक इति प्राप्ता प्रिया चेत्यलम् ।

आत्मानं कृतकृत्यमेव नितरां सम्मन्यतेऽस्मानिमान्

औद्धत्येन विलोकयन् रघुवदुःशास्यस्स एवाधुना ॥ ८० ॥

रघुः — अधमो जायते नृपवर्गः ।

विदर्भ० — (श्रुतिमभिनीय) अहो धनुष्टङ्कारः श्रूयते । युद्धमुपक्रान्तं राजवर्गेण । तदिदानीं नोपेक्षणीयोऽयम् । (इत्युत्थातुमिच्छति ।)

नारदः — महाराज, न युक्तं भवद्गमनम् । प्रेष्यतामयं रघुनन्दनः ।

विदर्भ० — बालः खल्वयम् ।

नारदः — अत एव हि विशेषः । (रघुनन्दनं प्रति) वत्स इतस्तावत् ।

रघुन० — इतोऽहम् । (इति सत्वरमुत्तिष्ठन्) आर्य अहमेव समस्तानपि प्रमत्तान् नृपान् क्षणेनैव निवारयामि । (इति सास्त्रः शरासनं निष्कारयन्नेव निष्क्रान्तः ।)

विदर्भ० — (विलोक्य, साश्चर्यम्)

वत्सस्योदग्रचापादविरलविगलचीक्षणशल्येपुजाल-

प्रोद्धिन्नानेकयोधावयवविगलितासृग्मसामांसखण्डान् ।

खात्वा खात्वा च दृष्यत्कदुरदितिशिवाकाककङ्काकुलेऽस्मिन्

युद्धे योद्ध्या क्षितीशाः क्षणमतिवर्त्तिनानेन सर्वेऽपि भिन्नाः ॥ ८१ ॥

नारदः — (विलोक्य) अयं हि—

पुनरपि बहुरोपादेत्य कुर्वन्तमेतं

भृशमपि खलु शस्त्राशस्त्रि युद्धं मरान्धम् ।

नृपगणमिह मथ्यन् मोहनास्त्रेण वत्सः

पटुमतिरतिवेगान्मोहयित्वाऽभ्युपैति ॥ ८२ ॥

(प्रविश्य)

रघुन० — दिष्ट्या ते पराजिताः ।

रघुः — वत्स, इत एहि ।

रघुन० — (तातसमीपमुपसर्पति ।)

रघुः — (सप्रणयं गाढमालिङ्ग्य, हस्तेन तदङ्गमभिमृशति ।)

वसिष्ठनारदौ — वत्स दिष्ट्या शत्रुजयेन वर्धसे ।

विदर्भराजः — अस्मत्पुतापूर्वपुण्यफलरूप रघूद्भव ।

धैर्यवीर्यनिधे द्विद्वन्निदमासनमास्यताम् ॥ ८३ ॥

(इत्यासनं ददत्, प्रतीहारिणं प्रति)

भद्रसेन, मद्वचनादुच्यतामस्मत्सचिवः —

“वत्सोद्वाहकृते परं वितनुतामत्यद्भुतं मण्डपं

सर्वत्रास्तु च कृष्णगुच्छकदलीस्तम्भादिभिश्शोभितम् ।

मदेहं शुभवाद्यघोषितमिदं विज्ञाप्यतां सत्वरं

वन्धोघस्तत्कलद्विजातिविदुषामोघश्च संपृज्यताम् ॥ ८४ ॥”

इति ।

प्रती० — यदेव आज्ञापयति ।

(इति निष्क्रम्य पुनः प्रविश्य)

देव सचिवो विज्ञापयति, सर्वं सन्नद्धमेवेति ।

विदर्भ० — (कलावतीं प्रति) अयि, वत्सा मे शीघ्रमलंक्रियताम् ।

कला० — यद्रेचते कार्यम् ।

विदर्भ० — (वसिष्ठमवलोकयति)

वसिष्ठः — रघुपत्नीपाल, क्रियतां वत्सस्य गोदानमङ्गलम् । तत्र तावत्सम्मान्यन्तां ब्राह्मणाः ।

रघुः — तथा (इति पुत्रेण सह निष्क्रम्य पुनः प्रविश्य) निर्वृत्तमिदानीं गोदानमङ्गलम् ।

अद्यतु -

ये ये द्विजाश्चाश्रितदक्षिणाशा-

स्स्युस्ते स्वकृत्येषु रता निकामम् ।

समस्तविद्याकुशलाश्च सर्वे-

ऽप्यायान्तु कामं क्रियते सपर्या ॥ ८५ ॥

(नेपथ्ये)

रे रे किं मामवमन्यसे ? मूर्खस्त्वमेव किमपि न जानासि ।

सर्वे — (श्रुत्वा) विदुषां कलह इव भाति ।

(पुनर्नेपथ्ये)

महाराज दीर्घायुर्भव । बहुदिनमारभ्य वयं भवत्कल्याणं प्रतीक्ष्य वर्तामहे ।

वसिष्ठः — सामान्यब्राह्मणानामयमालापः ।

(प्रविश्य)

प्रती० — देव, इतो बहिर्ब्राह्मणास्तिष्ठन्ति ।

रघुन० — प्रवेशयास्माकमनुग्रहाय त्वरितम् ।

प्रती० — तथा । (इति निष्क्रम्य पुनः प्रविश्य) महाराज, आगच्छन्ति ब्राह्मणाः ।

सूत्र० — ततः स्वस्तिवाचनाय बहवो विविधा ब्राह्मणाः प्रविशन्ति ।

दरु ।

विप्रसङ्ग एति विविधविषयतो दया-

सुप्रसन्नभूपसदसि - सुतरां त्वरया ॥

षेदविच्च विविधशास्त्रवेत्तापि परं
वादाय च मतिमान् स्तुतिवाक् च सादरं ॥
मलिनधीश्च डाम्भिकोऽपि मन्द ईर्ष्याया
कलितहृच्च कोपनोऽपि काञ्चनाशया ॥ १ ॥

सर्वे — (राजानमुपसृत्य) विजयतां महाराजः ।

रघुः — (साञ्जलिबन्धम्) उपविशन्तु भवन्तस्सर्वेऽपि ब्राह्मणाः ।

(सत्वरमन्योन्यघट्टितजानूरुजघनमुपविशन्ति ।)

(तार्किकौ विवदतः ।)

एकः — मूढ किमुच्यते 'किमपि न जानासि' इति ? अहं औत्तरः खलु । त्वमेव अज्ञो भवितुमर्हसि, दक्षिणाशाश्रयत्वात् ।

द्वितीयः — रे रे विज्ञमन्य, त्वयि च दक्षिणेच्छायास्सत्त्वाद् व्यभिचारः ।

एकः — अये मूर्ख, च्छलेन मयि व्यभिचारमारोपयसि । तव प्रकृतिरसाधुरेव । अतस्त्वयि प्रत्ययो नास्ति ।

रघुः — अये कोऽयमलीकपण्डितः प्रकृतिरसाधुः प्रत्ययो नास्तीति ।

वसिष्ठः — राजन्, अयं तु वैयाकरणः । साधुप्रकृतिप्रत्यया बहवस्सन्ति ।

द्वितीयः — रे रे मूढ, कथं तावदेतेषां सत्त्वं ब्रह्मभिन्नस्यासत्त्वात् ।

वसिष्ठः — अयं तावद्वैती ।

रघुः — (सहर्षाश्चर्यम्) शास्त्रप्रसङ्ग ईदृशः । (इति तान् यथोचितं संमानयति ।)

विद्वांसः — (साशीर्वादं प्रतिगृह्णन्ति ।)

ईर्ष्यालुः — सदाचारसंपन्ने मयि, कथमेते दुष्प्रतिग्रहकर्तारः शठाः पापिनः सम्मानमर्हन्ति ।

डाम्भिकः — रे कस्त्वं मूढ सदाचारसंपन्न इति वदसि ? शृणु तावत् —

स्नाने च सन्ध्याजपहोमपूजा-

स्वाध्याय एवापि च वैश्वदेवे ।

आतिथ्यकृत्येऽपि च सत्कथायां

को वा मदन्यो निरतोऽग्र लोके ॥ ८६ ॥

अहंकारी — अये कथं नाम तव सत्कृत्यनिरतत्वम् ? त्वं खलः खलु । तथा हि —

अस्नात एव तटिनीमुपगम्य भस्म-

लिप्तो जपन्निव निगृह्य करेण नासाम् ।

ध्यायन् परस्वहृतिरन्ध्रमतस्तु पूजां

सन्मण्डले सति करोष्यतिडम्भतस्त्वम् ॥ ८७ ॥

डाम्भिकः — छिड् मूर्ख ! अपसर ते स्वेदकणा मदङ्गानि दूष्येरन् ।

अहं० — अये ! किं मां प्रेष्यमिव अपसरेति धिक्करोषि ?

डाम्भिकः — कस्सन्देहः ?

अहं० — शृणु रे मूढ, पत्तने तक्रादिविक्रयणाय भार्यया प्रेषितोऽप्यहं तद्वचनं न श्रुतवान् ।

डाम्भिकः — (सोपहासम्) किं तद्वचनमपि न श्रुतम् । तर्हि त्वं पौरुषवानेव ।

अहं० — नो चेत्त्वमिवाहमपि स्त्रीजितः किम् ?

डाम्भिकः — किं मां सभायामपहससि, अनेन त्वां प्रहरिष्ये (इत्यासनं सक्रोधं गृह्णाति ।)

अहं० — (सरोषम्) मूर्ख, किमोजायसे । न त्वां मुञ्चामि ! (इति यज्ञोपवीतं कण्ठ आवेष्ट्य शिखां दृढं बध्नाति ।)

वसिष्ठः — किमत्रापि जातिचापल्येन मुधा कलहमातन्वाथे । (इति तौ निषार्य रघुमुख-मालोकयति ।)

रघुः — (तावपि यथोचितं मानयति ।)

मूर्खः — अहो अर्थान्धता ! अर्थाशास्त्रस्तुतिपरदिन्दारहितमपि मां न सम्मानयत्येषः ।

सर्वे — (हसन्ति)

रघुः — महाब्राह्मण, इदं तावद्धनबन्धनम् वोढुं शक्तिरस्ति चेद्गृहीत्वा गम्यताम् ।

मूर्खः — (सहर्षत्वरम्, धनबन्धनमुपसृत्य हस्ताभ्यां चालयति ।) अहो न चलत्येतत् । (परितो विलोक्य) कोऽसौ भोः ।

रघुः — ब्रह्मन् सहायेन न विभाव्यम् ।

मूर्खः — किं कर्तव्यम् । (इति यथाशक्ति विलोड्य उत्तरीयेण तदावेष्ट्य स्वकटिदेशे निबद्ध्य तत्पृष्ठतः कृत्वा किञ्चिदवनम्य बलात्कर्षति ।)

कौषेयः — (सत्वरमुपसृत्य) हे अनङ्गन्, कर्षय कर्षय । (इति सूचीकलिताग्रेण दण्डेन तज्जघन-देशमाविद्धयति ।)

(सर्वेऽपि हसन्ति ।)

मूर्खः — कस्त्वं मां बाधसे ?

कोपनः — मूर्ख, कस्मात्तवेदं धनं ? का वा विद्या त्वयेदानीं प्रकटीकृता ? (इति कर्पति सोऽपि कर्पति । एवमन्योन्यं द्विवदतः ।)

रघुः — मास्तु विवादः । युवयोरेवास्त्वेतत् ।

उभौ — (सहै राजानमभिनन्द्य गृहीतः)

चपलः — महाराज, महाराज, (इति रघुमभिधावति ।)

रघुः — इतस्तावत् कश्चित् पदस्खलनमप्यविगणयन्नेव त्वरितमुपसर्पति ।

वसिष्ठः — (विलोक्य) अहो चापह्यमस्य । एनं तावत्पृच्छामि । ब्राह्मण कस्त्वम् ?

ब्राह्मणः — चपलोऽहं नाम्ना ।

वसिष्ठः — कृत्यतश्चापि तथैव । भोः कुत तावद्रच्छसि ?

ब्राह्मणः — (सनिश्वासं प्रचलन्नेव) कुत्र तावदाता स रघुराजः ? (इत्यालोलनयनं सर्वत्र पश्यति ।)

रघुः — (सस्मितम्) ब्राह्मण इत इतः ।

ब्राह्मणः — (हस्ताबुध्नमप्य) विजयतां महाराजः ।

रघुः — (अञ्जलिं कृत्वा) ब्रह्मन्, किमर्थमियान् संरम्भः ? (इति तत्पादयोः स्खलनजनितव्रणं निर्दिश्य) किमेतत् ? (इति पृच्छति ।)

ब्राह्मणः — (सचमत्कारम्)

आशा दरिद्रता चोभे मम भार्ये पतिव्रते ।

तत्राद्या चतुरा चैतत् तच्छृङ्गारविचेष्टितम् ॥ ८८ ॥

सर्वेऽपि — सम्यगाह । (इति श्लाघयन्ति ।)

रघुः — साधु ! साधु ! (इति प्रशस्य तस्मै तद्वहनपरिमितं धनं ददाति ।)

चपलः — विजयी भव महाराज । (इति सत्वरं प्रतिगृह्य विदर्भराजं निर्दिश्य वसिष्ठं प्रति) किमयमेव विदर्भराजः ? (इति पृच्छति ।)

वसिष्ठः — अथ किम् ।

चपलः — (विदर्भमुपसृत्य, विजयतां महाराजः (इत्युक्त्वा) मम ... मम ... (इति दन्तान् बहिर्दर्शयति)

विदर्भराजः — ब्रह्मन्, किमपेक्षसे ?

ब्राह्मणः — पृथिवीकामुकोऽस्मि ।

विदर्भ० — (सस्मितम्) आशाकामुकस्य पृथिवीकामुकत्वे को विशेषः ? कियत्पृथिवीभागानपेक्षसे ?

ब्राह्मणः — मया प्रक्षिप्तोऽयं हस्तदण्डः यत्र पतति तावदवधिकान् ।

विदर्भ० — तर्हि प्रक्षिपेनम् ।

चपलः — (कञ्चामुत्तरीयं दृढं बद्ध्वा वेगेन दण्डं प्रक्षिपति ।)

सर्वे — (विलोक्य) अहो चारल्यानुसारिणी बलवत्ता च ब्राह्मणस्य, यदयं दण्डः क्रोशाधिके देशे पतितः ।

विदर्भ० — (सदृष्टम्) ब्रह्मन्, तावदवधि भूभागान् प्रतिगृह्णातु भवान् । (इति तस्य हस्ते उदकधारां मुञ्चति ।)

चपलः — (प्रतिगृह्णाति)

वसिष्ठः — अतिक्रामति मुहूर्तः ।

रघुः — (सर्वानागन्तुकब्राह्मणान् यथोचितं संभाव्य संज्ञापयति ।)

ब्राह्मणाः — स्वस्ति वोऽस्तु । (इति निष्क्रान्ताः ।)

कलावती — (विदर्भराजं प्रति) तात, अलंकृता मम सखी ।

विदर्भ० — तर्हि शीघ्रमानीयतां वत्सा ।

कला० — (इन्दुमतीं राजस्समीपमानयति ।)

विदर्भ० — (इन्दुमतीं प्रति) वत्से इत एहि ।

इन्दु० — (पितृसमीपमुपसरति ।)

रघुन० — (अपवार्यं वयस्य, एषा प्रिया ।

मृदुतरमनोज्ञगत्या चरणलसकूपुरारवेणापि ।

जितकूजत्कलहंसा भातीयं तातपार्श्वमायान्ती ॥ ८९ ॥

(इति सत्नेहं पश्यति ।)

विदर्भ० — (इन्दुमतीं प्रति) वत्से इतो ममाङ्क उपविश ।

इन्दु० — (तथा करोति ।)

विदर्भ० — (कसिष्ठं पश्यति ।)

वसिष्ठः — वत्स रघुनन्दन, इत इतः ।

रघुन० — (विदर्भराजसमीपे तिष्ठति ।)

विदर्भ० — (मनोज्ञतरवस्त्रभूषणाद्यैः रघुनन्दनं भूषयन् नारदमवलोकयति ।)

नारदः — राजन्, त्वरस्व तावत् ।

विदर्भ० — (प्रतीहारिणं प्रति) भद्रसेन, वाद्यकारास्त्वरितं मङ्गलवाद्यानि वादयन्तु ।

प्रतीहारी — तथा । (इति वाद्यकारानाज्ञापयति)

नारदः — (दिवि विलोक्य, सहर्षम्)

अतोल्लभन्मङ्गलवाद्यघोषं श्रुत्वा परं व्योम्नि सुरास्तहर्षम् ।

आरब्धतौर्यत्रिकमादरेण कामं वितन्वन्ति हि पुष्पवर्षम् ॥ ९० ॥

वसिष्ठः — महाराज शुभोऽयं सुहृत् ।

विदर्भ० — (सप्रेमानन्दं, रघुनन्दनं प्रति)

इनकुलतिलक श्रीमन् रघुनन्दन पाणिनाद्य शुभचरिताम् ।

इस्ते गृहाण सुमुखीमेनां सहधर्मचारिणीं दयिताम् ॥ ९१ ॥

रघुः — (सहर्षं दयितां इस्ते गृह्णाति ।)

सर्वे — (सन्तोषातिशयं नाटयन्ति ।)

रघुः — सञ्जातकल्याणो मे वत्सः ।

वसिष्ठः — (साशीर्वादम्)

स्कन्देनाङ्कगतेन वीक्ष्य मकरीपत्रं कपोले रहः

सक्तं क्रीडितुमेष तात मकरो मे दीयतामित्यलम् ।

पृष्टशैलध्रुवः पुरस्तु कृपया तस्या मुखं सस्मितं

पश्यन् वां स शिवो विवाहसमये कुर्यात्सदा मङ्गलम् ॥ ९२ ॥

यो मेरौ धरणीधरेन्द्रतनयागातार्धपूर्णाङ्गको

गङ्गातुङ्गतरङ्गसङ्गतजटाजूटोल्लसन्मस्तकः ।

भक्तस्तोममनोविनोदनपरोऽपारो वरोऽव्रातुलं

कल्याणे युवयोर्विश्रुभ्य तनुतां शम्भुस्मदा मङ्गलम् ॥ ९३ ॥

किं च —

याऽपास्तानमदातिरत्न सुमनश्चापागमप्रक्रिया-

रूपात्यद्भुतकेलिरुद्यत्कृपाकूपारमूर्तिः क्रियात् ।

साऽपारोज्ज्वलवैभवा मलयजालेपाक्तवक्षोरुहा

श्रीपार्वत्यधुनेन्दुमत्यजमहाभूपालयोर्मङ्गलम् ॥ ९४ ॥

दुर्वारातुलदैत्यमण्डलमहागर्वापहारोज्ज्वल-

न्निर्वाहा मततं तनोतु महिता खर्वातुलप्राभवा ।

पर्वातिस्फुरदिन्दुमण्डलमुखी स्वर्वासिभिर्वन्दिता

श्रवणीन्दुमतीवराजनृपयोस्सर्वार्थदा मङ्गलम् ॥ ९५ ॥

नारदः —

कल्याणाम्बरभूषितो वरतपःकल्यात्मवित्तापमा-

वक्ष्याराधितपदद्वयो नतमनश्शन्यापहारोद्यतः ।

कल्यादिप्रबलारिखण्डनपरः कल्यातिहारी हरिः

कल्याणे त्वनयोस्तनोत्विह सदाऽतुल्यार्थकुन्मङ्गलम् ॥ ९६ ॥

कामापूरणतत्परः प्रणमतां कामायुतप्रोल्लस-

द्वामाऽयं भुवनावनोऽतुलमहद्भूमा हरिस्सादरम् ।

सामादिश्रुतिसन्नुतोऽत्र सुमनस्तोमार्चिताङ्घ्रिः क्रियात्

श्रीमानिन्दुमतीविवाहसमये क्षेमावहो मङ्गलम् ॥ ९७ ॥

श्रीमद्विष्णुहृदजमध्यनिलया सौभाग्यदोधत्कृपा-

पीयूषौघतरङ्गसङ्गकलितापाङ्गोज्ज्वला सादरम् ।

इन्द्रादित्रिदशाचितातुलपदद्वन्द्वा सहर्षं क्रिया-

लक्ष्मीस्सन्ततमिन्दुमत्यजमहीपालोत्सवे मङ्गलम् ॥ ९८ ॥

लीलोत्पादितभक्तसंपदतुलो नीलोत्पलौघप्रभा

मूलोन्मूलनतत्परो विजयते यो लोकमातुः परम् ।

लोलापाङ्ग इहातितोपितमहज्जालोऽद्य कुर्यात्कृपा-

शीलो भूरि स इन्दुमत्यजमहीपालोत्सवे मङ्गलम् ॥ १०० ॥

नारदः — अहो यथाविधि निर्वर्तितकल्याणोऽयं विदर्भराजः । वत्स रघुनन्दन, किं ते भूयः
प्रियमुपहरामि ?

रघु० —

त्वन्मन्त्रप्रवरेण तु क्षितिभृतामत्रामिचारादहं
त्वातः किं च नृपाश्च तेऽपि कुधियः कामं मया निर्जिताः ।
उढा चेन्दुमती प्रियेयमधुना भोस्त्वत्प्रसादान्मुने
किं वान्यन्नितरां ममस्ति भगवन् संप्रार्थनीयं धियम् ॥ १०१ ॥

सूतधारः —

राजानो धरणीं सुनीतिनिरताः स्मृन्तु विद्वज्जनाः
लाल्यन्तां सस्सेक्तयश्च कवयोऽप्येते स्वर्गैर्नृपैः ।
वर्णाश्चाप्यखिलाः स्वधर्मनिरताः कामं भवन्त्वन्वहं
स्यादेतस्य कवेरितोऽक्तिविभवस्तु पुत्रलामो यशः ॥ १०२ ॥

(इति निष्क्रान्तास्तर्षे ।)

हरिः ओम् । शुभमस्तु ।

In the colophon at the end of the play, the Ms. has the following lines :—

कीलकायर्षे ते वा० पुण्डरीक प्रबोद्धौ
भोरस्वामिकविकृत इन्दुमतीपरिणयनाटकं ॥

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीकोमलांवास्तवः ॥

(महाकवि शेषशायि विरचितः)

— ० —

अकारः ।

अधिकनङ्गकसिंधुवासा ममलगुणोल्लासिचारुलपनसुधाम् ।
अश्विनमाधववक्षस मवनोद्युक्तां श्रये श्रियं देवीम् ॥ १ ॥

अङ्गाधिरोहकुतुका मम्लानाभाप्रसाधिताब्जगृहाम् ।
अंबा मादिमयोपा मवलम्बे तापधूननोत्कण्ठाम् ॥ २ ॥

अपरक्तयोगिसेव्या मलिकुलपास्पर्धदक्षिमारुचिराम् ।
अंबुजगृहाधिवासा मक्ष्णोरानंददायिनीं कलये ॥ ३ ॥

अतिबहुलखेदजनका दनवधिरोगव्रजाच्छुभाचारे ।
अपवर्तयामुमचिरादधिगतवैकुण्ठगात्रवासे ! त्वम् ॥ ४ ॥

अंग्रौ शरणमुपेया मम्व ! श्रीकुंभघोणनगरगते ! ।
अंहस्तमोभराणा मयमभूतार्द्रदृष्टिपाते ! ते ॥ ५ ॥

अमृतु मम मानसाब्जे कल्पितरुद्रादिभोगविभवगणा ।
अक्षिपथमाश्रिताना मनवमभव्यप्रदायिनी लक्ष्मीः ॥ ६ ॥

अपरमितवैभवेज्या मकृतकपूक्तयन्तनित्यनिलयां ताम् ।
अस्पृष्टदोषगन्धा मधिपादं नन्नपीमि शिरसाऽहम् ॥ ७ ॥

अयमगभस्तिविकचै रंबुजनिचयै स्तमर्चिताङ्घ्रिपुगाम् ।
अनुकंपापरिपूर्णा मय्युजनिलया मुपास्महे नित्यम् ॥ ८ ॥

अभयंकरणचणाना मवनतदेहिष्वभीष्टफलदानाम् ।
अनुकम्पावीक्षाणा महकं पात्रं कदा नु ? संपद्ये ॥ ९ ॥

अप्रतिमदिव्यगाली मप्रतिघस्वान्तकल्पिताभोगाम् ।
अंबुजलोचनदयिता मद्याहं नौमि योगिसंसेव्याम् ॥ १० ॥

आकारः ।

आसृष्टि सन्तताना मागस्तमसां निराकृतौ दक्षाम् ।
आकलितचारुवीक्षा मानतमूर्ध्ना भजामि हरिपत्नीम् ॥ १ ॥

आसादिताखिलगुणा मादृतवैकुण्ठनित्यसहवासाम् ।
आदिमदेवी मक्षणा मासेचनकाङ्क्षशोभिनीं वन्दे ॥ २ ॥

आलंबितालकां त्वा मादृतकूणत्वशोभिसद्वीक्षाम् ।
आश्रयति कोमलांबा माचार्यानुग्रहात्तद्विषणोऽयम् ॥ ३ ॥

आढ्यङ्कुरणधुरीणा माश्रितरक्षाविधानकृतदीक्षाम् ।
आलोके नु कदाऽहं ? आर्या मम्भोधिपुत्रिकां पद्माम् ॥ ४ ॥

^१ आढौकते च मानस मार्तातिव्यूहभञ्जनपटिष्ठाम् ।
आरक्तपादपद्मा मार्या शङ्केशतोषिणीं देवीम् ॥ ५ ॥

आशासु कीर्त्यमाना माकाङ्क्षित^२दानशौण्डिकपाताम् ।
आपद्धनस्य वात्या मारादश्चामि विष्णुपत्नीं ताम् ॥ ६ ॥

आदित्यमण्डलगता नाद्यान्पुंसः समेधयन्ती सा ।
आशुतरसिद्धिदात्री, आद्या देवी विराजतां मनसि ॥ ७ ॥

आगमसौधविहारे ! आदित्याद्यैः स्तुतस्वपदयुग्मे !
आसत्तिमखिलविषये आभञ्जय देवि ! रूक्षपरिणामाम् ॥ ८ ॥

आभावितानमण्डित मारात्संतापधुक्ष्णवरिष्ठम् ।
आलोकमर्पयन्ती, आद्ये देवेऽद्य रञ्जयेच्चेतः ॥ ९ ॥

आयत्तोऽमरनाथः, आदरभूम्ना तवान्तिकस्थायी ।
आक्रिरति भाग्य^३पूगान् आगमपूज्योऽपि रागवा भुवने ॥ १० ॥

इकारः ।

इन्दीवराभनयने ! इन्दिन्दिरशोभिर्मूर्धजस्तोमे ! ।

इन्द्रादिदेवतेड्ये ! ^१ इलया सहितेऽद्य देहि नो भव्यम् ॥ १ ॥

इक्ष्वाकुकुल^२वधूटी मिच्छामात्रेण कल्पितस्वर्गाम् ।

इच्छामि सेवितुं ता मिन्दुसदृक्षास्पशोभया दीप्राम् ॥ २ ॥

इष्टिफलभोगनिरते ! इनविधुनयनस्य नित्यहृद्ये ! त्वम् ।

^३ इक्ष्वय पापगणान्मे इष्टानां तुष्टिदायिनि ! स्वैरम् ॥ ३ ॥

इच्छानुरूपवेष ^४ मिन्वत्तेजोनिधान मनुकूलम् ।

इष्टं तेजः किञ्चन इनवदीप्रं नमामि करुणार्द्रम् ॥ ४ ॥

इभकुम्भस्तनयुगला मिनतनयातुल्यवर्णकचनिचयाम् ।

इह चामुत्र च भोगा निधानान्तां नमामि सुरवन्द्याम् ॥ ५ ॥

इटकचितमण्टपस्था^५मित्वरशोभाप्रसारमणिजुष्टाम् ।

इतरासमां ^६ रसेशा मिह पद्मां साधु चेतसाऽपश्यम् ॥ ६ ॥

^७ इया मुखमतिभिः इतस्तनश्चापि संभ्रमाद्भूतैः ।

इच्छाविधातदक्षैः, ^८ इक्षितुमुग्रैः स्तत्रीम्यशकयान्ताम् ॥ ७ ॥

इन्द्रादिसेव्यपदया, ^९ इन्दीवरनाथमूर्धपन्नुतया ।

इभतुल्यमन्दगतया, इदन्तु चित्तं सुमङ्गतं भवतु ॥ ८ ॥

इषुभिरनेकैस्तीक्ष्णैः, ^{१०} इन्वन्तं राक्षसाधमं हत्वा ।

इनकुलपयोधिविधुना, ^{११} इतं स्तुतं मे प्रसीदतात्तेजः ॥ ९ ॥

^{१२} इत्यं प्रणम्रदासैः, ^{१३} इन्दानं तद्विभूषणैरग्रैः ।

इष्टं मुरद्विषोऽहं, इच्छेयं तद्व्याधनं किमपि ॥ १० ॥

१ भूम्या । २ स्त्री । अत्र-सीता । ३ अपगमय । ४ व्याप्नुवत् । ५ कमनीय ।

६ रसानामीशां । ७ सुरया । ८ गन्तुम् । ९ शिवस्तुतया । १० आक्रामन्तं ।

११ प्राप्तम् । १२ प्राप्यम् । १३ अतिशयितशक्तिम् ।

ईकारः ।

ईशाना त्रिजगत्याः, ईश्वरमौलीन्दुभासिताब्जपदा ।
 ईश्या कापि पुरंधी, ^१ ईहां विषयाभिवर्तयेदधुना ॥ १ ॥

ईशाणिमममध्ये ! ^२ ईपाजाते ! दयांयुधेज्योन्मने ! ।
 ईक्षणलंभितराज्ये ! ईडे देवि ! त्वदीपपदमुगलीम् ॥ २ ॥

ईहादवाग्रितमान्, ईशमन्यान्प्रभूतमन्दसीन् ।
 ईक्षणपदवीदूरान्, ^३ ईजसदृक्षान्वदन्ति विबुधास्ते ॥ ३ ॥

ईदृशसंसृतिजलधौ, ईषदपि क्षेममाप्तुमतिकठिनम् ।
 ईशे, तवेश्मणलवात् ईप्सितमद्वा ! भजेम भुवि देवि ! ॥ ४ ॥

ईरयति ते गुणौघं, ईश्वरवन्नित्यवेदगा वार्णी ।
 ईष ^४ त्कूणितदृष्टि, ईशोऽनुसमरत्यदुत्तमाचागम् ॥ ५ ॥

^५ ईतिततिवाधितानां, ईषणयाऽऽक्रान्तचेतसां देवि ! ।
 ईक्षस्व पूर्णकृपया ईशे ! विश्वस्य ^६ भावुकं दातुम् ॥ ६ ॥

ईषद्वक्त्रिमशोभित मीदृशमित्युक्तिसरणिदृग्गतम् ।
 ईडे मुरारिदयिते ! ईक्षणमहिमान मात्तुतुकोऽहम् ॥ ७ ॥

ईषत्करस्तवैषा मीशादीनां पदाधिरोहोऽपि ।
 ईक्षणलवस्य मन्ये ^७ ईहामृगतुल्यवैभवस्थानाम् ॥ ८ ॥

ईहितपूरणदक्षा नीक्षणभेदानयं कथं वक्तुम् ।
 ईशस्यादिति केचित् ^८ ईहन्ते ते महात्मतामूढाः ॥ ९ ॥

ईशाने ! तव जगतः ईप्सितकल्याणवितरणोत्कण्ठे ! ।
 ईशेशितव्यभेदात् ^९ ईहाविषयं चराचरं सर्वम् ॥ १० ॥

—X—

१ आक्षा । २ लाङ्गलपद्धतिजाते (सीते) । ३ अल्पायुः क्षुद्रपक्षी । ४ संकुचितदृष्टिम् ।
 ५ पीडा । ६ मङ्गलं । ७ कृत्रिममृगः । ८ चिन्तयन्ति । ९ इच्छाविषयम् ।

उक्ताः ।

उत्थितमम्बुधिजठरात्, उच्चैःकुर्वाण मादिमं पुरुषम् ।
 उदितं निगमगिरीन्द्रे, उक्कृतिदीक्षं भजामि किमपि महः ॥ १ ॥

उन्नतकुचाभिगमं, उपनिषदुद्यानकेलिरोत्कण्ठम् ।
 उररीकृतातिमङ्गं, उत्सुकभूयिष्ठ माश्रये तेजः ॥ २ ॥

उज्ज्वलभूषणनिचयां, ^१ उष्णकगपत्यमृदगकेशपुताम् ।
 उत्पथगमननिरोद्ध्री मुत्पश्यामो हरेः प्रियां भार्याम् । ३ ॥

उक्तामकृतकमूक्तैः, उष्णां विपरीतपरणिगन्तृणाम् ।
 उपदीभूतां विष्णोः, उच्चक्षुरहं नमामि कुम्भ... ॥ ४ ॥

उदयधौवनरम्भां, उदीक्षमाणां पदाश्रितानखिलान् ।
^२ उभयविधभूतिनाथां, उपनिषदासूटवैभवां वन्दे ॥ ५ ॥

^३ उक्षणा सञ्चरमाणं, उन्निद्राब्जाधिवासिनश्च विधिम् ।
 उत्कृष्टया स्वभूत्या, उत्तमपुरुषा निहीनयस्यद्य ॥ ६ ॥

उत्तमयोगिसमूहैः, उन्निद्रं साधु चिन्त्यमाना त्वम् ।
^४ उम्भयसि मोक्षणविधिं, उद्गमभूते! पुराणवाणीनाम् ॥ ७ ॥

उद्दामदीप्ततनवे, उष्णमयूखान्वयोत्थपतिभाजे ।
 उत्कण्ठया रमार्यै, उपदीक्षरवाणि भूयसीश्च नतीः ॥ ८ ॥

उपकुम्भघोणनगरे, उदन्वतीव प्रभूतमद्रत्ने ।
 उत्के! निवस्तुमार्यै! उज्जितवृष्णं करोतु मम चेतः ॥ ९ ॥

उत्पलसुहृदिलोचन मुल्लसितांभोजहारिवदनयुतम् ।
 उन्नतघोणमुपासे, उपचितपुण्यैरवाप्यमनघं तत् ॥ १० ॥

— x —

१ यमुना । २ नित्यविभूति-लीलाविभूतिनाथाम् ।

३ शिवम् । ४ पूरयसि ।

ऊकारः ।

ऊढा राघवशिशुना, ऊनीकृतगावणान्वया झटिति ।

¹ऊना सद्गुणगुम्भैः, ऊष्मऊयाक्षीणमंपदः पद्मे ॥ १ ॥

ऊर्जितपदाधिरूढे! ऊर्जम्बलकेलिरमिकशङ्गकरे! ।

²ऊर्मीणामिह षण्णामूर्ध्वोत्क्षेपं विधेहि मातस्त्वम् ॥ २ ॥

ऊपरसदृक्षहृदयान् ऊतान् संसारसौख्यतन्तुगणैः ।

ऊनांस्त्वदीयभक्त्या, ऊर्ध्वस्थाने दुरु खयं कृपया ॥ ३ ॥

³ऊर्णुनमहाघवसनां, ⁴ऊधस्यैरेव कल्पितस्नानाम् ।

⁵ऊर्मिकरलालितां तां, ऊर्ध्वे देशे विराजितां वन्दे ॥ ४ ॥

ऊहकुशलैर्गभिज्ञैः, ऊगीकृतनित्यप्रुक्तितात्पर्यैः ।

ऊनितवाचस्पतिभिः, ⁶ऊर्ध्वभुजैस्त्वं निरूप्यसे ⁷लक्ष्मीः! ॥ ५ ॥

ऊर्मिशतैः क्षीरमयैः, ऊर्ध्वगतै स्माधुसिक्तललिताङ्गी ।

ऊर्ध्वं समुद्रमध्यात् ऊनितपापा समुत्थिता हवतु ॥ ६ ॥

⁸ऊर्जं कमपि सुदृष्ट्या, ऊष्मदतिश्चापि चारुमुखकान्त्या ।

⁹ऊर्तिं संपदि मनसा, ¹⁰ऊर्द्धिं वचनेन कल्पयस्व नवे! ॥ ७ ॥

ऊर्द्धिमनवेषु कर्मसु, ऊढान् शास्त्रेषु वाक्प्रवृत्तौ च ।

¹¹ऊर्जश्च वपुषि भूयः, ऊर्ध्वयति स्पष्टमुज्ज्वला दृष्टिः ॥ ८ ॥

ऊनाङ्गानां भद्रे! ऊनितविज्ञानवर्भवानां नः ।

ऊर्ध्वगतिलोलुपानां, ¹²ऊर्जयताद्देवि! तावकीनदया ॥ ९ ॥

ऊधस्यवन्मनोज्ञैः, ऊष्मभरोऽमूलनैकपदुभिस्त्वम् ।

ऊर्जितसंपत्प्रसरैः, ऊर्ध्वेक्षणैर्भवैः कदा पश्ये? ॥ १० ॥

1 स्यूता । 2 शोकमोहौ जरामृत्यु क्षुत्पिपासे षड्भयः । 3 आवृत-वेष्टित । 4 क्षीरैः ।
5 सागरः । 6 भक्तैः ऋषिभिः । 7 सम्बोधनमिदम् । 8 बलिष्ठम् । 9 दृढिम् ।
10 निर्वहणशक्तिम् । 11 बलम् । 12 बलं वर्धयतु ।

ऋकारः

ऋणमोचनैकदीक्षे ! ¹ ऋतवचनव्यक्तकल्पितैश्वर्ये ! ।

ऋद्धिं परां विदध्याः, ऋग्भिर्बहुभिः स्तुताब्जपदयुगले ! ॥ १ ॥

ऋजुविमलशेमुषीकैः ² ऋतंभरोल्लासिचेतनोच्छ्रायैः ।

ऋषिभिः ³ परोवचोभिः ⁴ ऋततोऽप्रणुता विभासि देवि ! त्वम् ॥ २ ॥

⁵ ऋच्छन्ति किङ्करपदं, ⁶ ऋयुक्षिमुख्याश्च सर्वतो महितम् ।

ऋजुपार्श्वे ! त्वत्कृपया ⁷ ऋजीरकल्यान्विहाय रतिभोगान् ॥ ३ ॥

ऋतवादिनो मुनीन्द्राः ऋणवत्कर्माण्य ⁸ संगतः कृत्वा ।

ऋजुधिषणाः फलभृतां, ⁹ ऋण्वन्तीशे ! त्वदीयपदसेवाम् ॥ ४ ॥

¹⁰ ऋफिताः स्वकर्मपुगाः ¹¹ ऋजिता अरयश्च काममोहाद्याः ।

¹² ऋषितं धाम च दिव्यं ऋद्धिः प्राप्ता त्वदीयवीक्षातः ॥ ५ ॥

ऋत्विग्वरेण्यजुष्टैः ऋङ्निक्करोद्धोषपूर्णदशदिग्भिः ।

ऋद्धयाराधितसुजनेः ऋजुयागैस्त्वं समिज्यसे देवि ! ॥ ६ ॥

¹³ ऋतसत्यनेत्रजाये ! ऋणतः पित्र्यादिकाच्च मां मुञ्चेः ।

ऋग्निनः कथं नु ? शुभ्राः, ऋच्छेयुस्सरणि ¹⁴ मित्वरा देवि ! ॥ ७ ॥

¹⁵ ऋतद्वर्तित्तिनि ! रमे ! ¹⁶ ऋतीयसे त्वं निवस्तु मयि ! हृदये ।

ऋषयोऽभिपूज्यवचसः, ऋजुधिषणानेव संस्तुवन्तितराम् ॥ ८ ॥

¹⁷ ऋक्षाधिपत्यमथवा ¹⁸ ऋयुक्षिभावः समृद्धभोगयुतः ।

ऋजुकस्वभावदीप्रे ! ऋते त्वदीयेक्षणात् कथम् ? संवतात् ॥ ९ ॥

ऋतवः सत्फलपूर्णाः, ऋचस्तु सर्वा भवन्ति चान्वर्षाः ।

ऋणिताया अपि हानिः, ऋद्धिमतिं त्वत्कृपावशाज्जगति ॥ १० ॥

- 1 पूज्य । 2 ऋतंभरा-मेधा । 3 अतिशयिनवाग्भिः । 4 वस्तुनः-यथावत् । 5 प्राप्नुवन्ति ।
6 इन्द्रादयः । 7 गतसारान् । 8 असंगतः-संगं विना । 9 प्राप्नुवन्ति । 10 ध्वस्ताः । 11 भजिताः ।
12 प्राप्तम् । 13 ऋतसत्यनेत्रः-विष्णुः तस्य जाये-पत्नि! इति संबोधनम् । 14 दीनाः-अशक्ताः ।
15 प्रपन्नः । 16 जगुस्ससे । 17 ध्रुवस्थानम् । 18 इन्द्रपदम् ।

एकारः

एनःप्रदूषितानां, ^१ एजितसन्मार्गकलुषबुद्धीनाम् ।
एधितविषयगणानां, ^२ एषि त्वं नैव चेतसि स्थानम् ॥ १ ॥

एकासि धर्मपत्नी, एकाकितया वनेषु सञ्चरतः ।
एकेषुमतस्तु विभोः, एकान्तानन्ददायिनी हृदये ॥ २ ॥

एणविलोचनमीडे, ^३ एणाङ्ककलावतंमनुतपादम् ।
एकगुणकं स्वपत्या, ^४ एजितविश्वेन सर्वजनकेन ॥ ३ ॥

एधोदीपितशुचयः, एनोनिर्गेजनैककृतिभाजः ।
एते योगिवरेण्याः, एकां भवतीं विचिन्तयन्ति रहः ॥ ४ ॥

एकत्र शेषिभावे, एकं भागं प्रगृह्णी भूयः ।
एकेश्वरीति वेदैः, एधितविभवा ^५ प्रणूयसे बहुधा ॥ ५ ॥

एके कश्मलधिवणाः, एकैश्वर्यं हरन्ति ते वादैः ।
एको हि सारवेदी, एष पतिस्साधु मन्यते तदिदम् ॥ ६ ॥

एकान्तभक्तिभाजाः, एकं ग्रं यच्छतां धियं देवि ! ।
एकं त्वमेव शरणं, ^७ एषिततत्त्वं विभासि सुग्धदुखि ! ॥ ७ ॥

एत जना मञ्चगणौ, ^८ एषिनमस्त्रिलं भजध्व (मतिमवतः) ममतिचिरात् ।
एवमधोमुखकरतः, एषा देवी च बोधयत्यस्मान् ॥ ८ ॥

एकीभवनमनस्कं, एकान्तालापमेदुरमुखाब्जम् ।
एकान्तिरक्षणविधौ, एकासक्तं विराजते पत्या ॥ ९ ॥

^९ एतां मनोज्ञकेशैः, एतां कान्ताञ्च कोमलामिख्याम् ।
^{१०} एमि विमूढो विनतः, एणीसमदृष्टिमादराच्छरणम् ॥ १० ॥

— ❁ —

१ दीप्त । २ मःप्रापि । ३ एणाङ्ककलावतंस-शिवः । ४ कंषित । ५ इन्धनप्रज्वालिताम्रयः
६ स्तूपसे । ७ गतं-प्राप्तम् । ८ वाञ्छितम् । ९ समधिगताम् । १० गच्छामि ।

रेवगुप्तिरागम्]

[शापुताळम्]

कैसी विश्वासुमी-सखि यास ।
घन हारहणून बहुधन देईल हणून येक ।
दिनि बोलविलें त्यासे धन मागतां ।
वनि करीन हणतो वान् कांही नाही
हणून सर्व धरितो ऐसें यास ॥ १ ॥

सरस भूषण मज सर्वदा दे हणता ।
पर विष मूळ्या खातो मन्वरतो ॥
घरीचा खांव मोगितो नाही हणून ।
वर बळि पीठ सिवतो ऐसा तो ॥ २ ॥

वसन मागितल्यां वनधित जाऊन पडतो ।
दशदिश भ्रमतो निजमलिन वसन ॥
दावितो मौन तो रति समई ।
अश्व वेग दावितो त्यागमित्र तो ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति अनन्तर कवि खंडिता व्यङ्ग्योक्ति भाव दशरूपक प्रकटनलीला समर्पित्यानन्तर
आद्यस्वराक्षर घटितलीला समर्पिते कैसी ॥

सौराष्ट्ररागम्]

॥ आद्यस्वराक्षरघटितलीला ॥

[ध्रुवताळम्]

सारसाक्ष शर-साम्बशिव शर्व ।
री रमणशेखर शृंगारमयशरीर ॥
मार हरण देव-पारगत सुधा ।
धार वाणि दे शाह-नीरजमित्र त्यागेश ॥

सू — एणेरीति कवि आद्यस्वराक्षरघटितलीला समर्पित्यानन्तर अन्त्यस्वरद्वय समवर्णार्थलीला समर्पिलिते
कैसी ॥

(ईं दसवुकु रागालु रेण्डु ॥ कल्याणि । कापि ॥ आदिताळम्)

कल्याणि आणि कापिराग] ॥ अन्त्यस्वरद्वयसमवर्णार्थलीला ॥

[आदिताळ]

सा रि स नि ध पा म प-ध प प म ग ग रि स

पा म ग गा रि स-री स नि सा री ।
 स रि ग म प प ध प-प म ग रि गा मा ॥
 गा रि स स स स-नि ध प म पा धा ।
 पा म ग रि ग म प-म प द ध नि सा ।

सू — एणरीति अनन्तर कवि स्वरद्वयसमवर्णार्थलीला समर्पित्यानन्तर कवि क्रम सप्तस्वरवर्णार्थलीला समर्पितेनट येदुवलेनु ॥

(इं दुरुवु तोडि । कल्याणि । कापि । शङ्कराभरणमु ॥ नालुगु रागालयंदुनुवर्तित्तुनु) ॥

॥ क्रमसप्तस्वरवर्णार्थलीला ॥

(तोडि । कल्याणि । कापि । शङ्कराभरणं रागमुलु अटतालमु)

स रि गा मा प ध नि वीक पैडिक-
 तरुणुलेव्वरु दानि सरिगारी ।
 अलिनीलवेषुलु अब्जनिभास्थुलु-
 कलकण्डुलु दानि सरिगारी ॥
 जलजदलाक्षुलु सरस बिम्बोण्डुलु-
 मेलतलेव्वरु दानि सरिगारी ॥ १ ॥

करिकुम्भ कुचमुलु कर्पुगन्धुलु-
 हरि मध्यलु दानि सरिगारी ।
 धरणि नितम्बलु धावळ्यहासलु-
 दरकण्डुलु दानि सरिगारी ॥ २ ॥

प्रौढलु बाललु मुग्धलु नातोडि-
 चेडेलेव्वरु दानि सरिगारी ।
 वेडुक्तो त्याग वृद्धाचल निन्नु
 कूडे नेव्वरु दानि सरिगारी ॥ ३ ॥

धा प म पा म ग-मा ग रि गा रि स-
 प म गा रि स-नि ध नि स रि गा री ।

स री ग म प ध नी सा-नि ध प म ग ग रि स-
प म ग रि स नि ध नि स रि गा री ॥ ३ ॥

पल्लवि स्वरसु —

स रि गा मा प ध-नी ध प म ग री स-
प म गा रि स नि ध नि-स रि गा री ॥

सू — एणेरीति क्रमसप्तस्वरवर्णार्थपदलीला समर्पिल्यानन्तर मोहसागरोपमानोपमेयलीला समर्पिली ते कैसी ॥

नादनामक्रियारागम्]

[आदिताळम्

सारसाक्षीसे विरह सागर दुस्तर ॥

॥ ध्रु ॥

पारावारविकाळसंहर ।

सारतर अशनादि सङ्गमोह विसर ।

भरसार सुधारसधार-

सारी वृद्धि झाली दया नव्हे ॥ १ ॥

नानाभ्रमतरङ्गमानितचञ्चल ।

मानातिप्लवमान फेन भीनकेतन क्रूर ॥

सूनबाणाळि किंभिनपा गूढ ।

मानम ग्रह वितानसांत उदधि ऊरु दीपा ॥ ३ ॥

पङ्कजमुखी विरहताप वडवतसमधुपा ।

झङ्कारघोषित भीत झाली ॥

सङ्कट हरुने ऐसे सत्वर मदन भयङ्कर क्षे-

मङ्कर त्याग शङ्करानुकूल त्याग जगत्प्राण ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति मोहसागरोपमानोपमेयलीला समर्पिल्यानन्तर कविगमननिरोधनलीला समर्पिली ते कैसी ॥

कल्याणि रागम्]

॥ गमननिरोधनलीला ॥

[आदिताळम्

भाव यांचा सांगा हो विद्वांस हो ।

देवी देवाचा कोप देखतांच उजृम्बला ॥

॥ ध्रु ॥

धरासुतेचा कोप देवशिखामणीचे ।
 शिरसीं चन्द्र पाहून चित नाचलेस झाला ॥ १ ॥
 मदनहराचा कोप मानीमणीचे मञ्जुळा ।
 उदर सादर पाहून उग्रन होत परतला ॥ २ ॥
 त्यागेशास पाहून तरुणी कोप नाचलेस झाला ।
 त्यागेशाचे कोप तरुणीवस्त पाहून परतला ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति गमनविरोधनलीला समर्पिल्यानन्तर कवि अहङ्कारखण्डन आत्मतत्त्व प्रकाशन दूरु लीला समर्पिंठी ते कैसी ॥

पन्तुवराळि रागम्] ॥ अहङ्कारखण्डन आत्मतत्त्वप्रकाशनलीला ॥ [आदिताळम्

मी मी ह्मणवितां ते कोणास ।
 मी पण कोठें उरलें ते सांगा ॥ ॥ ध्रु ॥

शिरास मी ह्मणाल शिर हून नाव आहे ॥
 करास मी ह्मणाल कर हून नाव आहे ॥
 चरणास मी ह्मणाल चरण हून नाव आहे ।
 हर हर मी कोणते ते अति सत्वर सांगा ॥ १ ॥

नेत्रास मी ह्मणाल नेत्र हून नाव आहे ।
 श्रोत्रास मी ह्मणाल श्रोत्र हून नाव आहे ॥
 वक्त्रास मी ह्मणाल वक्त्र हून नाव आहे ॥
 गात्रास मी ह्मणाल गात्र हून नाव आहे ॥ २ ॥

जीवास मी ह्मणाल जीव हून नाव आहे ।
 भाव पञ्चप्राणास मी ह्मणाल भाव पञ्चप्राणा भाव आहे ॥
 जीवदारि अन्नास मी ह्मणाल अन्न हून नाव आहे
 शिवास मी ह्मणाल शिवत्यागेश हून नाव आहे ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति अनन्तर कवि अहङ्कारखण्डन आत्मतत्त्वप्रकाशनदूरुलीला समर्पिल्यानन्तर कवि वेदोक्त चातुर्वर्णलीला समर्पिलि ते कैसी ॥

शङ्कराभरणम् रागम्]

॥ वेदोक्तचातुर्वर्णलीला ॥

[आदिताळम्

विपरीत पहा काळ-विपरीत पहा ।

सपदिजिन आचरण सत्वर सांगा यांचा भाव ॥

॥ ध्रु ॥

आशारहित मुनि संघ आशायुक्त शूद्राचे ।

दासभाव आचरतां धरणीवरि कलिकाळ ॥ १ ॥

निजवृत्तिलोपून वैश्य नीचकुलालवृत्ति करितां ।

निजशिर गवाविले त्याने नीतिचलित वृत्तीने ॥ २ ॥

घनक्षत्रियधर्म भंगून गर्हनीय याचन करितो ।

वनशङ्खपूळ रक्तमधु वनधी याचन फिरतो ॥ ३ ॥

निजधर्म टाकून द्विज निरत कपाळी होऊन आहे

गजद्वीप शिशुमित्र सुत नगरस्त्री याचा हरतो त्यागेश ॥ ४ ॥

सू — एणेरीति अनन्तर कवि वेदोक्तचातुर्वर्णलीला समर्पित्यानन्तर येक शब्दभिन्नार्थलीला समर्पिली ते कैसी ॥

॥ एकशब्दभिन्नार्थलीला ॥

शशिविम्बमुखी नाही आली अजुन ।

निशिदिनि वाडली निमिषयुग झाले ॥

॥ ध्रु ॥

अकळङ्क वितरणाधारसती पाहिली ।

अद्भुत सती (म्या) पाहिली ॥

सकळासे कारण विकसितांभोजनिभ-

श्रेय सती म्या पाहिली ॥

मनांत प्रकट चिन्ता विशेष झाली ।

एणेंकूने मकराङ्क बाध अधिक झाली ॥ १ ॥

पतिरहित सुत व्याली सती पाहिली

भाषणज्ञ म्या पाहिली

सतत गाढालिङ्गनाङ्गनामाणीसे ।

सादर भ्या पाहिली ॥

यामिनी पति चन्द्रिका करझाली ।

रामराम आतां माझी धीरतानें पाहिली ॥ २ ॥

सारतर मौक्तिका सन्दोह वृद्धिकर-

जलजाक्षी भ्या पाहिली ।

चारु करुणाशिक्ष नारी भ्या पाहिली-

थोर वनिते भ्या पाहिली ॥

यक्षिणी नारीमणी नाही आली-त्यागेश

तू रक्षि मज चन्द्रमौळी ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति अनन्तर कवि येकशब्दभिन्नार्थलीला समर्पिल्यानन्तर शब्दभिन्नार्थलीला समर्पिली ते कौसी ॥

पन्तुवराळि रागम्]

[आदिताळम्

चित्र हे चित्र हे ग्रहस्तवस्त

शिव शिव चोरानें हरिला ॥

॥ ध्रु ॥

थोर ग्रहस्त येक विचार करून तुरग ।

वार पात्रान्तरील पाहून फार सावधान असतां ॥

चोर येक हरून हय चोर घरी प्रवेशील ।

चोर अन्यत्यास हरून सागधोडे हरिले ॥ १ ॥

वीर ग्रहस्त प्रीतीने चारु कटक चरण ।

नीरजान्तरि धरून भूरि सावधान असतां ॥

चोर येक हरा याला चोर अन्यते घेऊन बैसून ।

चोर यासे वाह क्षणून सार बळ प्रकट केले ॥ २ ॥

धीर ग्रहस्त रथान्ति वारणसंघ लपून ।

दरून नयनयुगा दिवारात्रि पाहत असतां ॥

चोर येक येऊन रथवारणासे हरून गेला ।
चोर अन्यत्यास हरून शूर घेतले त्यागेश ॥ ३ ॥

सू — एणेरीति कवि शब्दभिन्नार्थलीला समर्पिल्यानन्तर कवि भाषाद्वय रागद्वय स्वरयेक अर्थभिन्न-
सरळगतीने पदलीला समर्पिली ते कैसी ॥

॥ भाषाद्वय रागद्वयलीला ॥

(शङ्कराभरणराग आणी पन्तुवराळि रागांत ह्यणावे ताळ आदि)

सरस ! ये रामस्वामि सद्गुणाकर ।
वरमदनबाध याल हहर दूरकुर ॥ ॥ ध्रु ॥

श्रिगरमयलील बागाय ले-
शितकरवदन कोमले ।
अङ्गजशरवश्य मन झाले-
आगमनातिशय दान म्या केले ॥ १ ॥

घनतर कुचकुम्भालिङ्गन माधव कर ।
दयाने तनकुसरि वस्त्रभूषण ल्याले ॥
तनु श्रिगार रूप लावण्य मी आले ॥ २ ॥

देवा त्यागेशमित्त तेज पूज चालचालु ।
देवराराति लील दान गानदे ॥ ३ ॥

ई पदानिक्त्स्वरमु (हे पदालास्वर)

स स सा नि स रि गा ग म प म ग रि स नी ।
स नि स रि ग म ग ग रि रि स ॥
ग म प ध नि स-रि स नि स नि ध पा-
मा प म गा-स सा नि ध प ध ।
स सा नि ध प ध-प म ग म गा री ॥

सू — एणेरीती कवि भाषाद्वय रागद्वय स्वरयेक अर्थभिन्नपदलीला समर्पिष्यानन्तर कवि शिवरामकृष्ण
समपदवर्णन पदलीला समर्पिली ते कैसी ॥

राग]

॥ शिवरामकृष्णसमपदवर्णनलीला ॥

[ध्रुवताळम्

श्रीरामा वसुदेवप्रिया शिवस्वरूपा ॥

॥ ध्रु ॥

भूरिमायासक्त मज पोषणकरि देवेशा ॥ १ ॥

सरसायोध्यामधुरावनी धरशोभमाना ।

सुरुचिररुचिनीलकन्धर कलापसुन्दरा ॥ २ ॥

सुमुखगुहांचितनवनीता शुभदर्शनानन्दा ।

शमितसुमनोवाण महा शरभांगकान्ता ॥ ३ ॥

घनविदित वृषभासुराकांड समाश्रिता

गुरु महा अहल्या धरगोचर संकुला

शरधिपूर्णिमाचन्द्र शाहपाल त्यागेशा ॥ ३ ॥

(ईपदस्वरम्)

ग ग मा मा-प म ग स ग ग मा ।

म म म ग सा-स स स ग सा ।

ध ध सा सा-स ग स ध धा पा ।

दा ध म ग स-मा ग स ध स सा ॥

सू — एणेंरीति शिवरामकृष्णसमपदवर्णनलीला समर्पिल्यानन्तर कवि प्रत्याहारसूत्रलीलादरु समर्पिली ते कैसी ॥

तोळि रागम्]

॥ प्रत्याहारसूत्रलीलादरु ॥

[शापुताळम्

आद्यंता सूत्रधारि-आदिदेवा रक्षि वेद-

वेद्य विश्ववन्द्या-विनायक प्रिय ! ॥

॥ ध्रु ॥

वासवादि सुरासुत वदनजितचन्द्रम

धेशाधीशसुत दीनपाल माधव ॥ १ ॥

विस्तार कमलनयन विनतासुत आहे अश्व-

नास्तिकमतभङ्ग नाना पुरवीं मनोरथ ॥ २ ॥

... .. From Our Visitors' Book

Went round this unique institution again and was much delighted to see the new setting particularly of the exhibition material. The publications also are very useful though selective.

2-5-1969

K. R. SRINIVASAN,
Retired Director, Archaeological Survey of India.

Here, we bow in reverence to the memory of a truly great king, who, over a hundred and fifty years ago, studied, and collected books and manuscripts on various aspects of knowledge, Indian and from outside countries. It is indeed an enduring monument to his memory. The work done here is inspired by the assurance that true scholarship and research and dedicated silent devotions to the Goddess of learning have a honoured place in our country. The past lives here for the future. It has been a rewarding experience for me to breathe the aroma of our cultural heritage.

13-5-1969

P. N. V. RAO,
*Ministry of Information & Broadcasting,
New Delhi.*

A thrilling, exhilarating experience. This institution is really the 8th wonder of the world.

29-5-1969

M. FAIZUDDIN DULVI,
Labour Officer, Delhi.

One cannot but feel humble in the midst of so much wisdom and versatility.

30-5-1969

R. GOPALA KRISHNAN,
*Additional Member, Railway Board,
New Delhi.*

It is a very great privilege to have been allowed to see something of this beautiful library. We cannot express our wonder at the work of scribes, artists or scholars. Thank you.

9-6-1969

E. M. LOYD & PARTY,
2, Mayo Road, Lucknow-2.

I was very much pleased to see the old manuscripts of rare historical books which are a treasure of knowledge for generation. Please keep them, preserve them, translate them for the unravelling of history, science and literature, so that coming generations may be benefitted by this.

5-7-1969

IQBAL SINGH,
*Deputy Minister, Parliamentary Affairs,
Shipping & Transport, New Delhi.*

I was greatly delighted to see this rare collection of manuscripts.

(Sd)

*Jt. Secretary, Finance Committee,
Govt. of India.*

11-7-1969

A remarkable experience. The best manuscript collection I have seen. Delighted.

MR. & MRS. D. ROEN REPP,
UNICEF,
South Indian Offices.

18-7-1969

I, along with Sri Ramchandra Singh, visited the famous Sarasvati Mahal Library to-day. The Assistant Librarian was kind enough to explain things to us and through his courtesy we could see rare volumes.

This library needs preserving its ancient books and manuscripts.

JAGESWAR MANDAL, M. L. C.,
Chairman, Zila Parishad, Bhagalpur.
RAM CHANDRA SINGH, Bihar.

19-7-1969

I am particularly interested in the flower paintings executed by Seifoji's artists and would hope that the Sarasvati Mahal Library would publish these. They seem to be of the same collection as those of animals and birds in the India Office published by Mr. Mildred Archer.

J. R. MARR,
*School of Oriental & African Studies,
University of London, W. C. I. U. K.*

19-7-1969

Magnificent collections of invaluable worth. This University of books deserves to be maintained with utmost care. I find the office bearers of the library committee, each learned in himself, are devoting great interest in the preservation of this library. I wish some of the rare books and cudjan leaves are published for the lasting benefit of the public. With my best wishes.

JUSTICE K. VEERASAMI,
Chief Justice, Madras High Court.

20-7-1969

It is a privilege to visit this library. It is a treasure house of knowledge. I am happy that I could visit this Library in my life time. I hope to come again, since the visit was a very short while.

S. K. RAY,
*Administrative Officer (Retd), L. I. C. of India,
C/o. Sri Aurobinda Ashram, Pondicherry-2.*

2-8-1969

It is a shame I had so little time, but I hope I shall be able to come back. It is worth a longer visit.

6-8-1969

LOUIS DE GACQUERAY,
Irrigation Engineer. (France)

It is so wonderful a library and it was so interesting. Sorry, I did not have much time to spend.

8-8-1969

TOYO ENGINEERING COUP,
Japan.

I had the great fortune of visiting this unique Library to-day. I find that it contains manuscripts of the Vedas and other ancient literatures. The Librarian explained to me the details of the various collections. He takes a keen interest in the duties assigned to him.

14-8-1969

HON'BLE JUSTICE TARAKESHWAR NATH,
Judge, High Court, Patna.

It was a revelation to see some of the rare manuscripts and illustrated calligraphy in this wonderful storehouse of our past heritage. I hope to have the good luck to make another trip and see more of its treasures.

23-8-1969

V. T. NARAYANAN,
General Manager, Southern Railway.

... ..

(Sd) B. V. PROUDZINSKI,
Hamburg P. O., West Germany.

'Raj Nivas'
Pondicherry
August 27, 1969.

(By Letter)

Dear Shri Gopala Iyengar,

I extend my grateful thanks to you for the trouble you have taken yesterday to explain the details of ancient manuscripts in Tamil, Telugu and Marathi languages in respect of Medicine, Art, Science, Philosophy and other various subjects preserved by Serfoji Rao Maharaja of Tanjore in the 16th century or so. I am happy that these valuable documents have been preserved through ages which throw light on the life of Indians and the ancient History. The services of the scholars like you are quite essential in the Library to create an impression in the mind of the visitors. In fact, the visitors are led by your explanation and take more and more interest to know all the aspects of the exhibits and I am happy about it.

I also congratulate the Trustees of the Library for their service to maintain it in perfect condition. Kindly convey my best wishes to the members of the staff of your Library.

With kind regards, yours sincerely,
B. D. JATTI,
Lieutenant Governor, Raj Nivas, Pondicherry.

A very interesting and informative tour.

J. E. SOMERVILLE,
Montreal Engineering Co.,
Toronto, Canada.

8-9-1969

A very good collection well maintained.

R. T. CHANDI,
Management Consultant,
Administrative Staff College of India,
Hyderabad-4.

8-9-1969

Seeing this library has been a wonderful education in Tanjore's collection of old manuscripts. It is a fine specimen of old Indian literary collection and a great monument to Sarfoji's greatness.

R. K. SANYAL,
Superintending Engineer, Obru,
Mirzapur, U. P.

14-9-69

The Library contains very valuable books. throwing light on the ancient ways of communications of ideas and expressions. All efforts have to be made to preserve and spread the treasure contained therein. These may be translated into various languages for the purpose. I am delighted that efforts are being made in this direction.

P. S. GUPTA,
Finance Officer, Ministry of Finance,
New Delhi.

14-9-1969

Our students and staff of Kodaikanal school have very much appreciated the opportunity afforded us of seeing this famous library. Getting first hand information about the history of Tanjore has given us a much greater appreciation of India's past.

FRUISEN & PARTY,
Kodaikanal School, Kodaikanal.

18-9-1969

We consider it a rare privelege to have this opportunity of visiting this library. The Librarian was kind to show us round and explain the significance of all rare collections. It is hoped this will give us an inspiration to learn.

S. BASU,
Joint Deputy Director,
Intelligence Bureau, New Delhi,

20-9-1969

I was very much impressed with the collections. It was a rare treat I had.

B. S. DIWAN,
Officer, New Delhi, Railway Board.

28-9-1969

World Bank Team Visit on 23-10-1969.
What a treasure house of Tanjore !

(Sd.)
Washington D. C.

I was very impressed with your collections. Thank you for the opportunity.

(Sd)

I heartily endorse both comments above.

(Sd.)

Most impressive art and books collections.

(Sd.)

Visited this interesting library on the occasion of the I. A. D. P. conference.

S K. S. CHIB, I. A. S.

Secretary, N. C. D. C. New Delhi.

The Library is indeed fascinating and our only regret is that we could spend very little time in the Library. The Library deserves further support and facilities and should be established as a modern unit.

MRS. VINA MUZUNDAR,

Educational Officer, U. G. C.

K. A NAQUI,

Delhi University, Department of Economics.

1-11-1969

I was simply enthralled and greatly impressed by my visit to the T. M. S. S. M. Library to-day.

V. G. SARMA,

Senior Statistician, Department of Agriculture,

Maharashtra, Poona.

14-11-69

A great collection symbolizing man's love of knowledge and his striving towards light and life.

N. T. MATHEW,

Chief Director, National Sample Survey,

Government of India.

14-11-1969

A very interesting collection. The need for bringing these valuable works to the notice of the scholarly people needs no emphasis.

LIONEL GUNAWARDAN,

Ceylon.

17-11-1969

Very well preserved and looked after. The collection itself is fascinating.

VINOD K. CHOWDRY,

Ford Foundation, New Delhi.

17-11-1969

Visit of ours had been a life's experience.

V. P. MITHAL,

Director, Secretariat Training School,

Ministry of Home Affairs,

Govt. of India, New Delhi.

22-11-1969

My visit to the Library has been a thrilling experience. The collection of books and manuscripts is amazing and even a superficial journey through these leaves an indelible impression on one's mind. I congratulate the librarian and his staff on their wonderful work in preserving our heritage and spreading it to the present generation.

24—11—1959

W. I. DAVARAM, I. P. S.,
Superintendent of Police, Thanjavur.

It was an interesting and an instructive visit, particularly to one who still, cherishes, the ambition to be a historian.

29—11—1969

V. K. SINHA, I. R. T. S.,
*Deputy Director of Safety,
Ministry of Railways, Govt. of India.*

I was indeed delighted to visit the Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library. The assistant Librarian was kind enough to show me round and explain the different collections of manuscripts and other works of art. The Library contains marvellous collections of manuscript in various languages. The Library is a potential source for research scholars who can unravel the legacy of the past to the future. The work done by the Library staff and the team of scholars deserves praise and encouragement.

5—12—1969

K. RAJAGOPALAN,
Principal, Sri Theagaraja College, Madras

A very interesting library—the drawing and illustrations are especially impressive. I hope the Library will be able to keep up its fine work of preserving and publishing these manuscripts. Thanks to the Assistant Librarian for his kindness to me on my visit.

11—12—1969

CONSTANCE FARROW,
Librarian, California, U. S. A.

Wonderful collection of ancient manuscripts and foreign English editions, are preserved in this library which will be useful to each and everybody who has the opportunity to step into this Library.

20—12—1969

J. PETER WILSON,
Superintendent, T. N. T. D., Madras.

Posterity will for ever be grateful to the great Rajah for the magnificent collection.

21—12—1969

L. MONTEIRO,
Dean, St. John's Medical College, Bangalore.

Most interesting and fascinating collection. Worthy of national heritage which should be preserved ever in better condition. We were most impressed.

22—12—1969

B. N. KHOSLA
B. N. BISWAS
S. G. GHOSALKAR } *I. A. S. Officers
from Delhi.*

Very grateful for the most interesting and exciting visit to this old library.

23—12—1969

DE STROBEL,
Ambassador of Italy in India

With a deep impression of the treasures in this library, we wish, by good publications, the hidden jewels should be approachable in the near future; May the modern printing technique serve to keep this old literature.

26—12—1969

S. HABLIK & S. DUTT,
Sri Aurobindo Ashram.

This short visit to the Library was very rewarding. A rich store of priceless gems of all languages, the Library ranks among the exclusive collections of the country. A thrilling experience rejuvenating jaded tastes, an exciting adventure into antiquity. I shall treasure the memory of this visit and the courtesy and the good will extended to me.

4—1—1970

T. C. MATHEWS,
General Manager, Southern Railway

Had the honour of visiting this wonderful institution—May this spirit who reign in this building last for ever.

5—1—1970

IRENE SOLOGUB,
Guide National, Paris XVIII, France.

Sanskrit in India and Latin in Italy are closely related as the preservers of two ancient civilizations of the world and one cannot understand the present of these two countries without a deep knowledge of the two languages. I am impressed profoundly with this library which preserves the ancient manuscripts of Sanskrit and other languages.

6—1—1970

CARLO POZZI,
Professorea Ventimiglia, Italy.

I visited Sarasvati Mahal Library. I was amazed at the collections made and preserved here. Our ancient culture is depicted in these collections which are worth preserving for ever.

8—1—1970

V. R. CHANDRAN,
Deputy Director of Census Operations.

We do admire your marvellous collection and thank you very much for your kind help.

ELISABETH FLEIM,
E. HEIM,
CH. CESTERWALDER,
Zurich, Switzerland.

We visited the Sarasvati Mahal Library and were much impressed by the marvellous collection of old manuscripts.

16—1—1970

P SWARUP,
D. I. G. of Police U. P. (R) Lucknow.

I am very much delighted to see the precious collections made of the manuscripts in the Sarasvati Mahal library.

24—1—1970

J V VEERASWAMI,
Law Secretary, Government of Andhra Pradesh.

Very grateful for most valuable information and kindness.

30—1—1970

Sd.
Bishop of Tranquebar.

I am very much amazed by this inexhaustible treasure house of knowledge and culture viz., the Sarasvati Mahal Library. Tamil Nadu can rightfully boast of this invaluable asset thanks to the astonishingly abundant interest that Raja Serfoji took in garnering the best gems of wisdom and wit that the great thinkers, writers, and painters were capable of during his life time

I should say that it is the responsibility of all concerned to preserve, strengthen and fully utilise the treasure of this library for the ever-lasting benefit of Tamilnadu, nay, of mankind itself.

I congratulate Thiru N. Kandaswami Pillai and all others connected with the upkeep, maintenance and administration of this institution for the best manner in which they are safeguarding this legacy.

30—1—1970
Sarvodaya day

G. V. CHITTI BABU,
Director of School Education, Tamil Nadu.

I so much enjoyed visiting your fascinating library and seeing some of the precious manuscripts.

7—2—1970

MYLES RUDGE,
London.

14—2—1970

T. SRINIVASAN,
Director of Treasuries & Accounts.

I am very much pleased to visit this house of literature which contains the great collection of the Tanjore Prince-cum-scholar, Rajah Serfoji.

16—2—1970

Sd.
(Rajah of Sivaganga)

It is my great pleasure to visit this great Library for the second time. It is a great treasure house of history-literary and cultural in particular. I think it would take many more years before we fully understand and study all the treasures. It is essential that more attention has to be given to this unique treasure of the nation.

Phalguna, 8, 1891.
27—2—1970

D. V. CHAUHAN,
Member, M. P. S. C. Bombay.

T. M. S. S. M. Library contains precious and priceless treasure of Tamilnadu. It should be preserved for posterity by cataloguing and publishing them systematically.

V. G. KHOBREKAR,
*Director of Archives,
Maharashtra State, Bombay.*

27—2—1970

A very impressive collection.

N. GUILING,
MRS. ERIEDE GUILING,
Nilgris Project.

10—3—1970

Many thanks for showing us round. It is a pleasure to see such a large and valuable collections.

Y. NAYUDAMMA,
*Director, Central Leather Research Institute,
Madras, India.*

11—3—1970

& DR. MRS. NAYUDAMMA.

This is a most wonderful collection. It interests both the scholar and the layman.

14—3—1970

A. K. SRIVASTAVA,
Chief Auditor, Southern Railway, Madras

Most interesting. The records here are surely one of the rarest. I hope that they will be published for the scholars. The Curator was very kind and spent considerable time explaining all the scripts.

26—3—70

K. MAHARAJ SINGH,
Poona Synthetics Co., Poona-1.

It was a very great pleasure to see old Marathi manuscripts in the Modi script. I felt it a great privilege to have seen these historical and rare manuscripts.

27—3—70

D. V. KETKAR,
*Works Manager, A. 6/7, B. H. E. Colony,
Trichy-14.*

My wife and I will cherish the memory of this short visit to this great place. Whatever is here, and the way it is being preserved and made use of, are surely of great value to humanity.

28—3—70

T. P. SINGH,
*Lately Adviser to Governor of Bihar,
at present on leave.*

Two copies of each book have to be sent for review in the Journal. Articles published in this Journal can be reproduced with the permission of the Editor. All communications regarding the Journal may be addressed to :—

THE EDITOR,
The Journal of the T. M. S. S. M. Library.
THANJAVUR,
Tamil Nadu. (India)

IN THE PRESS

1. **Ananda Raghavam**
—by Rajachudamani Dikshita (Sanskrit Drama)
Edited by Thiru P. M. Padmanabha Sarma
2. **Purvaparasaryam (Astrology)**
Text in Sanskrit and Tamil Translation by
Thiru P. P. Lakshminarayana Upadhyaya.
3. **Sruta Pradipika** by Sudarsana Bhatta (Sanskrit)
— Prof. A. Srinivasaraghavan, M. A.
4. தியாகேசர் குறவஞ்சி (ஸ்வர ஸாஹித்தியத்துடன்)
Edited by Dr. V. பிரேமலதா, M. A., Ph. D.
5. சிவகாமசுந்தரீ பரிணயம் தெலுங்கிலும் தமிழிலும் மூலம்,
தமிழ் மொழிபெயர்ப்பு, ஸ்வர ஸாஹித்தியம்
இவற்றுடன்.
Edited by Dr. S. Sita, M. A., Ph. D.
6. வராக ஓரா சாத்திரம் (சோதிடம்)
இலிங்கன் இயற்றியது (உரையுடன்)
—திரு. அடிகளாசிரியர்.